

- **Mitt tips** | 20 Mobiliserer foreldrene
- **Reportasje** | 22 Forsker på elev-lærer-relasjoner
- **Fotoreportasje** | 38 Starten på sykkellivet
- **Frisonen** | 43 Døgnet rundt med hunder

UTDANNING

11

5. JUNI 2015

utdanningsnytt.no

Master gjør mester?

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal M. Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törnren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Karl Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig / korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedsjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Carina Dyreng
Markedskonsulent
cd@utdanningsnytt.no

Sara Bjølverud
Markedskonsulent
sb@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

12

● Hovedsaken: MASTERGRAD

Mange er spent på hvordan kravet om at alle lærere skal ha mastergrad, skal gjennomføres i praksis. Blant de som har forventninger, er de nyutdannede masterne Vidar Hansen og Susanne Iversen, og lærerutdannerne Wenche Jakobsen og Rachel Jakhelln.

● Frisonen

Det blir mange timer bak hundespennet for lærer Anna Skogen i Alvdal. Men hobbyen gir spenning, mye frisk luft, nærhet til dyrene - og en ganske så grovkornet humor.

Innhold

Aktuelt	4	Aktuelle bøker	44
Aktuelt navn	11	Innspill	46
Hovedsaken	12	Debatt	52
Kort og godt	18	Kronikk	58
Ut i verden	19	Stilling ledig/ kurs	62
Mitt tips	20	Lov og rett	63
Reportasje	22	Fra forbundet	64
Fylkesårsmøter	24		
Reportasje	36		
Fotoreportasje	38		
Friminutt	42		
Frisonen	43		

● Mitt tips

Selv om elevene er blitt myndige, er det positivt at foreldrene engasjerer seg også på videregående skole, synes rektor Ann-Mari Henriksen og elevrådsrepresentant Bjørn Solli.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Fotoreportasje

En spennende dag for Mariel Tavares og de andre 4.-klassingene ved Ski skole i Akershus: Klarer de prøven som gir dem lov til å sykle til skolen?

Budsjettkutt i videregående

Utdanningsforbundet og lærerne er bekymret, og uroen deles også langt på vei av fylkesrådmannen. Likevel holder fylkespolitikkerne i Rogaland fast ved de vedtatte nedskjæringene i videregående opplæring.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2014: 150.241
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Grafiska
www.sormlandsgrafiska.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktør-plakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Pb 46 Sentrum, 0101 Oslo Telefon 22 40 50 40.

Forsidebildet

Å utvide lærerutdanningen til en mastergrad er et viktig element i regjeringens satsing på kompetanseheving i skolen. Men omleggingen innebærer en del fortsatt uavklarte spørsmål. Illustrasjon: Egil Nyhus

Leder Ragnhild Lied

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Steffen Handal

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Lytt til kunnskapsministeren, Oslo Høyre

Oslo Høyre har programfestet at det bør innføres resultat- og prestasjonsbaserte lønninger for lærere i hovedstaden. Gruppeleder i bystyret for Oslo Høyre, Øystein Sundelin, sier følgende til Aftenposten: – Hvis du i dag har en klasse som presterer godt over tid, betyr det ikke nødvendigvis at du får høyere lønn. Vi ønsker i større grad å benytte oss av ekstra lønnstrinn til lærere som over tid scorer godt, sier Sundelin. Han sier også at de ennå ikke har utarbeidet noen konkret plan for hvordan dette skal måles, det skal de komme tilbake til senere. Men programvedtaket gjelder for perioden 2015 til 2019, så det begynner nok å nærme seg.

Utdanningsforbundet i Oslo har reagert meget sterkt på årsmøtevedtaket til det største partiet i hovedstaden. Avtropsende fylkesleder Terje Vilno sier i en kommentar at «jeg tror de fleste rektorer og lærere ser at dette er ganske tulle. Det er en fryktelig enkel tankegang som jeg ikke har sett noen forskningsmessig dekning for. Jeg oppfatter dette som et slag under beltestedet på lærere som tross alt er opptatt av at elevene skal få til mest mulig i dag.» Vilno mener utspillet fra Oslo Høyre er med på å undergrave tilliten til lærerne.

Reaksjonene fra Utdanningsforbundet har tydeligvis ikke gjort noe avgjørende inntrykk på Sundelin, selv om Høyre gjerne vil være på parti med lærerne. Men reaksjonene kommer ikke bare fra lærerne, de kommer også fra kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H). Han sier til Aftenposten at han vil advare sterkt mot å bygge opp et rent prestasjonslønnssystem, hvor man knytter lønn direkte og utelukkende til resultater. – Jeg vil ikke anbefale Høyre å ta inn tilsvarende formuleringer i vårt nasjonale program, sier Røe Isaksen. Han understreker samtidig at departementet verken kan påby eller forby kommuner spesielle lønningssystemer. Dette er kommunenes og fylkeskommunenes eget ansvar.

Gruppeleder Øystein Sundelin er uansett ikke spesielt interessert i å høre på kunnskapsministerens kloke råd. Han svarer at Høyre vil prøve ut dette i Oslo-skolen fordi de mener det kan bidra til å rekruttere og beholde de beste lærerne og heve kvaliteten på elevens læring. Vi tror tvert om det kommer til å skape en dyp splittelse mellom lærerne hvis det blir innført, med stor fare for at det blir en negativ effekt for elevene. Det er ennå noen måneder igjen til kommunevalget og fortsatt mulig å snu. Det er på ingen måte noen skam. Vi anbefaler Oslo Høyre å ta en grundig prat med kunnskapsministeren i nærmeste framtid.

Knut Hovland

Regjeringen vil at flere barnehageansatte blir pedagoger

VIDEREUTDANNING: Regjeringen setter av 40 millioner kroner for å få flere ansatte i barnehagen til å ta barnehagelærerutdanning. – Vi mangler 3700 barnehagelærere for å oppfylle dagens pedagognorm, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen i en pressemelding.

Tariff

Politikerne sier ja til KS

De aller fleste partiene vil ikke overføre forhandlingsansvaret for lærerne fra KS til staten. Men Arbeiderpartiet kan være på gli.

TEKST Paal M. Svendsen | ps@utdanningsnytt.no og Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Arbeiderpartiets nestleder Trond Giske, som leder kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget, sier stadig flere i partiet er tilhengere av en overføring fra KS til staten etter lærerkonflikten i fjor.

– Flere tilhengere for et skifte

Per i dag er det kun SV som har vedtak på at de vil overføre ansvaret fra KS til staten, men i september i fjor sa Giske til Aftenposten at han mente det nå var argumenter for å ta fra KS forhandlingsjobben etter den omfattende konflikten mellom KS og lærerne.

Giske sa den gang at han ikke hadde konkludert om dette selv, men at han tilbake i 2003 var veldig skeptisk da daværende kunnskapsminister Kristin Clemet ville overføre forhandlingsansvaret til KS.

I en e-post til Utdanning skriver Giske at han har inntrykk av at det innad i Arbeiderpartiet er blitt flere tilhengere av en overføring til staten etter konflikten i fjor.

– På landsmøtet i vår forelå det flere forslag om å flytte ansvaret tilbake til staten. Dette vil være et spørsmål som vi vil diskutere frem til 2017 når programmet for neste stortingsperiode skal vedtas, og jeg tør ikke spå hva utfallet blir. Mitt inntrykk er at det innad i Arbeiderpartiet er blitt flere tilhengere av overføring til staten etter konflikten i fjor, skriver Giske.

– Fornuftig å overføre til KS

En uformell rundspørring som Utdanning gjorde

Fakta

Utdanning har gjort en uformell rundspørring med Questback blant mottakere av nyhetsbrevet vårt. Nyhetsbrevet sendes ut på e-post, hovedsakelig til Utdanningsforbundets medlemmer.

Mener du Utdanningsforbundet bør jobbe for å overføre forhandlingsansvaret fra KS til staten?

95 % ja, 4,7 % nei.

På en skala fra 1 til 5, hvor viktig er denne saken for deg?

1,1 % «ikke viktig»,
1,3 % «lite viktig»,
4,8 % «nøytral»,
27,3 % «viktig» og
65,6 % «svært viktig».
927 personer svarte.

nylig, viser at 95 prosent av lærere som svarte, ønsker å få staten tilbake. 5 prosent er fornøyde med KS.

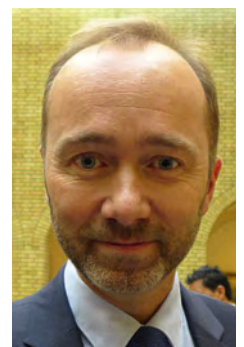
Men for å få flyttet ansvaret til staten, kreves det et politisk flertall på Stortinget. Per i dag er det ikke stemning for dette. Heller ikke i regjeringen.

Å skifte forhandlingsmotpart for lærerne står ikke på dagsorden, opplyser kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) overfor Utdanning.

– Da det ble overført til KS, fikk det bred støtte, og jeg mener det var fornuftig. Det er kommunenes innbyggere som betaler regninga, og det er der forhandlingene skal skje, sier statsråden.

– Tungt for partene

Statsråden har ingen problemer med å se at det har vært for mange og for store konflikter siden ansvaret ble overført.

Arbeiderpartiets nestleder

Trond Giske mener fjorårets konflikt har ført til økt skepsis til KS som lærernes forhandlingsmotpart i partiet.

FOTO MARIANNE RUUD

Malala ber om tolv års gratis skolegang til alle barn

SKOLE: Fredsprisvinner Malala Yousafzai oppfordrer verdens ledere til å gi alle barn tolv års gratis skolegang. Hun kom med utspillet på utdanningskonferansen The World Education Forum, som ble avsluttet i Sør-Korea 21. mai. (©NTB)

Over 800 trusler mot ansatte i Oslo-skolen i fjor

ARBEIDSMILJØ: I 2014 ble det rapportert inn 802 tilfeller av trussel- og voldsepisoder mot ansatte i skolene i Oslo, viser en oversikt fra Utdanningsetaten. 64 prosent av tilfellene skjedde på spesialskoler eller i grunnskoler med spesialgrupper, skriver NRK.

– Hva tenker du om at det kommer et så tydelig signal fra grasrota (95 prosent ønsker å gå over til staten, red. amm.)?

– Det har vært tungt for partene. Vi som departement kan bidra til at partene kan snakke sammen, men ikke i selve forhandlingene.

Heller ikke blant de politiske partiene i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget er det flertall for et skifte.

Utdanning har henvendt seg til én representant for hvert av partiene i KUF-komiteen og stilt dem spørsmålet: «Er det aktuelt for deg å jobbe for å flytte forhandlingsansvaret for lærerne fra KS til staten?».

Bortsett fra SV, som har landsstyrevedtak på at de vil frata KS ansvaret for lærerne, sier samtlige representanter at dette ikke er noe de vil jobbe for.

Kun ett politisk parti ønsker å frata KS forhandlingsansvaret for lærerne. Bildet er fra fjorårets streik utenfor KS' sekretariat i Oslo sentrum.

FOTO STIAN GREEN

Fafo:

– Dette toget har gått

En uformell rundspørring viser at 95 prosent vil vekk fra KS og tilbake til staten som forhandlingsmotpart. – Det toget har nok gått, sier Fafo-forsker Bård Jordfald.

Ifølge en rundspørring som Utdanning har gjort, ønsker 95 prosent av Utdanningsforbundet bør jobbe for å overføre forhandlingsansvaret fra KS til staten. 93 prosent av dem som svarte, sier at dette er «viktig» eller «svært viktig» for dem.

Bård Jordfald i forskningsstiftelsen Fafo mener imidlertid at det er en kamp lærerne ikke skal regne med å vinne.

– Det toget har nok gått, sier han.

Etter at tidligere kunnskapsminister Kristin Clemet (H) tok lærerne over i KS, fulgte åtte år med rødgrønn regjering.

– Selv ikke kunnskapsministre fra SV gjorde noen forsøk på å reversere dette. Det er vel heller ingen signaler om at den sittende regjeringen vil

Målet om større kommuner med flere oppgaver gjør det mindre sannsynlig at forhandlingsansvaret for lærerne overføres til staten, mener FAFO-forsker Bård Jordfald.

FOTO PRIVAT

gjøre noe. Som ledd i kommunesammenslåingsplanen ønsker de flere oppgaver til større kommuner – ikke færre. Da blir det nok ønsketenkning å tro at man kan føre forhandlingene tilbake til staten, sier Jordfald.

– Har lærerne grunn til å tro at de får det bedre med staten som motpart?

– Det var harde kamper på 1990-tallet også, bare spør Helga Hjetland og Gudmund Hernes. Det blir litt som når man tenker tilbake på militærtjenesten for tjue år siden – du husker det som var moro, ikke at du sto og frøs på innlandet i Troms, sier Jordfald.

– Naturlig at skoleeierne er forhandlingsmotpart

Administrerende direktør i KS, Lasse Hansen, minner om at grunnskolen i Norge er kommunalt eid og drevet, og at lærerne er ansatt i kommunene.

– Når det er slik, er det også naturlig at arbeidsgivers organisasjon forhandler lønn, slik prinsippet er for alle andre områder i samfunnet, sier Hansen i en kort kommentar til Utdanning.

Leder i Utdanningsforbundet, Ragnhild Lied, sier at ledelsen og

sentralstyret i Utdanningsforbundet jobber med denne saken fram mot landsmøtet i november.

– Er en endring i forhandlingsansvaret noe du mener det er fornuftig å jobbe med?

– Vi følger med på diskusjonene og hva som skjer både i tradisjonelle medier og i sosiale medier, og vi ser at det er misnøye mot KS der ute. Hvordan Utdanningsforbundet skal jobbe i denne saken, er det landsmøtet i november som bestemmer, sier Lied.

«Jeg synes det er uendelig mye husarbeid som skal gjøres. Det er få ganger jeg tenker at 'nå er jeg ferdig'.»

Tobarnsfar Jocke Fjeldstad i «Likestilte menn blir mer syke», Aftenposten 22. mai 2015

Arbeidstid

Lærernes arbeidstid var det sentrale stridstemaet i fjorårets tariffoppgjør. Det endte med en videreføring av den eksisterende arbeidsavtalen, men med mulighet for andre lokale løsninger dersom partene ble enige.

FOTO BRIAN CLIFF OLGUIN

– Lokale forhandlinger går stort sett bra

Men en jobb må gjøres med å bygge opp forhandlingskompetanse på arbeidsplassene, ifølge forhandlingsseksjonen i Utdanningsforbundet.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Etter konflikten og streiken i fjor var flere lærere bekymret for at lokale arbeidstidsforhandlinger på kommune- og skolenivå kunne føre til misnøye og konflikter. Nå er de lokale forhandlingene godt i gang.

– God prosess

– Det overordnede inntrykket er at det går bra de fleste steder. Vi har hatt en god prosess med fellesskoleringer i alle fylker sammen med KS, og på disse har det vært god stemning og lavt konflikt-nivå. Vi har også fått tilbakemeldinger som tyder på at denne fellesskoleringen har fungert godt,

sier spesialrådgiver i seksjon for forhandlinger i Utdanningsforbundet, Geir Lyngstad Strøm.

– Er det mindre frustrasjon rundt dette enn forventet?

– Frustrasjonene har først og fremst gått på at forhandlinger er noe nytt for de arbeidsplassstillsvalgte på skolene. Tidligere drev de bare drøftinger, nå skal det forhandles. De arbeidsplassstillsvalgte trenger derfor mer kompetanse på forhandlinger, noe vi jobber med å følge opp, sier Strøm.

Todelt

Det er to arbeidstidstemaer det forhandles om lokalt: antall arbeidsdager og omfang av pålagt arbeidstid på skolen. Forhandlingene om arbeidsdager gjennomføres i all hovedsak på kommune- og fylkeskommunenivå. De fleste er godt i gang med eller er ferdige med disse forhandlingene, ifølge Strøm.

Forhandlingene om omfanget av pålagt arbeidstid på skolen gjennomføres på den enkelte skole.

– Utdanningsforbundet sentralt får ikke noen formell beskjed dersom partene på skolenivå ikke blir enige i disse forhandlingene. Vi har derfor ikke

noen samlet oversikt over hvordan det ligger an på alle skolene, sier Strøm.

Sentral avtale gjelder ved uenighet

Blir man ikke enige i forhandlingene om arbeidstid på skolen, fortsetter forhandlingene på kommune- /fylkeskommunenivå.

– Blir man heller ikke der enige, vil i siste instans de sentrale bestemmelsene om arbeidstid på skolen gjelde, så det vil bli en løsning uansett, sier Strøm.

Forhandlingsdirektør i KS, Hege Mygland, uttaler i en e-post til Utdanning at hovedinntrykket er at de lokale forhandlingene om arbeidstid går bra.

«KS har anbefalt kommunene/fylkeskommunene og skolelederne å legge vekt på gode prosesser, med vekt på hvilke oppgaver som skal utføres og hvordan arbeidstiden bør innrettes for å få en positiv samhandlingskultur og et godt faglig-pedagogisk samarbeid», uttaler hun.

Ifølge Mygland har de sentrale partene foreløpig hatt tre saker til bistandsforhandlinger fordi de lokale partene ikke ble enige.

STUDIEPROGRESJON: I 2011–2013 ble det årlig oppnådd 45,5 studiepoeng i gjennomsnitt per heltidsstudent, bare 1,5 poeng mer enn i 2003. Ti år med reformtiltak for å redusere frafall og gi raskere gjennomføring av høyere utdanning, har ikke har gitt resultater, konkluderer Riksrevisjonen. (©NTB)

KOMPETANSENIVÅ: Ifølge OECD ser det ut til at kunnskapsnivået blant unge svensker er fallende. Nå har den svenske regjeringen bedt OECD granske utdanningssystemet for å se om det gir den kompetansen som næringslivet etterspør, skriver Dagens Nyheter. (©NTB)

● Lærerutdanning

Faggruppe sier nei til barneskolelærere i ungdomsskolen

Lærere som er utdannet for å undervise i barneskolen, bør ikke få være lærere på ungdomsskolen. Det mener en faggruppe i sin sluttrapport til Kunnskapsdepartementet.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Den gamle allmennlærerutdanningen ble reformert i 2010 og delt i to løp. Ett løp for å utdanne lærere til å undervise 1. til 7. trinn (GLU 1–7), og ett løp for å utdanne lærere til å undervise på 5. til 10. trinn (GLU 5–10).

I et rundskriv i 2014 åpnet imidlertid Utdanningsdirektoratet for at lærere utdannet gjennom GLU 1–7 også kan ansettes på ungdomstrinnet. Denne praksisen møter nå sterk kritikk i en rapport fra en faggruppe som gir råd til Kunnskapsdepartementet.

– En student som velger GLU 1–7, blir spesialist på de første sju årene. I ungdomsskolen har man karaktersetning, en helt annen aldersgruppe og ulik fagdidaktisk tilnærming. En lærer fra GLU 1–7 er ikke kvalifisert til det arbeidet, akkurat som en lærer utdannet gjennom GLU 5–10 ikke får lov til å undervise 1.–4. trinn, sier professor Elaine Munthe, som leder følgegruppen for lærerutdanningsreformen.

– **Tilbake til allmennlærerutdanningen** Følgegruppen mener man gjennom en slik tøyning av regelverket underminerer hele intensjonen med en mer spesialisert lærerutdanning.

– Da vender man jo tilbake til den gamle allmennlærerutdanningen, sier Munthe.

I rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet åpnes det for at utdannede gjennom GLU 1–7 kan undervise

på ungdomstrinnet så sant de har utdanning «som samlet utgjør minst 240 studiepoeng og har 30/60 studiepoeng relevant utdanning i faget».

– De krever 60 studiepoeng i engelsk, norsk eller matematikk dersom man skal undervise i disse fagene, men det kan du få gjennom GLU 1–7. Dermed innebærer dette at man kan gå rett inn og undervise på ungdomstrinnet, selv om man har utdannet seg for å undervise på barnetrinnet, sier Munthe.

Støttes av Pedagogstudentene

Leder i Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, Marie Furulund, støtter kritikken fra følgegruppen.

– Grunnskolelærerutdanningen ble delt opp for å gi differensierte løp. GLU 1–7 skulle utdanne eksperter på barnetrinnet, mens GLU 5–10 skulle gi mer kunnskap om de eldre barna. Da blir det rart at de som utdannes gjennom GLU 1–7, allikevel kvalifiserer for å undervise på høyere trinn, sier Furulund.

Å slippe barneskolelærere inn i ungdomsskolen vil slå beina under spesialiseringen i den nye grunnskolelærerutdanningen, advarer forskere.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

Professor Elaine Munthe har ledet følgegruppens arbeid.

FOTO UNIVERSITETET I STAVANGER

– Godt innspill

– **Det bør absolutt vurderes hva som skal kvalifisere for stillinger på forskjellige trinn, sier statssekretær Birgitte Jordahl (H) i Kunnskapsdepartementet.**

Birgitte Jordahl sier til Utdanning at da allmennlærerutdanningen ble delt i to løp, GLU 1–7 og GLU 5–10, måtte dette tilpasses regelverket.

– Vi hadde et system for å vurdere hva slags kompetanse som kreves for ansettelser på ulike trinn, og GLU-utdanningene er tatt inn i det regelverket som lå der. Derfor er tilsetningskravene blitt slik, sier Jordahl.

– **Hva mener dere om innspillet fra følgegruppen?**

– Det er helt greit at de løfter denne debatten og presiserer at det kan få noen uheldige konsekvenser, sier Jordahl.

– **Så dere er ikke uenige med følgegruppen?**

– Nei, det er et godt innspill. Det bør absolutt vurderes hva som bør kvalifisere for stillinger på forskjellige trinn. Da må vi også definere hva som er forskjellene mellom barneskolepedagogikken og ungdomsskolepedagogikken, sier Jordahl.

EKSAMENSFORM: Etter fire år går prøveordningen som tillater bruk av internett under eksamen inn i siste fase. - Vi ser at elevene opplever det som nyttig å ha tilgang til internett, og at lærerne er blitt mer positive over tid. Sensorene er mer delte i sitt syn, forteller Sissel Skillinghaug, avdelingsdirektør i Utdanningsdirektoratet, til NTB.

● Yrkesfag

Krav om lærlinger i alle statlige virksomheter

Opptil 400 nye læreplasser kan bli opprettet når alle statlige virksomheter skal pålegges å ta inn minst én lærling.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner har lagt frem en strategi for å øke antall læreplasser i staten.

- Vi må klare å skaffe enda flere læreplasser i statlig sektor. Derfor stiller vi nå krav til hver statlig etat om å ta inn minst én lærling, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Sammen med Jan Tore Sanner besøkte han noen av lærlingene i NAV i Oslo.

- Vil det også være jobber til lærlingene når de har fullført fagbrevet?

- Staten har behov for flere dyktige fagarbeidere. Vi mener statlige etater bør ha større ambisjoner om å drive opplæringsvirksomhet enn i dag. Klarer vi å rekruttere flere fagarbeidere, vil det i neste omgang bli enklere å øke antallet lærlinger, sier Sanner.

- Nå har vi i mange år sagt at privat næringsliv og kommunene må ta inn flere lærlinger, da må staten også ta ansvar, sier Røe Isaksen.

Lanserte ny strategi for lærlinger i staten. Fra venstre Jan Tore Sanner, Deogratias Djuma Saidi og Arslan Ahmed, lærlinger i IKT-servicefag (NAV), Tor-Åge Brekkvassmo i OK stat, Victoria Thi Aylward, kontor- og administrasjonsfag, (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) og Torbjørn Røe Isaksen.

Lærlinger i departementene

I departementene er det nå 18 lærlinger fordelt på 13 departementer.

- I 2013 var det 5, og nå er det 18. Så det går framover, sier Sanner.

Nå skal det også stilles krav til alle underliggende etater om å ta inn minst en lærling, noe som betyr at det kan bli opprettet mellom 350 og 400 nye læreplasser på nasjonalt nivå.

- En av utfordringene i statlig sektor har vært at mange av virksomhetene ikke har tatt inn lærlinger før. Dessuten har det ikke vært stilt krav til statlige virksomheter om å ta inn lærlinger, sier Isaksen.

Fagskolen i Oslo vil tilby kurs til instruktørene.

Opplæringskontor for staten

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet har i samarbeid opprettet OK stat, et eget kontor som arbeider aktivt med å skaffe læreplasser i statlig sektor.

- Til sammen har vi nå tegnet 51 lærekontrakter, forteller prosjektleder Tor-Åge Brekkvassmo.

Opplæringskontoret for statlige virksomheter i Oslo og Akershus (OK stat) jobber for å skaffe lærlingplasser i statlige virksomheter i Oslo og Akershus, som departementer og direktorater. De fleste læreplassene er i kontor- og administrasjonsfaget og IKT-servicefaget. I tillegg kan OK stat fra 2016 ta inn lærlinger i sikkerhetsfaget.

Flertall for opptaksintervju for lærerstudenter

Høyre, Frp og KrF danner flertall for en ordning der opptaksintervjuer skal sile ut uegnede og lite motiverte lærerstudenter. Ifølge Aftenposten vil det trolig bli opp til det enkelte lærested om de ønsker å innføre en slik intervjuordning.

Avisen skriver at KrF kommer til å legge inn ordningen med opptaksintervju i forslaget om økte karakterkrav for lærerutdanningen. For-

slaget er nå til behandling i Stortinget.

- Jeg er mer enn åpen for at man kan prøve det. Jeg har allerede varslet at hvis noen ønsker å ha andre og strengere opptakskrav enn i dag, for eksempel intervju i tillegg til karakterkravene, er jeg åpen for å godta det, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H). (©NTB)

Vest-Agder

- Et landsstyre vil gjøre forbundet medlemsnært

Fylkesårsmøtet i Vest-Agder stemte for opprettelsen av et stort landsstyre som skal erstatte dagens sentralstyre i Utdanningsforbundet.

TEKST OG FOTO Paal M. Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

– **Meningen er** å styrke den vertikale kommunikasjonen i forbundet, ifølge avtroppende leder Åse Løvdal.

Et landsstyre skal være forbundets øverste myndighet og handler med ansvar overfor representantskapet og landsmøtet, heter det i forslaget til vedtektsendring, som fylkesårsmøtet sa ja til mot 6 stemmer.

– Et landsstyre vil gjøre forbundet mer medlemsnært, sa hun.

Tordis Alice Blørstad fra Lyngdal støttet forslaget.

– Her kan vi bidra til å endre politikken når vi ser at det ikke fungerer optimalt. Jeg er enig i at dette er å ta medlemsdemokratiet på alvor.

Skepsis

Ingrid Auglænd fra Kvadraturen skolesenter uttrykte skepsis i debatten.

– Dersom landsstyret blir bestående av fylkesledere, vil det ikke utgjøre noen forskjell med tanke på kontakten med grasrota. Fylkeslederne var jo enige med forhandlingsdelegasjonen etter tariffoppgjøret i fjor. Det er nok mange for-

utsetninger som ikke står i forslaget til vedtektsendring.

Heller ikke Eskil Berggren fra Vågsbygd videregående skole kunne se fordelene med å innføre et landsstyre.

– Jeg setter pris på saker som skal bedre kommunikasjonen, men jeg ser ikke logikken og argumentasjonen i denne saken. At et landsstyre skal føre til bedre kommunikasjon, klarer jeg ikke å se.

– Fylkeslederne har jo et bein inn i toppen og kan være fylkets representant gjennom representantskapet. Kommunikasjonen må skje på fylkesplan.

Ja til råd

Fylkesårsmøtet stemte også for opprettelsen av et profesjonsetisk råd for lærere i barnehage og skole.

Innstillingen fra fylkesstyret ble klappet gjennom, kun med små endringer i ordlyden. Ingen gikk på talerstolen for å snakke mot opprettelsen, slik det har vært på flere andre fylkesårsmøter. Nå har seks fylker sagt nei og seks fylker

sagt ja. Sju fylkeslag har ikke gjort vedtak i saken. Dermed ligger det an til en svært spennende debatt på landsmøtet i november.

Fylkesstyret som la fram innstillingen om opprettelsen, peker på at samfunnsutviklingen de siste årene har gjort etikken som politisk verktøy enda viktigere enn da forbundet vedtok den profesjonsetiske plattformen i 2012.

Fylkeslaget mener at rådet skal bidra til å holde plattformen levende «ved at noen utenfor oss sjøl setter etikken på dagsorden».

Ny ledelse

Fylkeslaget fikk også ny ledelse under årsmøtet i Kristiansand 27. og 28. mai. Åse Løvdal blir erstattet av Svein Ove Olsen, men det var ikke alle som var enig i innstillingen av Adelheid Frost Mykland fra Vennesla, som til slutt ble valgt til ny nestleder.

Tor Anders Råbu ble stilt som motkandidat, men Mykland ble valgt med 59 mot 53 stemmer.

Svein Ove Olsen ble valgt til ny leder av Utdanningsforbundet Vest-Agder på fylkesårsmøtet i Kristiansand 27.-28. mai. Adelheid Frost Mykland er ny nestleder.

Her sammen med avtroppende leder Åse Løvdal.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Yngvar Monstad Songdalen
ungdomsskole

– Kvalitet i skolen er viktig å få fram. Det er mange forskjellige meninger om dette; noen støtter forskning og andre egne erfaringer. Lærere, ledere og politikere må snakke mer sammen.

Bernt Rølland Lindesnes
ungdomsskole

– Saken om lønn og arbeidsvilkår synes jeg er viktig, spesielt med tanke på det som skjedde under tariffoppgjøret i fjor.

Vibeke Husebø Berge
barneskole i Lyngdal

– Sesjonen med profesjonsutvikling og kvalitet. Der satt vi i grupper, og alle fikk muligheten til å si sin mening, og så ble sakene prioritert etterpå.

Steinar Strømsli ble valgt til ny leder i Utdanningsforbundet Sogn og Fjordane.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Henning Haugen
førskolelærer fra Eid

– Sikre nok kvalifisert bemanning i barnehagene. Eid lokallag går inn for at to av tre skal ha barnehagelærerutdanning.

Aase Aarseth Ulriksen
grunnskolelærer fra Flora

– Selv om jeg er lærer i grunnskolen, synes jeg den viktigste saken er sikring av at to av tre tilsatte i barnehagen er pedagoger. Det har vi allerede fått til i Flora kommune, og det er vi veldig stolte av.

Jon Holsvik Sørland
lærer i videregående fra Flora

– Jeg er aller mest opptatt av hvordan ressursene til utdanningssektoren skal sikres. Vi har nettopp fått vite at fylkeskommunen må spare inn 88 millioner bare i skolesektoren. Det er umulig å gjennomføre uten at det går ut over for eksempel ressursene til spesialundervisning og andre støttefunksjoner.

Sogn og Fjordane

– Lærerkompetansen må sikres

Sikring av kompetente lærere i skole og barnehage engasjerte delegatene på Sogn og Fjordanes årsmøte.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

I sin innledning på årsmøtet, som ble holdt i Loen 6.–8. mai, sa avtroppende fylkesleder Gunn Marit Haugsbø:

– Norske nasjonale myndigheter tar mye av ansvaret for lærernes kompetanse, både gjennom grunnutdanningen og etter hvert gjennom et omfattende tilbud om etter- og videreutdanning, i alle fall i skolesektoren. Men samme ansvar blir ikke tatt av myndighetene lokalt, sa hun og fortsatte:

– Særlig for barnehagelærerne er kompetanse-satsingen fremdeles mangelfull. De siste årene er det kompetanseheving for assistenter og fagarbeidere som er blitt prioritert gjennom statlige tiltak.

– Hovedproblemet er at myndighetene setter altfor mange lærere uten godkjent kompetanse til å arbeide som lærere. Mens sentrale politikere snakker om hvor viktig det er med gode og kvalifiserte lærere, aksepterer politikere lokalt, fra de samme partiene, at en bruker ukvalifiserte både i skolene og barnehagene.

Strømsli ny leder

Steinar Strømsli (44) tar over etter Gunn Marit Haugsbø som fylkesleder i Sogn og Fjordane. Han ble valgt uten motkandidater.

– Jeg har noen enorme sko jeg skal fylle. Gunn

Marit har sittet i fylkesstyret i 13 år, og hun har gjort en veldig god jobb. Men jeg tror ikke jeg kan følge hennes sti. Jeg må finne min egen, sa Strømsli.

Steinar Strømsli (44) er tilsatt som assisterende rektor ved Halbrend skule i Førde. Han er utdannet adjunkt og har vært lærer siden 2000. Strømsli har vært med i fylkesstyret siden 2006. Før det har han vært arbeidsplassutvalgt, hovedtillitsvalgt og nestleder i lokallaget. Han ble valgt med 106 stemmer.

Nåværende fylkesleder Gunn Marit Haugsbø går av etter tre perioder, som er maksimal tid en kan ha vervet.

Hoddevik gjenvalgt

Magnhild Hoddevik ble gjenvalgt som nestleder med 102 stemmer, to blanke. Fra talerstolen takket hun for tilliten og la til:

– Da jeg ble valgt til nestleder i fjor, sa jeg det samme om min forgjenger, Jarle Hessevik, «Det er store sko jeg skal fylle». Da sa Gunn Marit til meg at «det er nok best du bruker dine egne», sa Magnhild Hoddevik og høstet latter fra salen.

Hoddevik er tilsatt ved Askvoll skule i Askvoll kommune. Hun er lektor med tilleggsutdanning.

Gunn Marit Haugsbø går av som fylkesleder. Hun refset lokale myndigheter for ikke å ta nok ansvar for lærernes kompetanse.

Aktuelt navn

Barne- og hage-entusiasten

På Facebook har hun bilder fra hagen og debatt om barnehagen. Høyre-politiker Kristin Vinje vil ha gratis barnehage istedenfor barnetrygd.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

FOTO Hans Kristian Thorbjørnsen

● Kristin Vinje (51)

Hvem

Stortingspolitiker for Høyre. Leder et utvalg som skal stake ut Høyres framtidige kunnskapspolitikk.

Aktuell

Kom med et utspill om å fjerne barnetrygden til fordel for gratis barnehage og SFO, noe som skapte mye debatt.

Hvorfor vil du fjerne barnetrygden til fordel for gratis barnehage og skolefritidsordning?

Barnetrygden ble innført i 1946 og har ikke endret seg i særlig grad, selv om samfunnet har forandret seg mye. Derfor mener jeg vi med fordel kan tenke nytt om støtte til barnefamiliene. I dag går de aller fleste barn i barnehage, men noen familier har ikke råd. Mitt forslag innebærer at vi støtter småbarnsfamiliene mer, samtidig som vi senker alle terskler for deltakelse i barnehage og SFO.

Du leder et utvalg i Høyre som skal stake ut partiets kunnskapspolitikk for fremtiden. Tradisjonelt har flertallet av lærerne vært orientert mot venstre i det politiske landskapet – hvordan skal Høyre bli lærerparti nummer én?

Jeg håper alle, også lærere, ser på vår politikk som god for å bygge landet for fremtiden. Høyre har alltid gått foran i skolepolitikken, og vi prioriterer kunnskap. Vi har også et eget lærernettverk i Høyre, og alle lærere som ønsker å være med, er hjertelig velkomne.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Dem som vil fjerne lekser fra skolen. Jeg tror lekser er viktig og riktig. Alle trenger å øve litt for seg selv, det er både lærerikt og disiplinerende.

Du får holde en undervisningstime for den norske befolkning. Hva handler timen om?

Om hvilken rolle olje- og gassressursene våre har spilt i utviklingen av velferdsstaten. Jeg ville lagt vekt på hvordan vi kan skape verdier i fremtiden både med og uten disse naturressursene.

Hva liker du best med deg selv?

Jeg er glad for å ha fått mange barn uten at det har

hindret meg i å ha en egen yrkeskarriere der jeg har gjort selvstendige valg.

Hvilke lag og foreninger er du medlem av?

Røde Kors, Turistforeningen, Skiforeningen, og jeg har et nært forhold til fotballklubben Lyn, som jeg alltid heier på.

Hvilken bok har du ikke fått tid til å lese?

Nå holder jeg på med Jon Hustads bok om Winston Churchill, og den skal jeg fullføre i sommer. Så leser jeg «Et helt halvt år» av Jojo Moyes. Lesingen går litt i rykk og napp fordi dagene er fulle av fagdokumenter. Jeg har også en tendens til å sovne fra boken om kvelden.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjoner?

Jeg elsker å holde på i hagen. Å følge med på planter som spirer og gror gjennom sommeren, er fantastisk avkobling.

Hvem er din favorittpolitiker?

Angela Merkel. Hun har enorm autoritet, en interessant bakgrunn og er samtidig kunnskapsrik og klok.

Hva har du lagt ut på Facebook denne uka?

Hagebilder fra hytta i pinsen, og selvfølgelig noe om barnetrygdebatten.

Hvilke tvangshandlinger har du?

Jeg må gjerne rydde opp rundt meg før jeg kan slappe av. Alt fra å brette aviser til å bytte lys i lysestaken og tørke brødsmuler fra kjøkkenbenken.

Hva er ditt bidrag for å redde verden?

Å drive med kunnskapspolitikk som innebærer å legge til rette for å gi barn og unge et godt fundament i livet. Det gir mening.

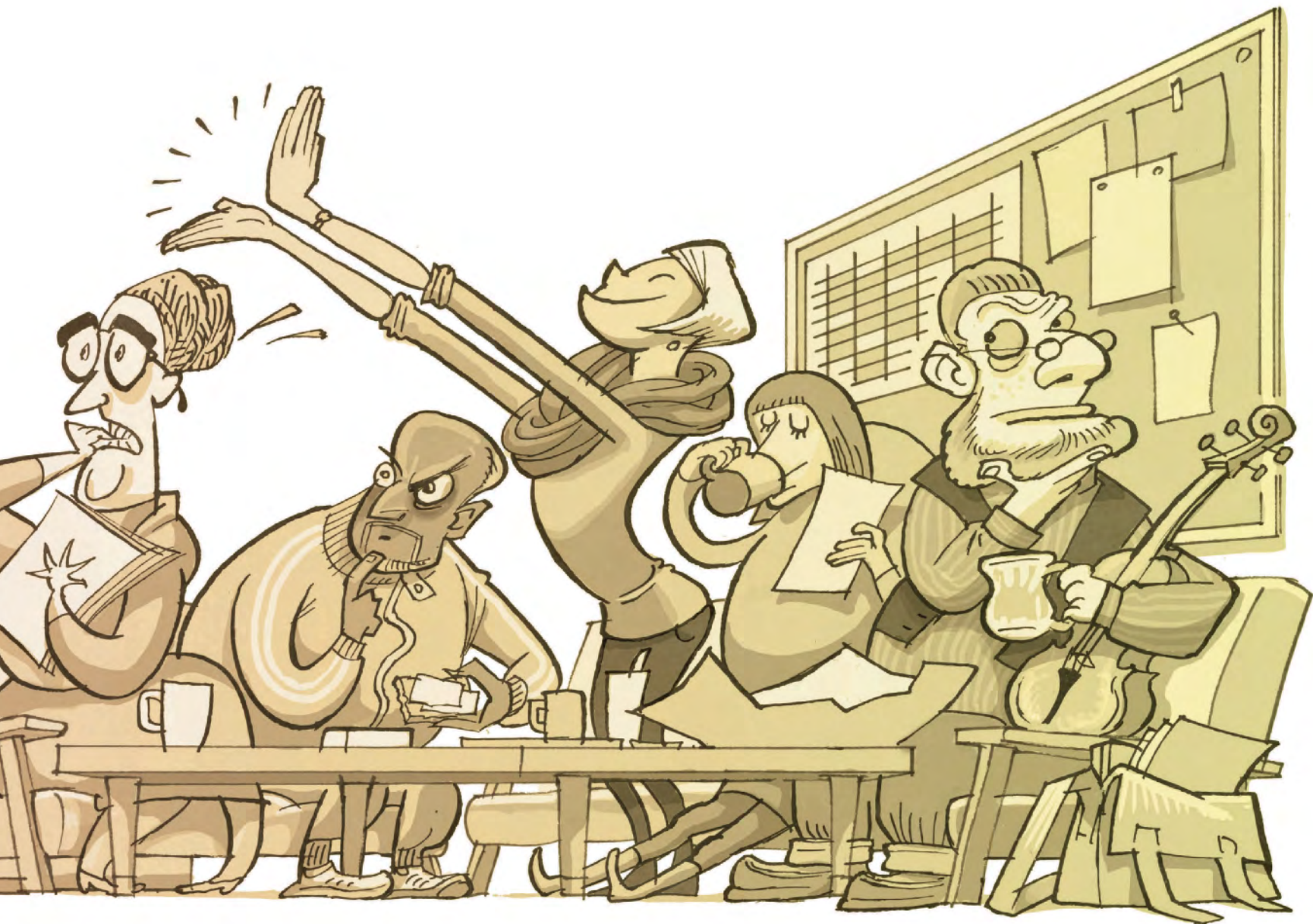
«Høyre har alltid gått foran i skolepolitikken.»

Masternes

inntogsmarsj

I 2017 skal alle nye lærere ha mastergrad.
På lærerværelsene er det både forventning og skepsis.
Kommer det mestere som kan mye om litt, men
ingenting om noe annet? Blir praktisk-estetiske fag
helt glemt? Og skal masterne tjene mer enn resten?

revolt 2015

Susanne Iversen og Knut Vidar Hansen er helt ferske mestere i lærerutdanning fra Universitetet i Tromsø. I 2017 kommer alle andre lærerstudenter etter.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no og Wenche Schjønberg | ws@utdanningsnytt.no
ILLUSTRASJON Egil Nyhus

Snart skal alle lærerstudenter bli **mestere i læring**

● **Krav om mastergrad**

- Fra 2017 blir grunnskolelærerutdanningene femårige mastergradsutdanninger for alle.
- Fra 2016 skjerpes kompetansekravene i norsk, matematikk og engelsk i grunnskolen. Grunnskolelærere må ha minst 30 studiepoeng i sitt basisfag, mens ungdomsskolelærere må ha minst 60 studiepoeng.
- En kartlegging fra 2014 viser at 38.500 av dagens lærere ikke oppfyller kompetansekravene i matematikk, norsk og engelsk. Lærere som ikke oppfyller de nye kompetansekravene fra 2016, må på skolebenken. Videreutdanningen skal være gjennomført i løpet av en tiårsperiode.

Da rulles nemlig kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksens (H) prestisjeprojekt ut på norske universiteter og høyskoler. Alle nye lærere skal bli mestere.

– Tilbudet om en master med mye pedagogikk i faget var avgjørende for at jeg søkte meg hit, sier Susanne Iversen (23), som begynte på masterprogrammet rett etter videregående.

Ti år eldre Knut Vidar Hansen kom inn i yrket langs en helt annen vei. Han startet som bilmekaniker på hjemstedet Kåfjord i Troms.

– Jeg fikk stadig høre at jeg er så flink til å lære bort. «Du bør bli lærer», sa flere. Etter åtte år som bilmekaniker var jeg egentlig lei. Jeg søkte og kom inn, forteller Knut Vidar og smiler lurt bak brilleglassene.

Jaja ble til ojl!

Da Kåfjord-gutten la vekk skiftenøkkelen og krøp fram fra løftebukken for godt, var det mange som sa til ham «jaja, lærer ja», da han fortalte om valget.

– Men forklarte jeg etterpå at jeg skal bli lærer med master, ble «jaja» byttet ut med et «oj!». Jeg er ikke i tvil om at masteren hever læreryrkets status, sier Knut Vidar Hansen.

Vi sitter inne på lærerutdanningen ved Universitetet i Tromsø. Her har studentene hatt sitt andre hjem de siste fem årene. Dialogseminar har vært avløst av opplæring i forsknings- og utviklingskompetanse, undervisning i profesjonsfag, forberedelser til praksis, diskusjon om praksis, evaluering av praksis og samtaler rundt praksisen.

Programmering og kommunikasjon

I mai i år leverte de første studentene masteroppgavene i det integrerte femårige masterprogrammet for grunnskolelærere trinn 1–7 og 5–10. Susanne Iversen skrev om problemløsning i programmering, mens Knut Vidar Hansens oppgave var knyttet til den matematiske kommunikasjonen i klasserommet.

– I 2008 søkte vi om å få starte et femårig mas-

terprogram. I 2009 ble søknaden innvilget. I 2010 var vi i gang, sier Rachel Elise Jakhelln, som er førsteamanuensis ved Universitetet i Tromsø, og som også leder Senter for fremragende utdanning (SFU) i Tromsø.

Bakgrunnen var blant debatten om ny grunnskolelærerutdanning, GLU.

– Vi var enige om at vi trengte større faglig fordypning, større integrasjon av fagdidaktikk og en mer grundig praksis. Samt lærere som kan være med på å utvikle norsk skole i en ny vitenskapelig tradisjon, sier Wenche Jakobsen, universitetslektor og prorektor i utdanning og kvalitet ved Universitetet i Tromsø til Utdanning.

Nye karriereveier

Hun viser til at altfor mange lærere forlater yrket.

– Vi trenger flere karriereveier for norske lærere enn bare lederstillinger. Det er også i tråd med regjeringens politikk, at forskningskompetanse hos lærere kan brukes til noe langt mer. Her må skoleeier og skoleledere kjenne sitt ansvar og utnytte masternes kompetanse knyttet til FoU-arbeid, sier hun.

Jakobsen er fornøyd med lavt frafall på masterutdanningen.

– Det er lavere enn landsgjennomsnittet. Det er 10 prosent på 1–7, noe større på 5–10, men likevel lavt, sier hun.

Ukjent terreng

Universitetet i Tromsø har valgt en integrert master i samarbeid med universitetsskoler. Det innebærer at fag, fagdidaktikk og praksis i universitetsskolene er koblet sammen gjennom hele studieløpet både strukturelt og i innhold.

Foreløpig er løpet ikke lagt for det eksakte innholdet i masteren fra 2017.

Men Rachel Jakhelln, som sitter i rammeplanutvalget som på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utreder masterutdanningen, tror den kan bli ganske lik modellen i Tromsø.

«Forklarte jeg etterpå at jeg skal bli lærer med master, ble 'jaja' byttet ut med et 'oj!'.»

Knut Vidar Hansen
lærerstudent

Her er de første masterne fra det integrerte masterprogrammet i Tromsø. Knut Vidar Hansen (til venstre) er spent på hva som nå venter. Han har søkt flere lærerjobber i Tromsø. Wenche Jakobsen og Rachel Jakhelln har utformet utdanningen og vært med fra første stund på å utforme masterprogrammet. Susanne Iversen er som Knut Vidar ferdig med sin mastergrad. Hun har søkt og fått lærerjobb på Sortland barneskole.

FOTO WENCHE SCHOENBERG

Lærerne Gunn Jacobsen og Kristin Vaadal diskuterer at lærerutdanningen skal bli en masterutdanning med rektor på Bjerkaker skole i Tromsø, Jan Fredrik Skogdal. – Hva med distriktene? Vil de nye masterne nødvendigvis ønske seg til distriktene, engster Gunn Jacobsen seg for.

FOTO WENCHE SCHOENBERG

– Finn den gode læreren

I kort gangavstand, litt lenger ned i bakken, ligger Bjerkaker skole, en 1-7-skole og universitetsskole.

Rektor Jan Fredrik Skogdal sitter i møte idet Utdanning kommer. Få minutter etter er han klar, og sier raskt at selvsagt vil han gjerne ha flere lærere med god utdanning, også mastere.

– Vi mangler så mange lærere i Norge, og vi kommer til å mangle enda flere i årene som kommer. Det viktigste vi kan gjøre, er å ha gode metoder for å finne den gode, dedikerte læreren. Da må vi tenke i flere baner, sier han.

Selv har Skogdal ingen problemer med å fylle skolens stillinger med faglært arbeidskraft. I en

større universitetsby som Tromsø er det lange søkerlister til ledige lærerstilling.

– Hos oss har mange allerede fem års utdanning, men da gjerne med opptil fire fag og med 30 studiepoeng i hvert fag. Det er en tradisjon for bredde i læreryrket, sier han.

Må kunne mye

Rektoren legger ikke skjul på at lærere på en barneskole må kunne undervise i mer enn ett fag.

– Tradisjonelt har det jo vært tenkt at barneskolen trenger bredde fordi vi skal dekke ti fag. Men det går an å tenke at er man er god i noe, så er man god også i noe annet. En med master i samfunnsfag kan for eksempel være god til å planlegge norskundervisning, sier han.

Han er fornøyd med praksisstudentene fra masterprogrammet.

– Før var det altfor mange som ikke visste hva de ville bli og som mot slutten av studiet fant ut at de ville bli lærere. Her kommer det unge folk som fra starten har ønsket å bli lærere. Dette er flinke folk, sier han.

Tilbake på lærerutdanningen ved universitetet vet både Susanne Iversen og Knut Vidar Hansen at de ikke kan alt om alle fagene de kommer til å måtte undervise i når de nå straks skal ut i yrket.

– Det fyller oss med ydmykhet, sier de to.

Men samtidig mener de at utdanningen, blant annet med pedagogikk som profesjonsfag, har lært dem å overføre metoder fra et fag til et annet, og tilegne seg nødvendig kunnskap i samarbeid med øvrig lærerkollegium.

Diskusjonen om de nye lærermasterne engasjerer på lærerværelset i Tromsø. Fra venstre Lisbeth Møller, Gunn Jacobsen, Monica Jacobsen, Elisiv Kamsvåg Olsen. Lisbeth Møller er blant annet engstelig for de kreative fagenes skjebne når det nå satses så hardt på kjernefagene.

FOTO WENCHE SCHJØNBERG

Personalrommet

På Bjerkaker er det nå en kort spisepause for lærerne som ikke må ut på inspeksjon. Matpakene og strikketøyet kommer fram. I noen knappe minutter dreies tema mot lærermasterne. Selv om masterne er velkomne, går praten i en retning av at mange lurer på hvordan det blir å få flere master i lærerfaget. Noen lurer også på om de selv bør ta etterutdanning, slik at de også blir master i eget fag.

Men konklusjonen heller raskt mot at det kan bli krevende. Å ta seg fri uten lønn er nokså utenkelig for de fleste med forpliktelser og unger og boliglån. Og rektor Skogdal er klar på at det ikke er rom for å frikjøpe lærere helt for at de skal kunne ta mastergrad.

– Det har vi ikke kapasitet til i kommunen i dag, sier han.

– Mange av oss sitter med store lån og har ikke økonomi til å ta fri et år for å ta videreutdanning. Det føles litt surt hvis det er sånn at masterne skal tjene mer enn oss når de kommer ut. Vi trenger

gode lærere, men det er få som har råd til å ta seg fri et helt år, sier Elisiv Kamsvåg Olsen, adjunkt med opprykk.

Tøft for kontaktlærere

Flere av lærerne er inne på at etterutdanning er en tøff oppgave, ikke minst for den som er frikjøpt i en mindre brøk, men som fortsatt er kontaktlærer.

Temaer som distriktene og kårene for praktisk-estetiske fag er også oppe i debatten om masteren.

– Jeg er redd for at masterutdanningen vil gå utover distriktene, at mange av masterne ikke vil søke seg dit, at det kan bli for snevert. Men vi må ikke glemme distriktene. Det kommer dugendes mennesker derfra også, sier lærer Gunn T. Jacobsen.

– Studentene vegrer seg for å velge for eksempel forming. De har ingen erfaring i det, og tar ikke faget. Alt dreier seg om kjernefagene, engelsk, norsk, matematikk. Hvor blir det av de kreative fagene? spør Lisbeth Møller.

På lærerutdanningen er både Jakhelln og Jacobsen fullstendig klar over problemet.

– Vi har tilbud i praktisk-estetiske fag, men studentene etterspør ikke det. Det er bekymringsfullt. Men det har lenge vært en sentral og villet politikk at det skal satses på kjernefagene, sier Wenche Jakobsen.

Reformer på rekke og rad

Reformene i lærerutdanningene kommer nå i et heseblesende tempo. Bakgrunnen er regjeringens prestisjeprosjekt, «Lærerløftet» fra 2014. Fra 2016 kreves minst karakteren 4 i matematikk for å komme inn på grunnskolelærerutdanningene. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen vurderer også å innføre tilsvarende karakterkrav i norsk og engelsk, slik det står i regjeringens politiske plattform.

Regjeringen har innsett at et krav om mastergrad for alle dagens lærere er umulig å gjennomføre.

For å kompensere for det foreslås obligatoriske kompetansekrav i tre skriftlige fag fra 2016 for dagens grunnskolelærere slik at de må ha minst 30 studiepoeng i sitt basisfag, mens ungdomssko-

lelærere må ha minst 60 studiepoeng. Det tvinger tusenvis av lærere tilbake til skolebenken.

Prislappen på reformene ligger i milliardklassen.

– Det er bred politisk enighet om at skolen trenger godt kvalifiserte lærere. Også KS og Utdanningsforbundet støtter oss fullt ut i dette, sier Isaksen til Utdanning.

– 38.500 av grunnskolenes lærere oppfyller ikke kompetansekravet i de tre skriftlige fagene. Har hogskoler og universiteter kapasitet til å videreutdanne alle som ikke er kvalifisert?

– Skolen trenger lærere med kompetanse i de fagene de skal undervise i. Derfor må dette videreutdanningsløftet gjennomføres. Det er ikke lærernes skyld at de mangler denne kompetansen. Her har tidligere regjeringer forsømt seg. Selv om de nye kompetansekravene skal innføres fra 2016, har vi satt en tidsfrist på ti år for å gjennomføre dette, sier statsråden.

– Hvis så mange lærere skal videreutdanne seg samtidig som grunnskolelærerutdanningene utvides til fem år, hvordan skal skolene da få tak i nok vikarer?

– Det er skoleeiers ansvar å skaffe kvalifiserte lærere, sier Isaksen og spiller ballen over til KS.

KS forventer fullfinansiering

KS mener at statsråden gaper over for mye.

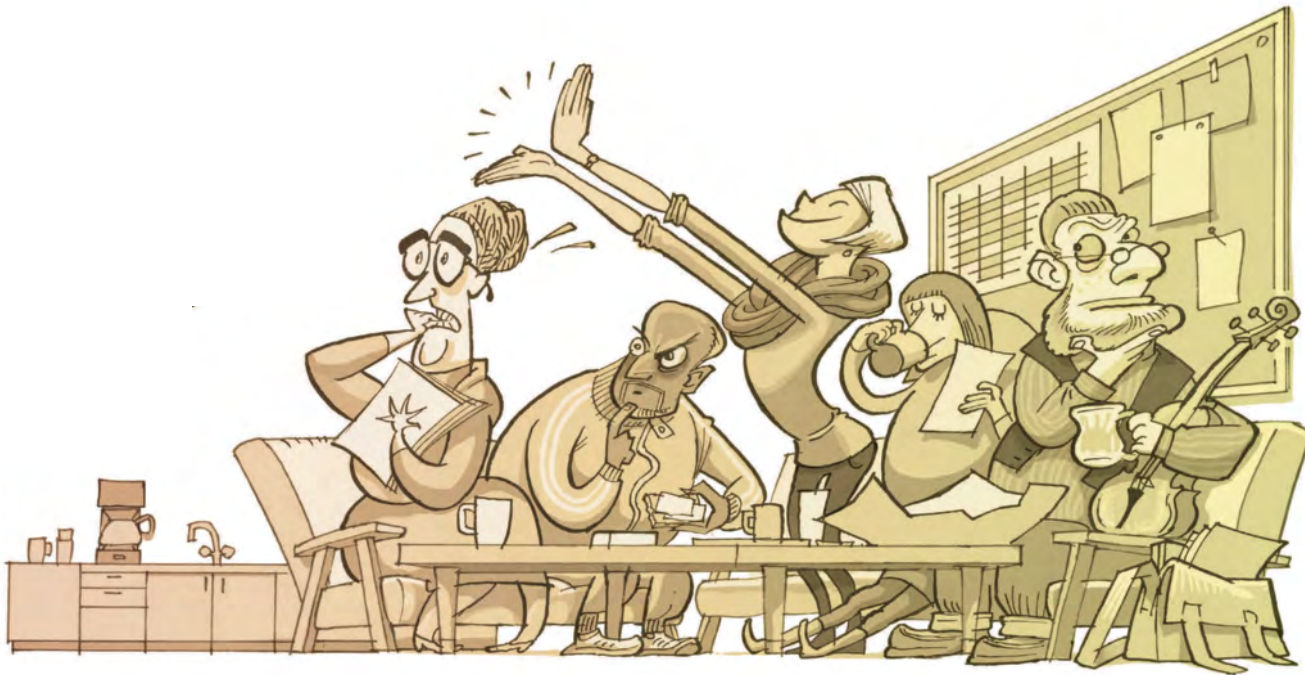
– Det påpeker vi i vår høringsuttalelse. Også KS ønsker kvalifiserte lærere, men vi er usikre på om de reformene som iverksettes nå, gir god nok effekt på læringen, sett i lys av de enorme beløpene som skal investeres. Vi lurer på om også andre grep burde vært vurdert, sier Erling Lien Barlindhaug, avdelingsdirektør for utdanning i KS.

– Isaksen sier at KS må skaffe kvalifiserte lærere, mens videreutdanningen pågår. Vil dere klare det?

– Jeg er enig i at KS har ansvaret for å skaffe kvalifiserte lærere, men da regner jeg det som en selvfølge at staten fullfinansierer alle disse reformene, slik at det ikke går av kommunenes budsjetter, fastslår han.

– Rektorer ved små skoler er bekymret for rekrutteringen når de nye kompetansekravene innføres. Blant annet

«Mer utdanning er ikke svaret på alt.»

Trond Giske (Ap) leder i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget

er det frykt for mange midlertidige, dersom skolene ikke kan tilby fulle stillinger.

– Denne frykten deler KS. Her kan vi stå overfor en rekke praktiske problemer på den enkelte skole. Det har vi videreformidlet til departementet, sier Barlinthaug.

Kunnskapsministeren synes ikke han tar munnen for full.

– Dette blir et omfattende løft. Men det er helt nødvendig, sier Isaksen.

– Grunnskolen har ti fag, men kompetansekravene innføres i tre. Hva med de sju andre fagene?

– Jeg er villig til å diskutere innføring av kompetansekrav i andre fag også. Det sa jeg senest under en debatt i Stortinget nå i mai. Personlig mener jeg det bør stilles kompetansekrav i alle fag.

– Statistisk sentralbyrå anslår at det vil mangle 38.000 lærere i 2025. Samtidig vil du slå sammen og legge ned institusjoner som gjør at færre vil kunne tilby lærerutdanning. Hvordan henger det sammen?

– Vi har ikke foreslått nedlegginger. Men Norge har ikke behov for 24 lærerutdanningsinstitusjoner som tilbyr det samme. En desentralisert struktur i høyere utdanning er viktig for å sikre rekruttering av kvalifisert arbeidskraft landet rundt. Men vi skjerper nå kravene som stilles til institusjonene, og da er det ikke sikkert at alle fagmiljøene vil tilfredsstille dem. Det betyr at de enten må samarbeide med andre, eller kanskje bare kan gi tilbud om deler av en utdanning, sier kunnskapsministeren.

– **Videreutdanning er ikke svaret på alt**
Trond Giske (Ap), leder for kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, er usikker på om regjeringen velger de rette grepene.

– I Politisk kvarter på Nrk P2 sa du: «Jeg har ikke hørt lærerne si at hvis jeg bare hadde hatt et par studiepoeng til, så ville jeg taklet den eleven.» Hva mente du med det?

– Det lærerne først og fremst etterlyser, er mindre byråkrati, mer tid til å følge opp elevene i klasserommet. Regjeringen hevder at svake læringsresultater skyldes at lærerne ikke er godt nok kvalifisert. Derfor er etter- og videreutdan-

ning nå svaret på alt. Men jeg er slett ikke sikker på at det er den rette analysen, sier Giske til Utdanning.

Han sier det er på tide at regjeringen lytter til dem som jobber i skolen og hører hva de etterspør.

– Arbeiderpartiet er ikke motstandere verken av mastergradsutdanninger eller av etter- og videreutdanning for lærere. Men mer utdanning er ikke svaret på alt, sier han.

Får støtte fra Utdanningsforbundet

Utdanningsforbundet støtter innføring av femårige mastergradsutdanninger og skjerpede krav til lærerkompetanse, men er imot innføring av karakterkrav i flere fag for å komme inn på lærerutdanningene.

– Utdanningsforbundet har krevd mastergradsutdanninger for grunnskolelærere i flere år. Vi støtter også den foreslåtte forskriftsendringen som stiller krav til at lærere har kompetanse i de fagene de underviser i, sier Brit-Helen Russdal-Hamre i Utdanningsforbundets sentralstyre.

Forskriften om skjerpede kompetansekrav er nå på høring. Høringsfrist var 26. mai. Endringen forskutterer en foreslått endring i opplæringsloven, en lovendring Stortinget ennå ikke har behandlet. Bakgrunnen er at Isaksen ønsker skjerpede krav allerede fra 2016.

– I første omgang stilles det kompetansekrav i norsk inkludert samisk og tegnspråk, samt matematikk og engelsk. Frykter du at andre fag neglisjeres?

– Ett sted må man begynne, og da synes jeg at det er fornuftig å starte med disse tre skriftlige fagene. Men personlig mener jeg at det bør innføres kompetansekrav i alle fag lærerne underviser i.

Det Russdal-Hamre er bekymret for, er finansieringen av alle reformene.

– Den etter- og videreutdanningen lærerne tar i dag, gjennomføres ofte på fritiden. Når departementet nå vil innføre nye obligatoriske krav til kompetanse, forventer vi at staten fullfinansierer reformen.

Skolen trenger et mangfold av kompetanser. Det må vi ikke miste av syne, sier Helga Hjetland.

FOTO MARIANNE RUUD

Bekymret for kapasiteten i lærerutdanningene

Høgskolelektor Torunn Herfindal ved lærerutdanningen på Høgskolen i Bergen er bekymret:

– Vi som er tilsatt ved lærerutdanningene, arbeider allerede 47 timer i uka i snitt. For å kunne gjennomføre egne forskningsprosjekter i tillegg til undervisningen, er det vanlig å ta fritiden til hjelp. Slik situasjonen er i dag, er høgskolene ikke rustet til både å innføre nye mastergradsutdanninger og samtidig kunne tilby nødvendig etter- og videreutdanning både til lærere og til egne ansatte.

– Dessuten er omtrent halvparten av dem som arbeider på lærerutdanningene, over 50 år. Det betyr at i samme tiårsperiode som reformene innføres, skal halve staben byttes ut. Det bekymrer oss virkelig, fastslår Herfindal.

Hun er dessuten kritisk til at noen fag settes på vent og at det ikke stilles kompetansekrav i disse fagene. Hennes eget fag, kroppsøvningsfaget, er ett av dem.

Utdanningsforbundets tidligere leder Helga Hjetland har ledet følgegruppa som har evaluert grunnskolelærerutdanningene. Hun mener studentene også må få mulighet til å velge kristendom, religion og livssyn, forming og mat og helse. Ikke bare norsk, matematikk og engelsk.

Hun er også kritisk til manglende satsing på ressurser til lærerutdanningene.

– Dessuten har vi bruk for lærere som tar mastergrader innen pedagogikk og spesialpedagogikk, i klasseledelse, fagdidaktikk eller begynneropp-læring. Skolen trenger et mangfold av kompetanser. Det må vi ikke miste av syne, sier hun.

«Når man en lun sommernatt tror at man hører gresshoppene synge, er det kanskje bare glidelåser.»

Wolfgang Grüner (1926-2002), tysk komiker, skuespiller og regissør

● **Yrkesliv**

Høyt utdannede lærere kan miste jobben

Regjeringens krav om at lærere må ha formell pedagogisk utdanning, kan føre til at 10.000 lærere ikke får jobbe i skolen.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at det i 2025 vil mangle 30.000 lærere. Tallet kan bli høyere dersom 10.000 lærere som jobber i skolen i dag uten formell pedagogisk utdanning, mister jobbene sine.

Fra 1. januar 2014 innførte regjeringen forbud mot å ansette lærere uten formell kompetanse.

– Strenge krav om pedagogisk kompetanse kan framstå som velbegrunnet, men har urimelige utslag, sier Ole Jørgen Anfinsen til Klassekampen.

Han jobber i skolen uten formell pedagogisk kompetanse, men har doktorgrad i informatikk og lang erfaring fra yrkeslivet.

Regjeringen pålegger skoler som har lærere uten formell pedagogisk kompetanse å hjelpe dem å ta praktisk-pedagogisk utdanning (PPU), en ettårig utdanning.

Bare hvis det ikke er mulig å skaffe kvalifisert arbeidskraft, kan arbeidsgiver ansette ukvalifiserte lærere.

Statssekretær Bjørn Haugstad (H) i Kunnskapsdepartementet er enig i at kravet skaper utfordringer.

– For folk som kommer til læreryrket fra arbeidslivet, medfører det store økonomiske

Lærere uten formell pedagogisk kompetanse kan føre til enda større lærermangel i skolen.

ILL.FOTO HARALD F. WOLLEBÆK

kostnader å sette seg på skolebenken. Vi jobber med å finne mer smidige løsninger for dette, sier han.

● **Media**

Ny redaktør for Barnebokkritikk

Nylig overtok Ingvild Bræin som redaktør for nettstedsskriftet Barnebokkritikk.no.

– Jeg ønsker å fortsette det gode arbeidet tidligere redaktører har lagt ned. Særlig ønsker jeg å legge til rette for diskusjon og debatt, både i redaksjonelle prioriteringer og ved utadrettede invitasjoner, sier Bræin i en pressemelding.

Barnebokkritikk.no presenterer kritikk av litteratur for barn og unge, samt artikler og debatter om barne- og ungdomslitteraturen.

Bræin har bakgrunn som kulturjournalist, redaktør og forlagskonsulent, Hun har en mastergrad i nordisk språk og litteratur fra Universitetet i Bergen.

● **Helse**

Undervisning mot hudkreft

Kreftforeningen og Statens strålevern har skapt et undervisningsopplegg om UV-stråling og solbeskyttelse som passer for ungdom.

ILL.FOTO WIKIMEDIA COMMONS

● **Det Norske Videnskaps-Akademis Lærerpris**

Pris til Kongsberg-lærer

Det Norske Videnskaps-Akademis Lærerpris ble i år tildelt Jørn Hjulstad ved Kongsberg videregående skole. Overrekkelsen fant sted under akademiets årsmøte 4. mai. På vegne av juryen presenterte lederen, Svein Sjøberg, prisvinneren blant annet slik: «Hjulstad har bygd opp ett av landets fremste miljøer i faget Kommunikasjon og kultur. Han ble nominert av så vel lærerkolleger, skoleledelse og elever. Hjulstads lærergjerning er en kombinasjon av faglig tyngde, menneskelig varme, humanistiske idealer og et smittende humør og engasjement.»

Juryen besto av Svein Sjøberg, Det Norske

Fra v.: Rektor ved Kongsberg videregående skole, Kirsten Bøckman, juryleder Svein Sjøberg, lektor Arne Johan Isaksen og prisvinner Jørn Hjulstad.

FOTO PRIVAT

Videnskaps-Akademi og Universitetet i Oslo; leder av priskomiteen, Frøydis Herztberg, Universitetet i Oslo og Ragnhild Lied, leder i Utdanningsforbundet. Prisen deles ut annet hvert år.

Kreftforeningen og Statens strålevern har sammen utarbeidet et undervisningsopplegg om UV-stråling og solbeskyttelse for ungdomsskole og videregående skole.

Opplegget består av en Powerpoint-presentasjon med notater, forslag til diskusjonsoppgaver, lenker til korte filmer med mer. Dessuten en presentasjon av tips til hvordan elevene kan lage film om temaet. Opplegget kan brukes i én time eller som større prosjekt, ifølge en pressemelding.

Undervisningsopplegget finnes her: kreftforeningen.no/hudenglemmerikke

Den er også lagt ut på naturfag.no.

● Frankrike

Pedagogar i harnisk

Utdanningsminister Najat Vallaud-Belkacem vil fjerne latin og gammelgresk til fordel for et fag om oldtidens sivilisasjonar og kultur, ifølgje Radio France internationale (RFi).

Dessutan vil ho gi skulane meir sjølvstyre, fjerne B-språk for særleg duglege 11-åringar og i staden tilby eit moderne språk til alle 12-åringar i landet. Fagforeiningane SNES og SNALC, der pedagogar i ungdomsskular og vidaregåande skule er organiserte, er i harnisk. Også det konservative partiet til Nicolas Sarkozy, Union pour un mouvement populaire (UMP) vil skrote reformene. Ifølgje OECD er det franske undervisningssystemet eitt av dei minst egalitære i verda, melder RFI.

● Jamaica

Lærarar vil ha kompensasjon for lønsstopp

I fem år har lærarar og andre offentleg tilsette i øystaten Jamaica måtta klare seg utan lønsauke. No har styresmaktene tilbode lærarane fem prosent tillegg, men det vil ikkje lærarorganisasjonen Jamaica Teachers' Association godta.

Ved fleire skular har lærarane demonstrert, men organisasjonen sin leiar Doran Dixon seier kampen for lønsauke i minst mogleg grad skal gå ut over undervisninga. Lærarane sitt krav er 25 prosent lønstillegg over to år, ifølgje avisa Jamaica Gleaner.

● Makedonia

Statsminister langar ut mot foreldre

Nikola Gruevski, statsminister i Makedonia og nyleg attvald leiar for det konservative partiet, kritiserer foreldre som krev mindre streng testing av lærarar og at matematikk ikkje lenger skal vere obligatorisk eksamensfag i ungdomsskulen. Den siste tida har det vore demonstrasjonar i hovudstaden Skopje om dette. Foreldre har òg klaga over at nye lærebøker i matematikk er for vanskelege.

- Eg er skuffa over foreldra, som tilsynelatande ikkje bryr seg om at dei skadar borna sine for livet ved å insistere på at dei ikkje treng å lære matematikk, sa han i talen sin til landsmøtet, ifølgje det makedonske nyhendebyrået MINA. Han la til at reformering av skulesystemet vil halde fram med å vere ei av dei viktigaste satsingsområda for regjeringa hans i tida framover.

Franske pedagogar rasar mot utdanningsminister Najat Vallaud-Belkacem, som mellom anna vil fjerne latin-faget. Her ser vi ein demonstrant under ein markering i Paris 19. mai.

FOTO MICHAEL BUNEL, NURPHOTO, SIPAUSA / NTB SCANPIX

Brettboka

Nå med innlest lyd

Få den digitale versjonen av dine kjente lærebøker. Vi har bøker fra alle forlag, til grunnskole og videregående.

Den digitale utgaven har også nyttige studieverktøy som noterings-, markerings-, tegne- og søkefunksjoner.

Kan brukes på PC, Mac og nettbrett. (Android, Apple, Windows)

Lyst til å vite mer? Gå inn på:
www.brettboka.no

● Ann-Mari Henriksen

Hvem

Rektor ved Åssiden videregående skole i Drammen, Buskerud

Aktuell

Vil ha foreldrene mer involvert i videregående skole.

– Videregående skole trenger elevenes

– Elevene tror at foreldrene kan utgjøre en forskjell. Da har ikke vi råd til å neglisjere foreldrene bare fordi vi er en videregående skole, sier rektor Ann-Mari Henriksen.

TEKST OG FOTO Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Elevrådsrepresentant Bjørn Solli fra tredje klasse synes det er fint at mor ikke kvier seg for å kontakte hans kontaktlærer om ting som gjelder ham.

– De er jo blitt kjent med hverandre, og mor er godt informert om stort og smått ved skolen, sier han.

Vi sitter på rektors kontor ved Åssiden videregående skole i Drammen, en skole rektor karakteriserer som en stor, klassisk, guttedominert yrkesfaglig byskole. Skolen driver et mye mer omfattende foreldresamarbeid enn det som er vanlig i videregående skole.

– Alle vinner på det. Ta frafallet av elever. Fravær leder til frafall. Vi sier til foreldrene at hvis de kan få ungdommene på skolen, lover vi at de greier eksamen, sier rektor.

Derfor får foreldrene en e-post over barnets fravær hver uke.

– Det synes mange er ganske skummelt, vedgår Bjørn Solli.

– Fordelen er at det gir mulighet til å ta tak i en uheldig utvikling før den blir et problem, fortsetter han.

– Hvis kjærlighetssorg er fraværsgrunnen, har vel verken foreldre eller kontaktlærer noe med det?

– Det kan være, men hvorfor skal ungdommer ha et så mye høyere fravær enn eldre lærere? Fraværet har gått betydelig ned etter at vi begynte med e-postene. Likevel er det fortvilende høyt, sier rektor Ann-Mari Henriksen.

– Gode førstegangsopplevelser

Hva skal til for å få de unge til skolen? Under Åssiden-konferansen, som skolen har arrangert

to ganger, brukte 700 elever en hel dag på å svare på det spørsmålet.

– Svaret er entydig: Gode relasjoner. Spørsmålet har også henta fram mange «første gang»-historier. Er det første møtet med noe på skolen godt, blir det en god relasjon. Derfor må vi skape gode førstegangsopplevelser, som foreldrene er en del av, sier Ann-Mari Henriksen.

Derfor inviterer nå skolen den nye eleven og foreldre til samtale med kontaktlærer alt før skolen begynner i august.

– Da får vi gledesfylte utbrudd både fra elev og lærer når læreren alt i døra første skoledag bruker elevens navn, forteller Henriksen.

– I tillegg har vi foreldremøte og konferansetime med elev og forelder høsten i første klasse, fortsetter hun, men legger kjøtt til:

– Foreldremøtet fungerer dårligst, med mye enveiskommunikasjon fra oss til foreldrene. Det er ikke det beste for ei foreldregruppe der en fjerdedel ikke har norsk som morsmål.

«Ring hjem»

– Bør ikke videregående elever være modne nok til å klare seg sjøl?

– Støtte fra foreldre vil uansett være viktig. Det er bra at skolen innser at sjølstendighet må få vokse fram, det er ikke noe som bare plutselig er der, sier Bjørn Solli.

– Flere av våre elever klarer seg sjøl i svært stor grad. De bor på hybel i Drammen, siden vi rekrutterer fra store deler av Buskerud. Foreldre til hybelboerne setter stor pris på informasjon fra oss, sier rektor, og fortsetter: – Skole er alltid sen-

«En slik tillit til foreldrene kan vi ikke la være å bruke.»

Ann-Mari Henriksen, rektor

kole foreldre

tralt i samtalene mellom barn og foreldre. Vi har alt å tjene på at foreldrene kan delta der med så mye informasjon som mulig. Og når det oppstår en vanskelig situasjon og vi spør elevene hva vi bør gjøre for å komme videre, svarer de alltid: «Ring hjem». En slik tillit til foreldrene sine kan vi ikke la være å bruke, sier rektor.

– Krevende situasjoner vil oppstå. Noen elever dropper ut, og noen blir gravide i år også. Skal vi som skole gjøre vårt for at veien gjennom vanskelighetene blir så kort som mulig, er vi helt avhengige av godt samarbeid med foreldrene, understreker hun.

Sms og telefon

Kontaktlærerne får telefongodtgjøring for å kunne tekste og ringe foreldrene.

– Vi har tatt flere andre grep for å styrke foreldresamarbeidet, men vi er ikke i mål. Arbeidet må struktureres bedre, slik at vi ikke blir for avhengige av den enkelte kontaktlærers initiativ, sier rektor.

– *Elevene blir myndige i videregående. Stopper det foreldreinvolveringa?*

– Nei, men det krever elevenes godkjenning, sier rektor.

– Har du vært vant til at foreldrene trekkes inn, veit du at det ikke er farlig. Å fylle atten endrer ingenting på det, sier Bjørn Solli.

– *Veit dere hva foreldrene synes?*

– Vi har gjort to store foreldreundersøkelser. Sist år svarte 81 prosent at det var lett å ta kontakt med skolen hvis de bekymra seg for noe. Men vi har ikke noe forelderåd å konferere med. At elevene kommer fra mange kommuner, bidrar til at et råd er vanskelig å etablere.

– *Fra grunnskolen blir det meldt om flere konflikter der lærerne meiner foreldrene i for stor grad ser på skolen som er serviceinstitusjon. Kan foreldreinvolvering true skolens autoritet?*

– Jeg kan ikke se hvordan foreldreinvolvering kan true noe som helst, sier rektor Ann-Mari Henriksen, mens Bjørn Solli rister energisk på hodet.

Alle vinner på at foreldresamarbeidet i skolen videreføres på videregående. Det er elevrådsrepresentant Bjørn Solli og rektor Ann-Mari Henriksen ved Åssiden videregående skole i Drammen enige om.

Fra elevbakgrunn til

Hva har gode lærerrelasjoner å si for elevene, og hvordan oppstår de? Det håper man å finne ut av i et nytt forskningsprosjekt.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

lærer-relasjoner

Vibeke Krane.

FOTO ELIN SVILAAS/GODT SAGT

Vibeke Krane mener forskning på frafall har satt elevbakgrunn i sentrum. Skoleforhold og lærer-elev-relasjonen har fått lite oppmerksomhet.

TEKST Steinar Sund

Hva betyr en god relasjon mellom lærer og elev for elevenes psykiske helse og for frafallet i skolen? Det er tema for et forskningsprosjekt ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

Stipendiat Vibeke Krane deltar i prosjektet, et samarbeid med Akershus fylkeskommune.

– Forskning på frafall i videregående skole har så langt mest satt ungdommenes bakgrunn i sentrum, som for eksempel sosioøkonomiske forhold og elevenes karakterer. Skoleforhold og relasjonen mellom lærer og elev har fått lite oppmerksomhet, sier hun.

Påvirker psykisk helse og frafall

Studien er en del av en folkehelsesatsing i Akershus fylkeskommune, siden forskning viser at skolefrafall er negativt for folkehelsen. Krane for-

teller at hun og en ungdom, som har bidratt som medforsker, har intervjuet rundt 60 deltagere i studien. Tema og analyse diskuteres hun med medforskerne underveis i forskningen.

Hypotesen hennes er at det er et komplekst samspill mellom lærer-elev-relasjonen, psykisk helse og frafall. Hun mener det er avgjørende å finne ut hva gode lærerrelasjoner har å si for eleven og ikke minst hvordan de oppstår. Studien gjør det mulig virkelig å gå inn i hvordan relasjonen oppleves, mener Krane.

Tidsrammen er tre år og prosjektet avsluttes i løpet av 2016. Det er del av et større prosjekt, ledet av professor Bengt Karlsson. I prosjektgruppen bidrar også en kompetansegruppe av elever, foreldre, lærere, helsesøster og representanter fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).

Prosjekt for økt trivsel

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet driver et tilsvarende prosjekt sammen med Trondheim kommune, skoleteamet og Regionalt kunnskapssenter for barn og unge.

Prosjektleder, professor May Britt Drugli, sier til Utdanning at målet er å bidra til et positivt læringsmiljø og god psykisk elevhelse.

Prosjektet tar utgangspunkt i at lærere med gode relasjoner til sine elever vil oppleve at undervisningen går lett, blant annet fordi elevene er interessert i det læreren formidler. Forskerne ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) tror et godt forhold mellom lærere og elever er vesentlig for å stoppe frafall i videregående skole.

Klasseledelse vil ifølge forskerne i stor grad fremme eller hemme utviklingen av enkeltelev-relasjonene. Å knytte beskjedne og instruksjoner til elevdialogen, å gi evaluering og tilbakemelding til elevene og å veksle mellom stor- og smågruppeinstruksjoner, gir lærerne bedre relasjoner til elevene, viser forskning.

Prosjektet ved NTNU omfatter 16 skoler i tre år. Første år vil maksimalt åtte ansatte per skole delta i refleksjonsgrupper åtte ganger. Gruppene ledes av en PPT-ansatt og baseres på teori om lærer-elev-relasjonen. Tema som klasseledelse og relasjonsarbeid introduseres i gruppen, som også får øvingsoppgaver. Neste gruppe starter med refleksjon rundt øvingsoppgaven.

May Britt Drugli.

FOTO NTNU

Møre og Romsdal:

Tillit til leiinga – mistillit til KS

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Møre og Romsdal har stor tillit til leiarane i organisasjonen, både lokalt og sentralt. Men sterk mistillit til KS.

TEKST OG FOTO John Roald Pettersen

Tilhøvet til KS var ei av sakene som vekte størst engasjement under årsmøtet i Utdanningsforbundet Møre og Romsdal.

– Erfaringane etter 10 år med KS som forhandlingsmotpart er svært dårlege, sa lokallagsleiar og delegat Håvard Moe under møtet, som vart halde 6.-8. mai i Geiranger.

– Vi har vore i streik fleire gonger dei siste åra. Vi har tal som viser at svært mange lærarar no vurderer å skifte jobb. Frustrasjon over arbeidsgevar og motparten KS er ein viktig årsak til dette. Det kan ikkje halde fram slik! Frå lokallaget i Giske ønskjer vi difor å fremje eit tydeleg mistillitsforslag mot KS.

Moe fekk kraftig applaus. I debatten peikte likevel fleire på at det kan hende er verken realistisk eller ønskeleg å gå tilbake til staten som motpart. Vedtaket vart til slutt slik: «Årsmøtet i Utdanningsforbundet Møre og Romsdal uttrykker mistillit med KS som forhandlingsmotpart for lærarane. Spørsmålet om kor forhandlingsansvaret skal liggje, sendast som sak til Landsmøtet 2015.»

Støtte til Ragnhild Lied

Stor tillit hadde derimot årsmøtet til leiinga både i Møre og Romsdal og på landsplan. Leiar Borghild Moe og nestleiar Anne Marie Bergset vart attvalde utan motkandidatar. Ragnhild Lied fekk full tilslutnad på heimebane for å halde fram som leiar i organisasjonen. I tillegg foreslo årsmøtet Steffen Handal, Terje Skyvulstad og Hege Elisabeth Valås som kandidatar til nestleiarverva.

Nei til profesjonsetisk råd

Årsmøtet i Møre og Romsdal ønskjer ikkje at det skal opprettast eit profesjonsetisk råd. Fylkesstyret hadde ikkje tatt stilling på førehand, og hadde

lagt opp til tre moglege vedtak: Ja, nei, eller å råde landsmøtet til å utsetje saka. Etter debatten stemte eit klart fleirtal av årsmøtet for å seie nei til profesjonsetisk råd og råde landsmøtet «til å finne andre løysingar på utfordringane som er løfta fram i saka og debatten».

Seniortiltak for barnehagelærarar

Ei sak som fekk stor oppslutnad, var framlegget frå Ørsta om at organisasjonen skal arbeide for seniortiltak for barnehagelærarar.

– Å arbeide som barnehagelærar er krevjande. For å få flest moglege til å stå lenge i yrket må vi gjere det mogleg å tilpasse og redusere litt på dei tyngste og mest slitande oppgåvene, sa hovudtillitsvald Orlaug Bjørdal Kårstad. Ho fekk eit samrøystes årsmøte med på å krevje at det i samband med reforhandlinga av arbeidstidsavtalane for lærarar i barnehagar vert innarbeidd seniortiltak.

Eit framlegg om å uttrykke mistillit til KS fekk stor tilslutnad under årsmøtet i Utdanningsforbundet Møre og Romsdal.

Det nye fylkesstyret i Møre og Romsdal: Bak f.v.: Randi Lyngbø Ottesen (FAS), Julie Gunstensen (G), Mette Spange (G), Ole Bjørn Helberg (V), Bjørnhild Rakvåg Ulriksborg (B), Håvard Moe (G), Hilde Holmeide Aandahl (B). Foran f.v.: Gerd Botn Brattli (V), leiar Borghild Moe (V), og nestleiar Anne Marie Bergset (G). Tore Fosseide var ikkje til stades.

Kva sak er viktigast for deg på årsmøtet?

Sirikit Vågen
lærar ved Volda ungdomsskule, leiar i Utdanningsforbundet Volda:

Lærartettheit i barnehage og skule. Vi treng fleire pedagogar, og vi treng tid til kvart einskilt barn og elev. Tid nok til å kunne gjere ein god jobb kjem både brukarane og lærarane til gode.

Rigmor Tretnes Knutson
pedagogisk leiar i Storbakken barnehage, styremedlem i Utdanningsforbundet Kristiansund

Arbeidstidsordninga for barnehagelærarane. Den har i prinsippet stått stille sidan 1975, sjølv om arbeidssituasjonen har endra seg mykje. Arbeidspresset er blitt større, og vi treng meir ubunden tid.

Håvard Moe
lærar ved Valderøy barnehage, leiar i Utdanningsforbundet Giske:

At vi skal gje eit kraftig signal om kor misnøgde vi er med KS som forhandlingsmotpart. Vi har levd i ti år med eit konfliktfylt forhold, no er det nok! Frustrasjonen blant lærarane er stor, og tilliten heilt på nullpunktet.

Telemark:

– Endelig tar barnehagelærerne plass

Etter årsmøtet i Utdanningsforbundet Telemark er barnehagelærer Mona Nicolaysen fra Skien fylt av håp på barnehagelærernes vegne. – Jeg kjenner hvor bra det er, nesten helt fysisk i kroppen, sier hun om engasjementet for barnehagelærerne i forbundet.

TEKST OG FOTO Wenche Schjønberg | ws@utdanningsnytt.no

Vilkårene for barnehagelærerne ble et stort tema på årsmøtet i Telemark, som ble holdt i Vrådal 5.–7. mai. Blant annet gikk fylkeslaget inn for å sikre at 50 prosent av alle ansatte i norske barnehager er barnehagelærere uten at dette går utover voksentettheten.

Men ikke bare vil Utdanningsforbundet Telemark arbeide for at minst halvparten er pedagoger. Barnehagelærerne må også få frigjort tid fra administrasjon og møter slik at de har tid til å være sammen med barna i egen barnehage, vedtok årsmøtet.

Lengre stige

Anført av blant andre barnehagelærer Mona Nicolaysen gikk også fylkeslaget i Telemark inn for at barnehagelærerne overføres til kapittel 4c i KS-området, og dermed kommer inn på en ordning med 16 års lønnsstige, slik øvrige lærere har. Årsmøtet vil dessuten bedre mulighetene til etterutdanning for barnehagelærerne.

– Dette er det tredje fylkesårsmøtet på rad som jeg har vært på. Det har skjedd en gledelig forandring for oss barnehagefolk. Symbolsk er det veldig viktig at det står om barnehagelærerne i vedtakene våre. Det har stor betydning for et fagforeningsmenneske, sier Nicolaysen til Utdanning.

Mot KS

Årsmøtet i Telemark gikk også inn for at arbeidsgiveransvaret for lærerne må overføres fra KS til staten. Flere av delegatene uttrykte sterk misnøye med KS, og også med at ledelsen i Utdanningsforbundet først anbefalte medlemmene å si ja til forhandlingsresultatet, for et stort flertall stemte nei i uravstemningen, og fjorårets streik var et faktum.

Olav Drevland fra Kragerø ville sågar ha årsmøtet med seg på en resolusjon mot forbundets sittende ledelse, men dette sa et stort flertall nei til. Imidlertid ville et flertall bytte Ragnhild Lied ut mot Steffen Handal som leder.

Johansen gjenvalgt

Harald Johansen ble gjenvalgt som leder for Telemark. Det var ingen strid om hans kandidatur, men det var det derimot om nestledervervet. Årsmøtet valgte Solveig Hals, som var valgkomiteens forslag, med 77 mot 29 stemmer. Dermed greide ikke motkandidaten, Geir Evensen fra Porsgrunn, som kom som et benkeforslag med støtte fra Porsgrunn og Kragerø, å nå opp. Evensen profilerte seg på årsmøtet som en talsmann for grasrota og uttrykte flere ganger mistillit til den sentrale ledelsen i Utdanningsforbundet.

Mona Nicolaysen er glad etter årsmøtet i Utdanningsforbundet Telemark. Hun mener at barnehagelærere nå i mye større grad er langt framme i debattene enn de tidligere har vært i Utdanningsforbundet.

LES MER OM ÅRSMØTENE PÅ UTDANNINGSNYTT.NO

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Solveig Rambøl
Lærer ved Helle skole og hovedtillitsvalgt i Kragerø

Vi har oppe flere saker om bruk av tester, prøver og målstyring i skolen. Det er viktig at vi sørger for å få begrenset slik testing. Barnehagelærerne må sikres tid til å være sammen med barna.

Katrine Bull
Barnehagelærer i Grasmyr barnehage og fylkesstyremedlem i Telemark

At det skal være minst 50 prosent barnehagelærere i alle barnehager. Barnehagelærere må også få samme lønnsvilkår som lærere, altså en like lang lønnsstige som dem.

Olav Drevland
Lærer ved Kragerø videregående skole og medlem av styret i Utdanningsforbundet Kragerø

At årsmøtet ble med på solidaritetsresolusjon i seks punkter. Jeg synes også det er viktig å ta debatten om ny ledelse i Utdanningsforbundet. Ragnhild Lied diskvalifiserte seg som leder da hun anbefalte skissen i lønnsoppjøret.

Oslo

Samstemte på Sundvollen

«Det stormer rundt oss i Oslo», ble det sagt fra talerstolen. Men om det stormer i Oslo, så var det enighet om det meste på årsmøtet i fylkeslaget til Utdanningsforbundet.

To på årsmøtet

Cecilie Sæther, lærer på Ellingsrud skole, er på sitt første årsmøte. – Det viktigste for meg med årsmøtet er fellesskapet, å diskutere saker som vi alle brenner for og dessuten få innsikt i nye saker.

Trond Gjellum fra Ellingsrud skole mener at man tillater altfor mye nytale i Oslo-skolen, for eksempel «utfordring», «kritisk suksessfaktor» og «strategisk initiativ». Også tillitsvalgte bør unngå talemåter som skjuler mer enn de avslører.

TEKST OG FOTO Tore Brøyen

Hovedinntrykket fra årsmøtet, som ble holdt på Sundvollen i Buskerud 6.–8. mai, er at medlemmene i Oslo er enige om hva de ønsker: mulighet til å utøve sitt profesjonelle skjønn og tid til å utøve arbeidet på en forsvarlig måte.

– Vi er enige om sakene. Hovedspørsmålet blir derfor hvilke strategier som skal til for å få dem gjennom. En ting er i alle fall sikkert: Det gjelder å mobilisere flest mulig; alle medlemmer, foreldre og andre, sier avtroppende leder Terje Vilno.

– Gode resultater kan bli en hindring

Vilno er stolt over at Oslo-skolen gjør det bra på mange felt, men mener samtidig dette kan være en hindring for å gjøre viktige endringer.

– Vi ønsker endring, men så blir det fremstilt som at vi ønsker å endre noe som allerede fungerer. Men hvordan kan man si at man lykkes når 3300 elever ikke fullfører skolegangen sin? Også dette er elever som har gått gjennom Oslo-skolen med alle dens tilbud. Hvis disse elevene skal lykkes, må vi kanskje gjøre store endringer, selv om byråden hevder at Oslo-skolen er en suksess, sier han.

Byråd Stian Berger Røsland var invitert til årsmøtet, og han la ganske riktig vekt på hvor bra allting går i Oslo. Han ble utfordret på hvordan læreres kvalitet skal kunne måles, om det er karakterer som skal gjelde her. Røsland hevdet at verken han eller særlig mange andre i Høyre mente at elevenes karakterer skulle ligge til grunn for vurdering av lærerne, men det hele ble hengende i luften da det ikke ble helt klart hva som i så fall skulle telle.

Læring gjennom lek

Røsland snakket først og fremst om skolen, mens hans motdebattant, Raymond Johansen fra Arbeiderpartiet, viet mye talemåter til barnehagen. Han ønsker å styrke bemanningen og var ikke redd for å si at dette ville bety mer penger

til bydelene. Johansen høstet for øvrig applaus for utsagnet om at læring i barnehagen skjer når barna leker.

Den nye lederen Aina Skjefstad Andersen mener at det skjer en uheldig dreining av aktivitetene i barnehagen:

– Det er for tiden et enormt fokus på læring. Man snakker om barnehagen som om den bare skulle være en forberedelse til skolen, og så glemmer man barndommens egenverdi, sier hun.

Aina Skjefstad Andersen overtar som leder etter Terje Vilno i Utdanningsforbundet Oslo.

Ved lunsjen fant vi fire tidligere og nåværende ledere for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet rundt det samme bordet. Alle har nå valgt læreryrket. Fra venstre: Stine Christensen Holtet, Ida Sandholtbråten, Arnt Gunnar Johansen og Marie Furulund.

LES MER OM ÅRSMØTENE PÅ UTDANNINGSNYTT.NO

Østfold

Spennende kamp om ledervervene

Etter en spennende runde ble sittende fylkesleder Dagrund Lundsvoll gjenvalgt under Utdanningsforbundet Østfolds årsmøte i Sarpsborg 6.–8. mai.

TEKST OG FOTO Petter Opperud

Valgkomiteen gikk til det uvanlige skritt å fremme en enstemmig innstilling på to kandidater: sittende leder Dagrund Lundsvoll og nestleder Bjørg Ratvik.

Så lanserte Mariann Christensen lokallagsleder Wenche Pereira fra Sarpsborg gjennom benkeforslag.

Dagrund Lundsvoll ble gjenvalgt med 68 av de 112 stemmene, foran Wenche Pereira med 26 og Bjørg Ratvik med 18 stemmer. Bjørg Ratvik ble senere gjenvalgt som nestleder 83 mot 29 stemmer for Wenche Pereira.

Trøblete tariffoppgjør

I sin åpningstale til årsmøtet tok fylkesleder Dagrund Lundsvoll et oppgjør med fjorårets trøblete tariffoppgjør, men pekte samtidig framover. Hun la stor vekt på at alle medlemsgrupper måtte føle seg inkludert i Utdanningsforbundet.

I forslag til retningslinjer for arbeidet framover ble det lagt vekt på at fylkeslaget må jobbe for at fylkets barnehager og skoler blir attraktive arbeidsplasser. Gode lønns- og arbeidsvilkår, rekruttering, et trygt og inkluderende arbeidsmiljø og en forutsigbar lønns- og personalpolitikk er avgjørende for en god yrkesutøvelse.

Dagrund Lundsvoll ble gjenvalgt som leder for Utdanningsforbundet i Østfold. Til venstre nestleder Bjørg Ratvik.

Skepsis til profesjonsetisk råd

Betty Anita Solli og Trond Børresen innledet til debatten om profesjonsetisk råd. Solli mente at et råd kan bidra til å løfte debatten om profesjonsetikk og øke bevisstheten ute på arbeidsplassene, og at rådet kanskje også kan være en støtte i offentlige debatter. Endelig mente hun at et profesjonsetisk råd kan gi profesjonen større legitimitet og høyere status. Børresen spurte om pedagogene tør å si ifra tidlig nok når de ser misforhold. I debatten ble det etterlyst et system og en kultur for å melde avvik.

I debatten gikk alle talerne mot opprettelsen av et profesjonsetisk råd. De mente det var prematurt, ikke godt nok forankret i medlemsmassen og at både økonomi, sammensetning og mandat var uklart. Årsmøtet vedtok at dette måtte avklares bedre for rådet kunne opprettes.

Årsmøtet behandlet en lang rekke viktige saker som elevenes rett til kvalifiserte lærere og lønn for lærerutdannere.

Vil ha Skyvulstad som leder

Ironisk nok ble også avslutningen på årsmøtet preget av en komplisert valgsak, nemlig nominasjoner til sentrale verv. Etter et par runder ble resultatet Terje Skyvulstad som forslag til leder. Som nestleder ble det vedtatt å sende inn tre navn: Terje Skyvulstad, Steffen Handal og Hege Valås.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Knut Olav Farbrot
grunnskolelærer,
Fredrikstad

– «Profesjonsetikk og varsling» er den viktigste saken. Hvis vi ikke får på plass et system for avvikhåndtering og varsling i utdanningssystemet og tar dette i bruk, er vi handlingslammet som profesjon.

Mariann Christensen
lokallagsleder i
Sarpsborg

– Elevers rett til kvalifiserte lærere bør være helt grunnleggende for profesjonen. Elevers rett til kvalifiserte lærere må tydeliggjøres i både lov og forskrift.

Christer Høyning
rektor og
fylkestyremedlem

– Å opprette en egen medlemsgruppe for ledere er den viktigste saken. Her må det på plass en vedtektsendring, slik at vi kan få manifestert at vi er en organisasjon for ledere med en egen lederpolitikk. Vi mister både skoleledere og styрere hver eneste dag.

Nordland

Mener fellesskolen trues av kommunesammenslåinger

Årsmøtet i Nordland vil ha kommunereformen opp som egen sak på landsmøtet i Utdanningsforbundet.

TEKST OG FOTO Birgit Røe Mathisen

– **Kommunereformen kan** bety at hele kommunekartet i Nordland endres. Vi frykter at denne prosessen skal true fellesskolen, sier gjenvalgt leder Gerd-Inger Simonsen.

Hun er redd for sentralisering, nedlegging av offentlige skoler, og dermed oppblomstring av private.

På fylkesårsmøtet i Bodø 6.–8. mai gikk Utdanningsforbundet Nordland inn for folkeavstemning i kommunene og at all sammenslåing må være frivillig. De går mot at store bykommuner skal overta ansvaret for videregående, og de vil beholde generalistprinsippet om at alle kommuner skal levere de samme tjenestene.

– Vi er opptatt av hvordan prosessen foregår. Vi må arbeide for medbestemmelse gjennom aktiv involvering av de tillitsvalgte i prosessene, sier nestleder Bitte Aasegg til Utdanning.

Savner tydeligere politikk for høyere utdanning

Årsmøtet i Nordland vil også bruke landsmøtet til å diskutere kvalitet i lærerutdanningene og savner en tydeligere politikk på dette området.

Maja Jensvoll fra fylkesstyret sa i sin innledning at det må stilles to kompetansekrav til fagpersonalet i lærerutdanningene: både faglig og profesjonsfaglig kompetanse.

– Det er viktig at de som skal utdanne lærere og barnehagelærere, har erfaring fra profesjonen. Det er det få av i lærerutdanningene i dag, sa hun.

– Det er typisk at man rekrutterer faglig ambi-

siose lektorer fra videregående skole eller tar i bruk egne stipendiater. Når disse har fullført doktorgraden, får de ofte stilling som førsteamanuensis. Fagpersonalets manko på erfaringer fra praksisfeltet er trolig større i dagens akademiserte lærerutdanningsinstitusjoner enn i de tidligere lærerskolene. Profesjonskunnskapen stilles i skyggen av rådende publiseringskrav, heter det i saksutredningen til årsmøtet.

Lavere lønn på universiteter og høyskoler

Jensvoll trakk fram lønns- og arbeidsvilkår som ei viktig forutsetning.

– Universitets- og høyskolesektoren må være en karrierevei for lærere. I dag går man kraftig ned i lønn ved å gå fra grunnskole eller videregående til å bli lærerutdanner. Lønnsdifferensen for en lektor med 16 års ansiennitet i KS-sektoren sammenlignet med UH-sektoren er 90.000, sa hun.

Utdanningsforbundet i Nordland mener at lærerutdannere skal ha minimum samme lønn som lektorer i grunnskolen.

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Nordland advarer mot tvangssammenslåing av kommuner. I forgrunnen: Hermod Iversen, Evenes og Bente Iren Amundsen, Steigen.

Leder **Gerd-Inger Simonsen** og nestleder Bitte Aasegg.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Sturla Johansen
rådgiver, Brønnøy

– Lønns- og arbeidsvilkår. Det er det mest sentrale, og det vil alltid være kjernen i virksomheten til ei fagforening.

Tove Rekdal
hovedtillitsvalgt, Andøy

– Kampen for å få bevare metodefriheten for barnehagelærerne. Det er barnehagelærerne som har det faglige ansvaret for barnehagene.

Tone Larssen
adjunkt med opprykk, Vestvågøy

– Opprettelsen av profesjonsetisk råd er en viktig sak for meg. Jeg er glad for den profesjonsetiske plattformen vi har fått, men jeg opplever ikke at den er godt nok implementert. Det vil et profesjonsetisk råd kunne bidra til.

Oppland

Frykter mer kartlegging i barnehagene

Politikernes tro på mer kartlegging er i ferd med å spre seg til barnehagene, mener barnehagelærere i Oppland.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Den nyvalgte nestlederen i fylkeslaget sier barnehageansatte selv må bestemme verktøy og metodebruk i jobben.

– Hva legger Torbjørn Røe Isaksen i læringsbegrepet når han hele tiden sier vi må ha mer læring i barnehagen? Jeg tror ikke det er det samme som vi barnehagelærere legger i læringsbegrepet, sa nestleder Toril Walby van Dijk fra talerstolen på fylkesårs møtet til Utdanningsforbundet Oppland på Hafjell.

– Lærer gjennom lek

Flere fylkesårs møter har debattert utviklingen mot mer testing og kartlegging i både barnehage og skole. Det var også et sentralt tema under fylkesårs møtet i Oppland. Flere barnehagelærere flaget sin bekymring for at målstyringen er i ferd med å spre seg til barnehagene.

– Jeg vil slå et slag for leken. Den er sentral i små ungers liv. Det er gjennom lek de samhandler, lærer og utvikler seg. Den er identitetsskapende. Å skape rom for lek er å ta på alvor noe av det som er aller viktigst for ungenes utvikling, sa van Dijk.

– Barnehagene må bestemme

Flere delegater for barnehagegruppen snakket om at flere kommuner vedtar hva slags kartleggingsverktøy barnehagene skal bruke.

– De som jobber i barnehagen, må få bestemme innhold, verktøy og metoder, avsluttet van Dijk.

Mogunn Synstnes fra Skjåk sa at politikernes tro

på kartlegging er i ferd med å spre seg til alle norske barnehager.

– Det er meningsløst at styre og pedagogiske ledere skal ha ansvaret for den pedagogiske virksomheten uten å få velge hva slags verktøy de ønsker å bruke. Det er det som er vår kompetanse. Det er det som er vår profesjon, sa Synstnes.

– Snikideologisering

Flere av delegatene fra skolesektoren var også opprørte over det de oppfatter som en stadig mer mål- og resultatstyrt skole.

– Jeg føler en maktesløshet overfor de kreftene vi står overfor. Jeg er redd for snikideologisering. Plutselig er du som lærer et sted du ikke trodde du ville komme til, sa Roger Karsrud fra fylkesstyret i Oppland.

Han mener den generelle delen av læreplanen må være lærernes ledestjerne.

– Helt nede på grasrota kan vi også gjøre noe. Vi møter foreldre til unger fra hele Norge. Da må vi løfte fram de verdiene vi virkelig tror på. Her har vi enorm påvirkningskraft, og den er undervurdert, sa Karsrud.

Fylkesstyret under debatten. Fra v.: Ingebjørg Forberg, Terje Lerberg, ny leder Rannveig Theisen og ny nestleder Toril Walby van Dijk.

Ny lederduo

Det ble valgt ny lederduo under fylkesårs møtet til Utdanningsforbundet Oppland. Rannveig Theisen fra medlemsgruppe grunnskole ble ny leder med 107 av 109 stemmer. Ny nestleder ble Toril Walby van Dijk fra medlemsgruppe barnehage med 106 av 109 stemmer.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Trine Adde
Hansebakken
barnehagelærer i
Begnadalen barnehage, Sør-Aurdal

Det er viktig å løfte fram barnehagene. Jeg var så heldig å få tale på Arbeiderpartiets landsmøte om viktigheten av barnehagene og personaltetthet. Vi må fortelle hva vi er gode til, og viktigheten av jobben vår.

Fredrik Graver
ansatt ved Høgskolen i
Lillehammer

Veldig mye skjer innenfor det høyere utdanningssystemet nå med strukturendringer, finansiering og annet. Jeg skulle gjerne sett at Utdanningsforbundet engasjerte seg sterkere i disse sakene.

Heidi Granberg
lærer ved Stange skole, Østre Toten

Jeg er opptatt av ledernes plass i organisasjonen. Jeg er bekymret fordi vi ser at ledere forsvinner ut av organisasjonen. Det er viktig at vi klarer å ta vare på alle medlemsgruppene.

Delegatene klappet velvillig gjennom valgkomiteens innstilling til ledervervene under årsmøtet i Alta 6.-8. mai.

Finnmark

Utvider til ledertrio

Klappsalver var gjennomgangstakten da årsmøtet til Utdanningsforbundet Finnmark valgte representanter til fylkestyret.

TEKST OG FOTO Ståle Johnsen | sj@utdanningsnytt.no

Årsmøtedelegatene stemte fram samtlige av valgkomiteens forslag. Fylkesleder Kari Lium (57) ble enstemmig gjenvalgt som leder. Nestlederen fra forrige periode, Bjørnar Mjøen (66) fra Alta, fikk også representantenes enstemmige tilslutning. Det ble også valgt en 2. nestleder, nok en altaværing, Arnt Holger Jensen (43). Valget av sistnevnte ble gjort under forutsetning av at sentralstyret godkjenner Finnmarks søknad om en prøveordning med to nestledere.

Kari Lium sa til Utdanning at hun er takknemlig for en slik tillitserklæring fra forsamlingen:

– Det er kjempekoselig med enstemmige valg. Jeg har sittet som leder i fire år, men jeg føler fremdeles at det er mye vi kan bli enda bedre til. Da tenker jeg blant annet på dialog med lokale ledd, skoloring av medlemsgruppene våre og videreutvikling av samarbeid med andre lokale parter.

De to nyvalgte styremedlemmene,

Brede smil hos trespannet som skal lede Utdanningsforbundet Finnmark frem til 2019. Fra venstre 1. nestleder Bjørnar Mjøen, fylkesleder Kari Lium og 2. nestleder Arnt Holger Jensen.

Anette Berger og Tone Romsdal Lillemoen, bor begge i Alta. De erstatter representanter fra Kautokeino og Vadsø. Fra salen ble det reist spørsmål ved den geografiske vridningen og samtidig lansert en motkandidat fra østfylket, men valgkomiteens forslag ble stående.

Bred debatt om profesjonsetisk råd

Årsmøtet gikk inn for opprettelse av et profesjonsetisk råd, men først var saken gjenstand for grundig debatt.

Lisa Bellika fra Alta var ambivalent til rådet. Hun fortalte at det ikke hadde vært lett å få implementert den profesjonsetiske plattformen på arbeidsplassen, og var ikke sikker på om profesjonen

trengte et profesjonsetisk råd i tillegg.

– Jeg skjønner at vi må ha en vaktbikkje, men jeg er usikker på om dette er det rette, sa hun.

Bjørnar Mjøen, som like før var blitt gjenvalgt som nestleder, fortalte at han hadde tvilt seg fram til et ja. – Vi trenger et råd, et råd som står fritt i forhold til Utdanningsforbundet, det vil gi rådet en

annen legitimitet.

Innstillingen ble vedtatt mot 12 stemmer. Fylkesleder Kari Lium var fornøyd med vedtaket og sa til Utdanning:

– Det har vært en god diskusjon, og det er viktig for oss å ha med innsigelsene som kom fram under debatten. Skepsis er sunt.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Per Rane Moland
lærer ved Alta voksenopplæringscenter

– Saken «Den gode skole og barnehage». Det var fint å oppleve at et samlet årsmøte fikk jobbet fram en god resolusjon i saken «Den gode skole og barnehage». Dette fikk fram styrken i å bruke vår felles kompetanse.

Anne Ingebjørg Svineng Eriksen
spesialpedagog for barnehagene i Kautokeino:

– Jeg er opptatt av samiske pedagogers arbeids- og lønnsvilkår. De har blant annet altfor lite planleggingstid med tanke på merarbeid på grunn av manglende samiskspråklig materiell.

Anette Berger
lærer ved Gakori skole i Alta, nyvalgt fylkestyremedlem:

– For meg ble saken «Den gode skole og barnehage» viktigst. Resolusjonen ble utarbeidet fra bunnen av, med gode debatter i gruppediskusjonene, og den inneholder mange gode lokale momenter fra hele fylket.

Rogaland

- Lærere må heve stemmen

Gunn Reidun Tednes-Aaserød ble gjenvalgt som fylkesleder i Rogaland. Karin Elisabeth Kaald Wathne ble nestleder.

TEKST OG FOTO Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Ingen motkandidater til Tednes-Aaserød stilte til valg.

– Jeg ble valgt mot én blank stemme, sier Tednes-Aaserød fornøyd.

I talen til fylkesårsmøtet på Sola i Rogaland 5.–7. mai snakket lederen om det hun kaller profesjonsstemmen:

– Lærere og barnehagelærere må sette dagsorden i utdanningssektoren, ikke politikere, sa hun.

Hun mener politikere har diktret innholdet i skolen og barnehagen for lenge.

– Det er vi som kan skole og barnehage, sa Aaserød-Tednes.

214 arbeidsplasser uten tillitsvalgte

Fylkesstyret i Rogaland er bekymret over at arbeidsgivere gjør det vanskelig å drive med fagforeningsarbeid.

– Det er vesentlig at medlemmene våre har en egen tillitsvalgt på arbeidsplassen, men det er det veldig mange som ikke har, sier Rita Ødegård.

Hun er medlem av fylkesstyret i Rogaland. Fylket mangler tillitsvalgte på 214 arbeidsplasser.

Årsmøtet vedtok å be forbundet sentralt jobbe for å sikre tillitsvalgte nok tid til verv og arbeidsoppgaver.

Ødegård mener mangelen på tillitsvalgte skyldes nettopp at man ikke får lov til å drive med fagforeningsarbeid i arbeidstiden.

– Arbeidsgiver legger ikke til rette for tillitsvalgtarbeid, sa Ødegård.

Problemet er størst i barnehager og arbeidsplasser med få medlemmer, som på pedagogisk-psykologisk tjeneste, sykehus eller andre institusjoner.

– Skolene har stort sett gode ordninger for tillitsvalgte, men i mange barnehager sliter man. Særlig i mange private barnehager, sa Ødegård.

Leirskole for alle

Utdanningsforbundet Suldal la fram et forslag om at leirskole for alle elever må lovfestes.

– Vi vil ivareta skolens kvalitet gjennom et mangfold av læringsarenaer, sa Åge Lie, leder i lokallaget, fra talerstolen.

Han argumenterte med at leirskole fremmer all læring i samsvar med skolens formålsparagraf og læreplan.

– Kortere lokale ekskursjoner og overnattingsturer er viktige, men ingen erstatning for leirskoleopplæring med én ukes varighet, i et nytt miljø og med elever fra andre skoler. Det gir tverrfag-

Fylkesleder Gunn Reidun Tednes-Aaserød mener politikere har diktret skolen og barnehagen for lenge.

lig opplæring som imøtekommer ulike kompetansemål og er både personlig og samfunnmessig verdifullt, sa Lie.

Fylkesårsmøtet støttet forslaget. Rogalands delegater tar saken med til landsmøtet.

Nei til ledergruppe

Fylkesstyret foreslo at forbundet oppretter en egen gruppe for ledere, for at disse kan bli tydeligere i organisasjonen. Det ønsket ikke årsmøtet. Flere delegater sa fra talerstolen at de ikke ønsket en egen ledergruppe. Lokallaget fra Stavanger støttet ikke forslaget, og fremhevet at dette har vært oppe som forslag før, uten å bli vedtatt.

– Ledere sier til oss at de er medlemmer i Utdanningsforbundet fordi de er arbeidstakere, ikke fordi de er ledere, sa Anne Katrine Larsen fra Randaberg i Rogaland.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Margareth Vatne Rønningsen videregående, Sandnes:

– Profesjonsetisk råd, og jeg er godt fornøyd med at fylkesårsmøtet støttet fylkesstyrets forslag til vedtak om at vi ikke ønsker at Utdanningsforbundet skal opprette et profesjonsetisk råd.

Merethe Handegaard-Scheie leder i Utdanningsforbundet Stavanger:

– Lønn og arbeidstid. Medlemmene i Stavanger har sterke meninger om tariffhøringen 2014 og fremforhandlede arbeidstidsavtaler for både skole og barnehage.

Hans Fredrik Hansen leder i Utdanningsforbundet Sandnes:

– Lønns- og arbeidsvilkår er det viktigste i år.

Nord-Trøndelag

Vil beholde KS

Utdanningsforbundet Nord-Trøndelag sier et rungende nei til å skifte forhandlingspartner.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

På fylkeslagets årsmøte i Stjørdal 6.–7. mai argumenterte Christian Floan Aalberg fra Verdal sterkt for at forhandlingsansvaret skal overføres fra KS til staten, men fikk ikke gjennomslag.

– Jeg tror ikke at staten er en enkel forhandlingspartner, men jeg mener at det vil være en fordel for alle de ulike gruppene i forbundet at vi kunne ha forhandlet med én partner, sa Floan Aalberg.

Flere snakket både for og imot KS og staten som forhandlingspartner. Da stemmene ble talt opp, var det 82 av 108 som fortsatt ville ha KS som forhandlingspartner.

Flere forslag til landsmøtet

Nordtrønderne vedtok å jobbe for at 50 prosent av de ansatte i barnehage skal være barnehagelærere. Det var viktig for fylkesårsmøtet å presisere at det også måtte jobbes for en personellnorm, slik at det samlede antall ansatte i forhold til antall barn blir tallfestet. Fylkesårsmøtet vedtok også at det skal jobbes for å tallfeste en norm i skolen.

I dag er det mulig å sitte ni år i samme verv, altså i tre perioder à tre år. I og med at landsmøteperiodene nå er endret til fire år, foreslås denne paragrafen endret til at man kun kan sitte åtte år i samme verv, altså i to perioder.

Sittende leder Bjørn Wiik og nestleder Inger Seem ble begge valgt til en ny periode uten motkandidater.

Under avstemningen skjønner Christian Floan Aalberg (midt i bildet) at forslaget hans ikke får flertall.

Pedagogfamilie-mamma går av etter 37 år

Mamma Ellen Løvli har vært engasjert i fagforeningsverv siden 1978. Nå har hun takket hun for seg som fylkesstyremedlem i Utdanningsforbundet Nord-Trøndelag.

Datteren Marte Løvli (40) og sønnen Jens-Syver Løvli (37) har begge sentrale verv på Levanger.

– Jeg blir 65 år i morgen, og det er ikke naturlig for meg å gå på for en ny fireårsperiode, sier mamma Løvli.

Når familien Løvli samles, er de i tillegg forsterket med lærerkona til Jens-Syver og lærerinnen til Ellen. Datteren Marte er barnehagelærer.

Mamma Løvli har bakgrunn fra videregående og sønnen fra grunnskole.

– Med Marte som kan dekke opp barnehage, har vi fleipet med at vi burde starte vårt eget private pedagogiske foretak. Det skal vi ikke gjøre, men det er jo moro at vi er i samme bransje, sier Ellen.

Sønnen Jens-Syver Løvli er hovedtillitsvalgt på Levanger og har vokst opp med at mamma Ellen Løvli har vært engasjert i verv. Også datteren Marte Løvli har i mange år hatt tillitsverv.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Torger Størseth
rektor ved Halsen ungdomsskole

– Det er viktig at Utdanningsforbundet beholder den styrken det har. I tillegg ønsker jeg at forbundet tar et internasjonalt ansvar for asylbarna.

Svein Egil Hauge
adjunkt ved Egge ungdomsskole

– Profesjonsetikken. Der har vi en viktig jobb å gjøre, og dette er et tema vi må jobbe kontinuerlig med å holde høyt.

Elisabeth Aavik
lektor ved Meråker videregående skole

– Det er å jobbe med saker som gjør yrkene våre viktige, som lønn, stolthet og rekruttering.

Troms

Krever bedre uttelling for barnehagelærere

Å ta ekstra utdanning for barnehagelærere må lønne seg. Det er et klart budskap fra årsmøtet i Utdanningsforbundet Troms.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

I dag er det lite eller ingenting å hente for barnehagelærere som videreutdanner seg. I tillegg stopper lønnsstigen etter ti år.

Under fylkesårsmøtet i Tromsø 6.-8. mai sa Ann Mari Milo Lorentzen fra Tromsø at lønnsstigen til en nyutdannet barnehagelærer er til å få utslett av.

– De får mindre enn en assistent med åtte års ansiennitet. Ofte har de vedkommende skal lede, bedre lønn. Sånn kan det ikke være. Grunnlønnen må opp, sa Lorentzen.

Lærere som tar videreutdanning, blir belønnet med høyere lønn.

Barnehagelærere som videreutdanner seg får ikke automatisk mer lønn.

– Noen får 10.000 kroner ekstra i lønn etter å ha tatt minimum 30 studiepoeng, men ikke alle. Jeg mener det er ønskelig med et kompetanselønnsystem, der økt kompetanse blir belønnet, sa Lorentzen.

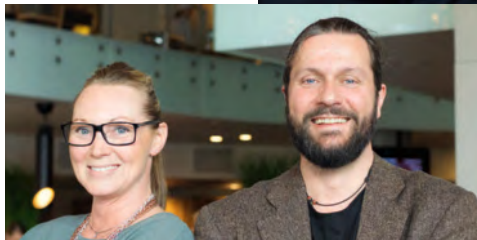
Masterlærerne

Den nye masterutdanningen til lærere ble berømmet av delegatene. Det ble poengtert at de som hadde en femårig masterutdanning, måtte lønnes deretter.

– Det må ikke komme en egen masterlønnstige, de skal ha lektorlønn, sa Ole Jacob S. Nilsen, som selv jobber i videregående skole.

Ann Mari Milo Lorentzen engasjerer seg for å gi barnehagelærerne bedre vilkår.

Leder Thomas Nordgård og nestleder Anita Richardsen fikk fornyet tillit for fire nye år av årsmøtet i Utdanningsforbundet Troms.

Ønsker ikke lærerspesialister

Utdanningsforbundet Troms sier nei til ordningen med mindre undervisningstid og ekstra lønn til lærerspesialister.

– Alle er vi vel superlærere, jeg ønsker ikke at vi skal få A- eller B-lærere. Fokuset må være på at alle lærere må få tid og lønn, ikke bare noen få, sier Morten Rennemo til Utdanning.

Rennemo fikk årsmøtet i Utdanningsforbundet Troms til å vedta en uttalelse der fylkeslaget protesterer mot ordningen med lærerspesialister.

Fra høsten 2015 prøves det ut en toårig ordning med lærerspesialister i grunnskole og videregående skole, med delfinansiering fra staten. Ifølge Kunnskapsdepartementet er formålet at dyktige lærere skal kunne ha en faglig karrierevei, men samtidig ha undervisning som sin hovedoppgave, i tråd med strategien i Lærerløftet.

Lærerspesialistene får 48.000 kroner mer i lønn, eller 24.000 og nedsatt undervisningstid.

– Det er beklagelig at regjeringen nok en gang innfører en ordning som er mer symbolpolitikk enn et ønske fra norsk skole. Det er også beklagelig at ordningen kun fokuserer på to fag. Bruk pengene til å skape en god skole for alle, dette er ikke veien å gå, sier Rennemo.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Terje Pedersen lærer ved Lavangen skole

– Det å kunne påvirke hvem som blir valgt til de ulike vervene, er avgjørende for å ha et styre som fungerer optimalt på vegne av oss andre.

Camilla Thoresen, barnehagelærer i Sørreisa barnehage

– Det at vi fikk gjennomslag for at retningsslinjene for bruk av kontingentmidler på lokalplan skulle tas med til landsmøtet, er en viktig sak for de små klubbene mulighet til å øke aktiviteten.

Jill Gøril Samuelsen barnehagelærer i Lyngen

– Strategiplanen for å få nok kvalifiserte folk er viktig. I tillegg er arbeidet med å øke forståelsen for det å være leder i barnehage og skole en viktig sak for meg.

Aust-Agder

Vil ha styrket innsats for barnehagen

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Aust-Agder ønsker å påvirke politikere, administrasjon og opinion både gjennom direkte kontakt og gjennom media for å få gjennomslag for forbundets syn på hva som er læring i barnehagen.

TEKST OG FOTO Arne Solli

Ingen gikk imot fylkestyrets forslag til vedtak, men flere av delegatene mente vedtaksforslaget burde vært tydeligere og pekt mer spisset i hvilken retning forbundet bør ta barnehagen i diskusjonen om lek og læring.

Noen av delegatene på årsmøtet, som ble holdt i Kristiansand 20.–21. mai, var tydelige på at de ikke ønsket en barnehage med sterk grad av kartlegging.

Vedtaket lyder: «1. Aktivt følge prosessen videre med revideringen av barnehageloven og rammeplanen. 2. Ta med innspill fra fylkesårsmøtet i videre arbeid med barnehagepolitiske saker i den kommende perioden. 3. Påvirke politikere,

administrasjon og opinion via direkte kontakt og gjennom media. 4. Initiere at det utarbeides et temahefte om læring i barnehagen.»

Det kjente Agderprosjektet nevnes også i saksutredningen. Fylkesleder Ottar Stordal kunne fortelle delegatene at det nå skal opprettes en ressursgruppe for prosjektet, og at Utdanningsforbundets nestleder Steffen Handal er invitert til å sitte i denne gruppen.

Hva som er læring i barnehagen engasjerte årsmøtet i Aust-Agder.

ARKIVFOTO BO MATHISEN

– KS ille – staten verre

Forholdet til KS ga høy temperatur på fylkesårsmøtet i Aust-Agder. KS som forhandlingsmotpart fikk skarp kritikk, men det var ellers ingen sterk stemning i salen for tilbakeføring av forhandlingsansvaret til staten.

Kritikken mot KS som forhandlingsmotpart var sterk, men debatten avdekket også tilløp til selvkritikk: Utdanningsforbundet må bli flinkere og utvikle mer formålstjenlige stra-

teger i forhandlingsspillet med KS.

Selv om KS og staten av noen ble karakterisert som å velge mellom «pest og kolera», var det knapt noen som på alvor ville foreslå å kreve tilbakeføring av forhandlingsansvaret for lærerne til staten.

Ingen av dem som hadde ordet i saken, hadde heller noen tro på at staten ville gitt lærerne mer lønn enn det lærerne har oppnådd etter ti år med KS som forhandlingsmotpart.

Ottar Stordal fortsetter som leder i Utdanningsforbundet Aust-Agder.

ARKIVFOTO KNUT HOVLAND

Ottar Stordal gjenvalgt

Ottar Stordal ble gjenvalgt som leder og Hanne Hansson ble valgt til nestleder på årsmøtet til Utdanningsforbundet Aust-Agder. Begge ble valgt uten motkandidater. Både Stordal og Hansson representerer grunnskolen og lokalaget i Lillesand.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Vidar Iversen, lærer i grunnskolen i Arendal

– Partssamarbeid og organisasjonsutvikling er viktig, men også forholdet mellom ledelsen i Utdanningsforbundet og medlemmene. Jeg håper ledelsen ikke glemmer den siste store streiken og omstendighetene rundt den.

Anne Kirsten L. Galteland, grunnskolelærer i Grimstad

– Som lokallagsleder er jeg mest opptatt av organisasjonsutvikling. Det er viktig at all relevant kommunikasjon er lett tilgjengelig i alle ledd.

Maylinn Pedersen Raen, pedagogisk leder i Birkenes

– Jeg savner flere kolleger med barnehagelærerbakgrunn. Slik det er nå, føler jeg at jeg ikke har noe faglig miljø rundt meg. Vi har pauser til forskjellige tider, og jeg føler jeg aldri får snakket med fagfeller om viktige temaer på jobben.

Ove Fagerbakke og Ruth Heverøy fra Austevoll var blant delegatene på årsmøtet i Utdanningsforbundet Hordaland.

Hordaland

- Lav lønn gir svak rekruttering

- Lav lønn er en viktig årsak til sviktende rekruttering, særlig i barnehagen. Det sa avtroppende fylkesleder John G. Torsvik på fylkesårsmøtet i Hordaland.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

- Etter at KS tok over forhandlingsansvaret for lærerne, har vi tapt lønsmessig år etter år. Tapet er på 20 prosent på 10 år, sa Torsvik i sin innledningstale på årsmøtet, som ble holdt i Ulvik 4.-6. mai.

- Vi er ikke i stand til å rekruttere nok folk med det lønnsnivået vi har i dag, særlig i barnehagen.

- I KS er det nå nedsatt en gruppe som ser på nytt lønssystem og nytt pensjonssystem. Endringer kan komme opp allerede til neste år. En ny folketrygd som reduserer ytelsene, er allerede vedtatt. Mange av våre medlemmer vil som følge av det få kraftige reduksjoner i sine utbetalinger fra folketrygden i årene framover, sa han.

Torsvik spår at dette blir et viktig tema foran stortingsvalget i 2017.

- Når arbeidsminister Robert Eriksson nå er ferdig med revisjonen av arbeidsmiljøloven, er hans neste prosjekt å gå løs på pensjonsordningene. Offentlige og private pensjonsordning skal bli mer like. Da vet vi at det handler om å gjøre den offentlige mer lik den private og ikke omvendt, sa Torsvik.

Den avtroppende fylkeslederen ga også uttrykk for at lærerens profesjonelle handlingsrom trues av

standardisering, testing, rangeringer og påtvungne pedagogiske programmer. Som eksempel nevnte han endringer i barnehageloven, den såkalte Sandefjordssaken, der lærerne gjorde opprør, og innføring av obligatoriske språkkartleggingsverktøy i barnehagen.

- Alt dette er eksempler på forsøk på å erstatte lærerens faglige vurderinger, sa han.

- Konkurransesetting og privatisering truer den likeverdige utdanningen. Det breie samfunnsmandatet må vektlegges mer enn kontrolltiltak ovenfra. Et godt styringssystem er en forutsetning for å sikre likeverdig utdanning for alle, sa Torsvik.

Anita Knapskog (43) ble valgt til ny leder i Utdanningsforbundet Hordaland. Det siste året har hun arbeidet 60 prosent på Garnes ungdomsskole i Bergen og 40 prosent som tillitsvalgt i fylkesstyret i Hordaland. Mildrid Kronborg Økland (44) ble gjenvalgt som nestleder.

Ragnhild Lied ble foreslått som gjenvalgt som leder for Utdanningsforbundet sentralt. Terje Skyvulstad og Steffen Handal ble foreslått til nestledere. I tillegg ble Hege Valås og Kolbjørg Ødegaard foreslått til nestledervervet.

Avtroppende fylkesleder
John G. Torsvik advarte om at svak lønnsutvikling og rekrutteringsproblemer henger sammen.

Anita Knapskog (til høyre) og Mildrid Kronborg Økland skal lede Utdanningsforbundet Hordaland de neste fire årene.

Hvilken sak er viktigst for deg på årsmøtet?

Ørjan Eirik Valestrand,
grunnskolelærer fra Masfjorden

- Lønns- og arbeidsvilkår. Jeg vil ha slutt på lokale forhandlinger. Vi bruker altfor mye tid på å slåss om småpenger. Kommunereformen er også en viktig sak fordi medbestemmelsesretten vår er i fare.

Anne Karin Dugstad,
lærer i videregående fra Voss

- Lønns- og arbeidsvilkår. Jeg er opptatt av at vi må kjempe for arbeidstidsavtalen vår. Vi lærere må få beholde friheten til å organisere for- og etterarbeidet innenfor rammen av dagens avtale. Et maksimalt antall elever per lærer er nødvendig for å kunne følge opp hver elev.

Kristin Åsheim,
barnehagelærer fra Osterøy

- Lønns- og arbeidsvilkår. En arbeidstidsavtale som personalet i barnehagene kan leve med. Nå er det forslag om lengre åpningstider. Da kommer spørsmålet om barnehagene skal ha et pedagogisk tilbud eller være et tilbud om tilsyn.

Nedskjæringer:

Flere timer og større gr

De videregående skolene i Rogaland må spare 75 millioner i løpet av tre år. Det betyr mer undervisning per lærer og flere sammenlagte grupper i yrkesfagene.

TEKST Kjetil S. Grønnestad

Fylkestinget vedtok innsparingene i fjor, til tross for at KOSTRA-tall fra 2013 viser at en elevplass i Rogaland er 4200 kroner billigere enn landsgjennomsnittet. Kuttene får full effekt fra og med skoleåret 2015–2016.

– 12 millioner skal spares inn ved å slå sammen grupper én time i uka i yrkesfagene, slik at fellesfag får 30 elever i stedet for 15. Dette er et paradoks. Det satses stort på å redusere frafallet i videregående skole. Ikke minst hos yrkesfagene. Samtidig får disse elevene, som ofte er mer teorisvake enn elever på studieforberedende utdanningsprogram, et dårligere tilbud. Det er urimelig at Rogaland, som allerede driver kostnadseffektivt, må kutte enda mer, sier fylkesstyremedlem Pia Karlstrøm Holum i Utdanningsforbundet Rogaland.

Ny modell gir mer undervisningstid

Godalen videregående skole i Stavanger, som har kun yrkesfag, innførte doble grupper med 30 elever i samfunnsfag allerede skoleåret 2009–2010. Nå må skolen spare inn tilsvarende 2,1 stillinger per år. Godalen vil imidlertid ikke spare inn ved å slå sammen grupper i enda flere fellesfag. I stedet innføres det en ny modell der lærere i snitt må dekke inn 13 flere timer undervisningstid i året.

– Bakgrunnen for den nye modellen er fylkespolitikernes vedtak om kutt. Det medfører at vi må ha mer effektiv utnyttelse av våre ressurser. En lærer i 100 prosent stilling skal gjennomsnittlig ha 810 timer undervisningstid. Det leverer læreren ikke i dag. Det skyldes elevaktiviteter som ikke er undervisning med for- og/eller etterarbeid, sier Lasse Eide, rektor ved Godalen.

Eksempler på slike elevaktiviteter kan være bokutdeling, orienteringsmøte med rådgivere, heldagsprøver, eksamen, praksisutplassering og skoleavslutning. Fra skoleåret 2015–16 er noen av disse elevaktivitetene trukket ut av lærernes undervisningstid.

– Lærerne må derfor undervise mer enn før, men ikke mer enn de får betalt for, sier Eide.

Han har forståelse for lærernes bekymring, men har ingen indikasjoner på dårligere læringsmiljø.

–Vi trenger ressursene vi har så langt som mulig,

– 12 millioner skal spares inn ved å slå sammen grupper én time i uka i yrkesfagene, slik at fellesfag får 30 elever i stedet for 15. Det er urimelig, sier fylkesstyremedlem Pia Karlstrøm Holum i Utdanningsforbundet Rogaland.

FOTO JOHNNY SYVERSEN/NTB SCANPIX

men jeg mener vi har hatt en prosess som har gjort at kuttene går minst mulig ut over målet, som er å få flest mulig elever til å fullføre, sier rektor Lasse Eide.

Frykter konsekvensene

Hva disse 13 timene ekstra undervisningstid betyr, skaper usikkerhet på lærerværelset.

– Vi vet fortsatt ikke hva det vil bety at vi må jobbe 13 timer mer per år. Blir det kutt i vakansbudsjettet? undrer Vibeke Loe Dyrnes, tillitsvalgt for Utdanningsforbundet ved Godalen.

– Betyr dette at vi ikke får overtidsbetaling for vi har jobbet 13 ekstra timer? spør Tone Halvorsen Isaoglu. Lærerne regner med at dette vil gå ut over tida som brukes til kurs, samarbeidstid, elevsamtaler og for- og etterarbeid i forbindelse med undervisningen.

Anbefaler ikke doble timer

Selv om den nye modellen på Godalen betyr at lærerne må dekke inn 13 flere timer med undervisningstid enn før, synes Dyrnes dette likevel er bedre enn å slå sammen grupper i flere fag. For

Lasse Eide, rektor ved Godalen videregående skole, er ikke begeistret for kutt i driftsbudsjettet, men mener dette i minst mulig grad skal gå utover kvaliteten på elevenes undervisningstilbud.

FOTO GODALEN VIDEREGÅENDE SKOLE

upper

● Kutt i videregående

Innsparingene for de videregående skolene i Rogaland på 25 millioner per år 2014–16 kommer i tillegg til kutt i 2012 og 2013 på:

- Vakans budsjettering: 4 millioner
- Endring i administrasjons- og kontorressurs: 4,4 millioner
- Midler til inventar og utstyr er redusert fra 20 millioner til 14,2 i dag
- Skolen må selv dekke 4 millioner kroner til tidsressurspotten
- Generelt kutt på skolene: 2 millioner
- Kutt i ressurser pr. pedagogisk ansatt: 2 millioner

Kilde: saksutredning til fylkestinget fra fylkesrådmannen

Følger med på konsekvensene

Lederen av opplæringsutvalget i Rogaland vil gripe inn dersom følgene blir alvorlige. Men han vil først se det litt an.

– Fylkeskommunen har gjort store, viktige og nødvendige investeringer i skolebygg. Disse er formålstjenlige og kommer både lærere og elever til gode. Dessverre har det også blitt nødvendig å redusere i midler til drift av skolene. Konsekvensene av disse innsparingene vil vi følge nøye med på og gripe inn om vi ser det som nødvendig, men tror vi må la det gå noe mer tid før vi fullt ut klarer å se konsekvensene, sier Jan Gunnar Matningsdal (KrF).

– Vil den nye kostnadsnøkkelen, der fylkeskommunen får 69,5 millioner ekstra kroner i 2015, få noe å si for reversering av innsparing i videregående skole når dette tas opp i fylkesutvalget og fylkestinget?

– Ja, den vil gi fylkeskommunen større handlingsrom til å kunne styrke driftsbudsjettet til skolene. Dette vil bli vurdert i arbeidet med budsjettet for neste år.

Opplæringsutvalget i Rogaland behandlet konsekvensene av sparetiltakene 26. mai. I saksutredningen advarte fylkesrådmann Trond Nerdal om at sparetiltakene kan gå på bekostning av målet om å få flere til å gjennomføre videregående skole. Saken ble tatt til orientering i utvalget, men skal opp på ny i fylkesutvalget 2. juni og fylkestinget 9. juni.

– Hva er din kommentar til fylkesrådmannens bekymring?

– Dette er også en bekymring som jeg deler og vil derfor følge dette opp og gjøre vurderinger underveis om hvilke tiltak som må settes inn. Lærerne i Rogaland gjør en fantastisk god jobb, så jeg har tro på at vi kan få dette til sammen.

doble undervisningstimer er ikke populære.

– Det finnes ikke pedagogiske grunner for de sammenslåtte klassene. Vi har mye mer bråk i de sammenslåtte gruppene på 30 elever enn i klassene med 15 elever. Ikke minst guttene markerer seg og posisjonerer seg overfor guttene fra den andre klassen, sier Vigdis B.M. Pladsen, noe kollega Kaja Norløff Rekve sier seg enig i.

– Dessuten ser jeg at de svake elevene i mye større grad glemmer seg bort og blir usynlige i de store gruppene enn i de små, legger John Vigrestad til.

Flere elever fullfører på Godalen

Selv om skolen har doble grupper i samfunnsfag, har fullføringsgraden steget fra 56,8 prosent skoleåret 2008–09 til 73,4 prosent for skoleåret 2013–2014.

– Kvantitative tall sier lite om kvalitativt læringsmiljø. Vi varsler om vanskelige lærings-situasjoner i klasserommet, at vi ikke klarer å variere undervisningen eller gjennomføre varierte vurderingssituasjoner, sier tillitsvalgt Vibeke Loe Dyrnes.

Lærere ved Godalen videregående skole i Stavanger frykter at stadige kutt i driftsbudsjettene skal gå ut over undervisningskvaliteten. Fra venstre Tone Halvorsen Isaoglu, Kaja Norløff Rekve, Vibeke Loe Dyrnes, Vigdis B.M. Pladsen og John Vigrestad.

FOTO KJETIL S. GRØNNESTAD

Marief og sykkelen

Marief Tavares (10) er spent. Sammen med resten av klasse 4A på Ski skole i Akershus har hun møtt opp i skolegården en lys mai-ettermiddag. Foreldrene står i sykkelløypa og på postene. Dersom Marief klarer prøven, kan hun sykle til skolen: - Jeg tror jeg skal klare det. Jeg har øvd mye, sier Marief. Hun er optimist: - Jeg gleder meg sånn til å sykle til skolen.

Godt festet

Torunn Mevik fra Trygg Trafikk kontrollerer at hjelmen er godt nok festet. Det er den ikke. - Mange vil ikke ha hakereima så stram, de føler at de blir kvalt. Den må likevel sitte godt, sier hun.

Viser vei

Lærer Randi Brustad er ansvarlig for arrangementet og for trafiksikkerhet på skolen. Den jobben tar hun alvorlig. - Skolen er omgitt av store, trafikkerte veier. De fleste av elevene våre må krysse en riksvei for å komme til skolen, sier hun. Hun er stolt av at skolen er én av to i Akershus som får kalle seg «Trafiksikker-skole.»

Runden

Å runde den fargede ringen er lett. Mariel har lært sykkelteori på skolen, men nå begynner den vanskeligste delen: praktisk sykkelprøve. Løypa gjennom byen er gjennomført, nå gjenstår sykkelteknikk.

øre sykleprøven

Å sykle eller ikke, det er spørsmålet for Mariel og de andre fjerdeklassingene som samles i skolegården for å ta sykkelprøven. Dersom de triller ut av skolegården med sykkelbeviset i lomma, er denne ettermiddagen starten på sykkellivet.

TEKST Sonja Holterman

FOTO Erik M. Sundt

Sikksakk

Sykkelen skal svinge seg sikk-sakk mellom de sju røde kjeglene. Mariel har ingen problemer med oppgaven.

Foreldrene bidrar

Foreldrene til elevene i fjerde klasse er dommere. De sjekker at elevene mestrer sykling og trafikk. I tillegg sjekker de at syklene er i orden.

På planken

Å sykle planken er litt verre, men det går.

Sertifisert

Mariel klarte det: Med sykkelbeviset i lomma kan hun sykle til skolen.

Petit

Ole Foss

Våre hoppefulle

Ole Foss
skribent og lærer
ARKIVFOTO: PRIVAT

Barna er hoppende glade og yre over alt som åpenbarer seg i og rundt vår skole. Minus de hissig småmaurene i begge gymgarderobene.

Det er et dilemma å skulle preke om livets mangfold (NaSa) og skaperverket (RLE, KREL eller LERK ...) om hvor viktige de små skapningene er. Og om oss, De Store Vaktmestere, som skal hjelpe dyra. To av oss i Dyrepolitiet ble tatt på fersken med høyst dødelig anti-maurmiddel.

- Vi skal ikke drepe dyr, sa du!

Lise-Lotte er raskt på hugget.

- Disse er ikke dyr, men udyr! Det må du da skjønne!

Froskedammen et par steinkast borte er vår skoles store aktivum. Vi har brukt den i seks forskjellige fag. Medregnet engelske frogs. For ikke å snakke om i musikken, med «Små rumpetroll».

- Du sa at vi ikke skulle si rumpe, og nå ...

- Rumpetroll teller ikke, Lise-Lotte. Det er ikke så lett å synge om «froskeyngel», vet du.

10.000 eller 100.000 froskeegg? Det kan vi ikke be ungene telle, selv om de har veldig lyst. Nei, det er på tavla, på papirark og i oppgavene det funker best. 6000 froskeegg minus 3000. Det klarer nesten alle.

- Lærer, det er ikke lov å ta froskeegg, vel?
- Nei. Hvordan det, Torben?
- Minus betyr jo å ta vekk. Vi skal vel ikke gjøre det?

- Jo da, mange av eggene blir aldri frosk... Det er de 3000 vi tar.

- Blir de til andre dyr, da? Eller vanlige egg?

- Torben, du må ikke spørre om allting.

Torbens velmente forslag om å ta epler fra froskene skapte latter og lærerhysj styrke 8.

Ute i det fri ved dammen studerer vi mangfoldets herlighet på nært hold. En omsorgsfrosk dykker under eggene og kommer opp igjen, noe ikke alle er for.

- Den forstyrrer jo egga sine sjøl da!

Lise-Lotte grubler på hvordan hun formidler dette til Fru Frosk, som tydeligvis ikke forstår et kvekk av skolereglene.

Tre av de fremmeligste guttene drister seg til å se på en liten, bråmoden koloni som har konvertert fra egg til rumpetroll. En av dem mister fotfestet og plumper rett ned i barselavdelingen.

En massakre uten sidestykke. En andreklassing i dyp, ulykkelig modus og blaut buksebak må gå skammens veg tilbake. Kun overdoser med trøst og forsikringer om at bare noen få egg ble knust, reddet dagen. Krisehåndtering kan vi.

Nå, mange uker etterpå, har vi sett at verden gikk videre. Også i froskedammen.

«Medregnet engelske frogs.»

For 50 år siden

Fortsatt Nord-Norges-tillegg ut 1967/68

Stortinget vedtok nylig å forlenge ordningen med et lønnstillegg for lærere som tjenestegjør i Finnmark, Troms og Nordland fylker nord for Bodø. Fra kommende skoleår økes tillegget til kr. 2.000,- for lærere i hel post og kr. 1.350,- for lærere med nedsatt lesetid.

Norsk Skoleblad nr. 21/1965

For 25 år siden

Aust-Agder: Stille og rolig

Midt under den dramatiske innspurten til lønnsoppjøret samlet Aust-Agder Undervisningsforbund seg til årsmøte laurdag 28. april, i Breidablikk hotell på Tromøya. I underkant av 10 % av medlemmene var møtt fram, og sjølv om dette vel skulle være de mest aktive, kan man vel si at årsmøtet forløp stille og fredelig, til stor glede for referentene.

Skoleforum nr. 10/1990

GLINT

Sminkekurs

Søster Ruth ved det katolske St. Sunniva-hjemmet i Bodø i sminkerommet på loftet våren 1965. Her lærer hun skuespillerne i amatørteatergruppen å preparere ansiktet til en rolle.

Andre aktiviteter ved St. Sunniva-hjemmet var barnehage, judo, ballett og pop-dans.

FOTO IVAR AASERUD, AKTUELL / NTB SCANPIX

Frisonen

I denne spalten forteller våre lesere om hva de trives med å gjøre i fritiden.

Om sommeren blir dagkjøring for varmt. Da skjer treninga om natta, med vogn eller sparkesykkel. Sammenlignet med kjernesesongen 1. august- 30. mars, kaller Anna Skogen likevel sommerturene for «koseturer».

FOTO PRIVAT

● Anna Skogen (27)

Hvem

Lærer i norsk og hundekjøring ved Storsteigen videregående skole, Alvdal i Hedmark

Hva

Hundekjøring med slede

Dette trenger du:

Hunder og slede. Hundegård med hus til alle hundene. Tørrfôr og kjøtt. Konkurranseskjører skaffer seg gjerne sponset fôr. Seler, liner og hundesokker. Bil med plass til hundekasse(r).

Hobbyen med stor H

I Anna Skogens barndomshjem fantes ikke hund. De siste årene, derimot, har hun og samboeren hatt mellom 20 og 40 stykker.

TEKST Ylva Törrngren | yt@utdanningsnytt.no

Hest fantes imidlertid i Anna Skogens liv da hun var yngre, og hun har vokst opp i en friluftsfamilie. 19 år gammel skaffet hun seg sin første hund, huskyen Miramin. – Jeg bodde på Finse da, og måtte jo ha en hund å gå på ski med.

Der traff hun også folk som kjørte turister med hundespenn. Etter hvert ble hundekjøring til hobbyen med stor H.

– En livsstil

– Vi bruker vanvittig mye tid sammen med hundene, sier hun om seg og mannen, Jo Are Brennoddén.

Skal man sette sammen et spenn på åtte til fjorten hunder, må man vite hvem som skal være lederhund, og hvem som passer sammen.

– En hund løper ikke 40 mil for deg hvis dere ikke kjenner hverandre veldig, veldig godt, sier Anna Skogen.

Sønnen Birk er vant med å sitte eller sove i slede. – Det er en livsstil. Vi fikk oss likevel en vekker da vi fikk barn. Et barn har ikke alltid lyst til å kjøre hund, sier hun.

Derfor trener mannen i kjøring både kvelder og netter. I dag eier de 25 hunder, men bare fem er hjemme nå. Resten er lånt ut til andre hundekjørere.

Jo Are er ansatt ved Tyrili Frankmotunet. Der brukes egen hundegård med rundt 70 huskyer i undervisningen.

– Begynn om våren

– Hvordan begynner man med hundekjøring?

– Spør erfarne hundekjørere om de har «pensjonister» eller andre OK hunder å selge. Helst om våren, for at hundene og du skal bli kjent. For å kjøre inn valper, bør man ha erfarne hunder i spennet.

– Hvor få hunder kan man kjøre slede med?

– Til et turspann foran slede holder det fint med tre hunder.

En vanlig vei inn er å jobbe som hjelpemannskap, på godt norsk-engelsk «handler», for en erfaren hundekjørere og/eller konkurranseskjører.

Hundekjørerhumor

Å kjøre konkurranseløp i to døgn i 30 minusgrader, er ingen spøk. Hvordan gjøre sitt fornødne? Hva gjør en hundefører som plutselig får mensen? Eller med en hannhund som må få varmet sine edlere deler fra å forfryse? Hundekjørervitsene blir deretter, røper Anna.

Selv har hun kjørt Femundsløpet på 40 mil, mens mannen kjører Finnmarksløpet på 100 mil.

Temperaturen avgjør

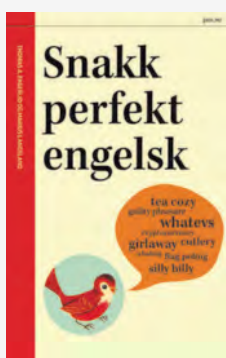
Ved 10-15 varmegrader i den lyse årstiden blir dagtrening for varmt. Da trenes det om natta.

Om vinteren er turene gjerne på 5-15 mil, av og til over et par døgn, for at det skal ligne konkurranseløp. Slike løp krever en god del utstyr, sier hun, og avrunder: – En snøstorm skal jo ikke stoppe en!

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Ståle Johnsen

Jakten på det perfekte

Snakk perfekt engelsk

Av Thomas A. Fagerlid
og Marius Langeland
Pax forlag 2015
248 sider

Denne forvokste lommeperløren gjør deg garantert bedre i engelsk, men neppe helt perfekt.

Boktitler er like forskjellige som mennesker. Noen er ordknappe og underfundige (for eksempel «Å» av humoristen Knut Nærum eller «1984» av George Orwell), andre røper mer for å lokke deg til å bli bedre kjent med dem («Forestillingen om et ukomplisert liv med en mann» av Helle Helle). Og så har vi den typen denne omtalen handler om – de som lover det umulige.

Heldigvis gjelder det bare på utsiden. Allerede i forordet modererer forfatterne seg kraftig, her er målet redusert til at leseren «skal komme et langt skritt i retning av en mer presis språkføring på engelsk». Boktittelen er høyst sannsynlig snekret av forlagets markedsavdeling. De vet hva som selger. Boka er inndelt i snaut 50 korte kapitler, med alle slags emner, både smale og vidtfnvendende. Noen eksempler er «Ut i hagen», «Vær og natur», «Klær og som» og «Shakespeares perler».

Begge forfatterne har tilbrakt lengre perioder i Canada, og én av dem er bosatt der. Innholdet er farget av dette, men forfatterne gir stort sett beskjed hvis et uttrykk ikke forekommer i særlig grad utenfor Canada.

Hvis du har tenkt deg til USA, Storbritannia eller andre engelskspråklige områder og føler behov for

I «**Snakk perfekt engelsk**» kan du også oppdatere deg når det gjelder «Shakespeares perler». Her ser vi Phoebe Pryce som Jessica og Jonathan Pryce som Shylock i «Kjøpmannen i Venedig» i Shakespeare's Globe Theatre, London, april i år.

FOTO ALASTAIR MUJR/REX SHUTTERSTOCK, REX FEATURES / NTB SCANPIX

å friske opp engelsken, vil du helt sikkert ha nytte av å bla gjennom denne boka. Men den klassiske lommeperløren vil trolig gjøre like god nytte. Den gir deg flere gloser og flere faste uttrykk. Og den bruker plassen mer effektivt. Lommeperløren, i motsetning til «Snakk perfekt engelsk», får plass i lommen!

Forfatterne har utvilsomt massevis av kunnskap, både om språk og samfunnsliv, og de deler villig med leserne. Likevel virker det ikke som boka helt greier å finne sin form, den er verken fugl eller fisk. Det er vanskelig å plassere den i en sjanger.

De tallrike listene kan iblant virke litt for lange. I kapitlet om kristendom brukes to sider på å gjengi innholdsfortegnelsen i Bibelen på norsk og engelsk. I kapitlet om politikk brukes to (av tre) sider på å gjengi de engelskspråklige navnene på Norges departementer.

I tillegg til listene med nyttige ord og faste uttrykk fra ulike områder, består boka av lengre og kortere passasjer med løpende tekst, der formålet er det samme, å lære leserne flere ord og uttrykk, ispedd nyttig kulturkunnskap, især amerikansk/canadisk. Med fordel kunne forfatterduoen ha jobbet mer med å få disse tekstpassasjene til å flyte bedre. Iblant virker avsnittene stablet mer eller mindre tilfeldig etter hverandre.

Til tross for dette er det ikke til å komme forbi at boka er svært lærerik og underholdende. Boka er som et overflødigthorn, den bugner av anvendelige ord og idiomer, slanguttrykk og nyttig informasjon om kulturen i engelskspråklige land.

Det ser også ut til at forfattere og forlag har gått boka skikkelig etter i sømmene når det gjelder språk og research. Til dels intens jakt på fakta- og stavefeil gav så magert resultat at det ikke fortjener omtale her.

Mektig historieverk om lærerlagene i Oslo

Denne boka er resultat av et imponerende arbeid av tre forfattere som gjennom grundige kildestudier gir oss mer enn 300 innholdsrike sider om Oslo-lærernes historie.

Det er blitt en tiltalende bok, gjennomlustrert og med en layout som er god å lese. Innholdsmessig er det en velskrevet bok, som gir et vel av informasjon, mye interessant og overraskende stoff og mye å lære både for skolefolk og andre. I bokas første del følges de tre Oslo-lagene – Oslo lærerlag, Oslo lærerinnelag og Oslo krets av Norsk lærerlag i perioden fra stiftelsen fram til oppløsningen av disse tre og danningen av nye bydelsbaserte lokallag i 1982. Kapitlene i denne delen er farget av de ulike forfatternes engasjement og erfaringer, noe som gir dem ulikt preg – og definitivt en egen sjarm.

Milton Raiby holder seg strengt til organisasjonshistorien. Han løfter med stolthet fram Oslo lærerlags aller eldste historie, med Christiania Lærerforening fra 1821 og de sentrale personene som preget den første perioden. Videre får han fram kulturelle, sosiale og personlige spenninger som til tider har preget Oslo-lærernes forening. Hvem husker i dag at Oslo Lærerlag to ganger har blitt splittet og brutt med ledelsen i Norsk lærerlag? I 1928 dreide det seg om målsak og manglende sentral støtte i kampen mot lønnsnedslag. I 1954 var stridens kjerne protest mot lærernes nye landstariff og mot Kåre Norums ledelse.

Kari Lie følger lærerinnene fra stiftelsen av Kristiania Lærerinneforening i 1866 med en særlig interesse for kvinnesaken og likestillingen. I tillegg til organisasjonshistorien gir hun en rekke glimt fra lærerinnenes sosialhistorie og øvrige samfunnsengasjement. Hvem vet i dag at Oslo Lærerinnelag dannet et eget boligbyggelag i 1948 for å avhjelpe bolignøden blant ugifte lærerinner, men at de

ble nektet boligløyve fordi det ikke var «noen husstand i den forstand som boligrådmannen regner med dette begrep, dvs. mann, kone og barn»?

Grete Letting er den som i størst grad bringer inn en bredere samfunnskontekst, som gir nyttig bakgrunn for å forstå den 22 år lange historien til Oslo krets av Norsk Lærerlag. Både oppslutningen om laget og konfliktene som utspilte seg på 1970-tallet hang sammen med det generasjonsskiftet som foregikk. Fordi arkivet ikke har latt seg oppdrive, har muntlige kilder vært et viktig grunnlag for hennes framstilling. Intervjuer kan selvsagt ikke erstatte et tapt arkiv, men de har sin egen verdi. Her har de bidratt til en fin balanse og en refleksjon som gjør dette til en klok og høyst leseverdig tekst. Den unge etterkrigs generasjonen av lærere skapte rabalder, men la også grunnlaget for en kulturrevolusjon blant Oslo-lærerne. I tillegg til disse tre lagshistoriene er det faktisk ytterligere to. Et siste kapittel i del 1 behandler Oslo Fylkeslag, som ble stiftet i 1966, i utgangspunktet med bare ett tilsluttet lokallag: Oslo krets. Lærerinnene sluttet seg til i 1968, mens Oslo Lærerlag ble stående utenfor helt til 1979. I del 3 følger vi Lærerlaget i Oslo fra samlingen i 1982 til stiftelsen av Utdanningsforbundet i 2001.

Mellom de ulike foreningshistoriene i del 1 og 3 står bokas annen del, som er tematisk organisert med kapitler om kampen for skolen og standen. Her leser vi om lærerkampen under okkupasjonen, kampen for lønns- og arbeidsvilkår, skolepolitiske reformer og en ny lærerarbeidsdag, sosialpedagogiske tiltak og medlemsbladenes historie. Det er lett å forstå behovet for denne tematiske delen, som omhandler saker som forente lærerne på tvers av organisatoriske skiller. Det er i denne delen vi får en grundigere framstilling av sammenslutningen av lagene i Oslo og Aker i 1948 og av lærerstreiken

i 1954. Det er også her vi finner ulike sosiale saker, som Oslo-frokosten og arbeidsmiljøspørsmål.

Denne todelte organiseringen av stoffet er nok et fornuftig valg, og kapitlene i denne delen er interessante og informative. Men det er ikke til å unngå at det blir en del overlapping i forhold til de kronologiske kapitlene i del 1. Her kunne man ha ønsket seg litt hjelp til å lese på tvers, for eksempel ved et register.

Det forhindrer ikke at boka er et mektig bidrag til skole- og lærerhistorien som forfattere og Oslo-organisasjonen har all mulig ære av, og der enhver som er interessert i skole, kan finne viktig og relevant kunnskap.

Lærrelagene i Oslo I strid og samling

Av Kari Lie, Milton Raiby og Grete Letting
Utdanningsforbundet
Oslo

Kari Lie, en av forfatterne av boka, under lærerstreiken i 1954. På grunn av lave streikebidrag måtte mange lærere ta andre jobber, og Lie fikk opplæring som konduktør på bussen i Oslo.

FOTO: SVERRE A. BØRRETZEN AKTUELL / SCANPIX

Mer enn en koselig jobb?

● **Kenneth Henriksen**
barnehagelærer og
pedagogisk leder

FOTO PRIVAT

Når jeg treffer nye mennesker eller treffer gamle kjente jeg ikke har sett på lenge, er det alltid hyggelig, eller koselig.

«Hei, jeg heter Kenneth, hyggelig.» Eller: «Hei, takk for sist, koselig.»

Så er det den standardiserte spørsmålsrekken man skal gjennom, og man svarer jo det man går ut ifra er forventet. Misforstå meg rett, det er jo selvfølgelig hyggelig og koselig.

«Hvordan går det?» Kone, barn, bosted, bil og fritid, men noe av det som alltid kommer på bordet først er hva en gjør ... jobb!

Jeg elsker jobben min. Jeg synes den er givende, og jeg kunne snakket med folk om jobben min i timer. Men å snakke til folk om jobben min kan sikkert oppfattes som litt ensformig, i alle fall dersom de ikke har forståelse for jobben min.

Når jeg forteller folk hva jeg gjør, hva som er jobben min, får jeg stort sett alltid det samme svaret: «Å, så koselig!»

Ja, det er koselig, men det er også så uendelig mye mer! Jobben min er koselig, men den er også krevende, innholdsrik, full av uforutsette hendelser og avgjørelser som må tas på et øyeblikk, full av lek, den krever detaljert planlegging og innebærer samtidig en overhengende fare for at alt det planlagte må forkastes på et øyeblikk.

Jobben min er en av de jobbene samfunnet mener man trenger å tjene minst på, men som de samtidig krever mest av. Likevel elsker jeg jobben min. Jeg skal legge grunnlag for et helt nytt menneske i brorparten av våkentimene i et døgn. Personligheten dannes de tre første leveårene og har også en fantastisk bratt læringskurve årene etter det.

Det er min jobb å mestre alle de forskjellige mennesketypene som viser seg i barna, foreldre, ufaglærte assistenter, fagarbeidere, styrelser og personer på omskolering fra Nav. Jeg skal sjonglere pedagogisk-psykologisk tjeneste, spesialpedagoger, fysioterapeuter, kollegaveiledning, møtevirksomhet, matallergier, tilpasning av religion og daglig pedagogisk virksomhet på avdelingen.

Jeg skal drive allmennpedagogikk samtidig som jeg skal utføre spesialpedagogikk. Det omfatter blant annet å legge til rette for barn med særskilte behov og funksjonsnedsettelse; utviklingsmessige, språklige, emosjonelle, kognitive og sosiale vansker. Min jobb er å finne ut av om noen barn har særskilte behov og vil kunne trenge mer tilpasset oppfølging enn andre barn, slik som voksenstøtte, tilrettelegging, rutiner eller fysiske hjelpemidler. Tidlig innsats er viktig både av hensyn til barnets trivsel og utvikling, i

barnehagen, skolen, arbeidslivet og ellers i livet.

Jeg skal delta på samarbeidsmøter, avdelingsmøter, møter for pedagogiske ledere og foreldresamtaler, samtidig som jeg skal jobbe for et stabilt tilstedeværende personale på avdelingen. Jeg skal være der i garderobesituasjoner, måltidssituasjoner, frilek og didaktiske opplegg.

Jeg skal lage månedsplaner, årsplaner, progresjonsplaner, individuelle aktivitetsplaner og individuelle opplæringsplaner. Jeg skal skrive henvisninger, oppmeldinger, samarbeide i overgang til skole og jeg skal dokumentere, dokumentere og dokumentere ... Alt dette samtidig som jeg skal vise en genuin interesse for:

- Ett år gamle Ingvild som oppdager verden for første gang uten mamas umiddelbare nærhet.

- To år gamle Adjanti som skal lære seg to verbalspråk samtidig.

- Tre år gamle Even som endelig har sluttet med bleie og vil vise det til alle.

- Fire år gamle Emma som tok sine første svømmetak i går, og gløder etter å fortelle det til nettopp meg.

- Fire år gamle Pernille som lyser av stolthet når jeg blunker til henne gjennom rommet med tomme opp idet jeg tar henne i å dele lekene med de andre på avdelingen, fordi hun vet like godt som meg at det er noe vi har jobbet lenge med.

- Fem år gamle Lukas som fornøyd viser at han har lært å skrive navnet sitt, selv om bokstaven S står speilvendt.

Jeg elsker jobben min, jeg elsker å ta meg tid til å se hvert barn som kommer om morgenen, godt inn i øynene å si: «God morgen, så godt å se deg! Nå har vi ventet på deg, og gledet oss til du kom!» ... og mene det.

Jeg elsker den gylne balansen i det å være en autoritativ voksen, årvåkenheten i det å være en varm og grensesettende voksenperson barna har tillit til. Et fang barna kan la seg trøste i når mamma må gå videre på jobb, når savnet etter pappa blir for stort eller fordi uoverensstemmelsen med bestevenninnen i utetiden fremdeles sitter litt i.

Jeg må være bevisst forskjellen i det å føle og det å vite når det handler om mistanker i ubehagelige tilfeller som omhandler barn, jeg må kunne trekke konkrete slutninger ut av signaler jeg ser og oppfatter. Jeg må videreformidle disse på en tydelig og saklig måte, uten å synse, samtidig som jeg skal kunne tillate meg å være et menneske med følelser.

Jeg jobber for at barn skal kunne utvikle seg sammen med en voksen og i neste øyeblikk uten en voksen, men sammen med andre barn.

Jeg utfører jobben min både med tanke på bildet av at barn kan være et kar vi kan fylle og samtidig som de kan være et lite frø med alle muligheter boende i seg, bare vi legger til rette. Jeg jobber for at alle barn jeg er med skal lære seg hvordan

«Neste gang du hører at et barn har lekt, så vit at barnet har forberedt seg på framtiden.»

man skaffer seg en venn og, ikke minst, hvordan beholde en venn.

Jeg undrer meg med barna og jeg leker med barna.

Noen foreldre sier når de henter barnet på ettermiddagen, «Åh ... har du «bare» lekt i dag ...?» «Ja, svarer jeg», trygg på meg selv. «I dag har vi lekt», vel vitende om at i leken har vi lært om likeverdighet, begrepsforståelse, sinnsforne- melse, konsentrasjon, identitet, fin- og grov- motorikk, problemløsning, dimensjonene innen sosial kompetanse, selvbeherskelse, selvregule- ring, fantasi, erfaring, empati, perspektivtakning, selvstendighet, regler og normer, gleder og skuf- felse og mye mer. Vi har stimulert utviklingen av musikalsk intelligens, kroppslig intelligens, logisk og matematisk intelligens, språklig intelli- gens, spatial intelligens, interpersonell intelligen- s, intrapersonell intelligens, naturalistisk intelligens og åndelig intelligens.

Når vi har lekt på min avdeling i dag, har det vært med utgangspunkt i barnehageloven, ram- meplanen, årshjul og månedsplan. Vi vært inno- mere flere temaer enn det som får plass i en kort gar- robesamtale, men jeg jobber for og håper at forel- drene på min avdeling skal opparbeide tillit til det som foregår på min avdeling hele dagen.

Utdanningen min har tatt år, og den er ikke noe jeg tar lett på. Den er fremdeles i stadig utvikling. Da jeg ble uteksaminert, minnet jeg meg selv på noe min far sa til meg da jeg tok førerkortet for bil. «Førerkortet er ikke et bevis på at du kan kjøre, men et bevis på at du kan øvelseskjøre alene. Du kan alltid bli en bedre sjåfør.» Jeg «øvelseskjører» hver dag på jobb, og jeg utvikler meg konstant. Jeg utvikler meg med barna, og barna utvikler seg med meg. Vi leker, vi lærer, vi danner et grunnlag.

Barn er 20 prosent av befolkningen, men 100 prosent av framtiden, og jeg får være med på å legge grunnlaget for den framtiden. Jeg ønsker å lage et fundamentalt godt og trygt grunnlag for framtiden.

Jeg har en tidsfrist på jobben min, det er 18. august klokken 09:00 det året barnet fyller seks år. Innen da må jobben min i stor grad være gjort, det forventer samfunnet. Da må barnet ha et godt grunnlag og være forberedt på krav og for- pliktelse på framtiden, da starter framtiden

Neste gang du hører at et barn har lekt, så vit at barnet har forberedt seg på framtiden.

Jeg jobber i barnehage, og ja, det er koselig, men det også så mye mer. Jobben min er koselig, den er krevende, innholdsrik, full av undring, ufor- utsett hendelser og avgjørelser som må tas på et øyeblikk, og den er full av lek.

Jeg jobber for trygghet, trivsel, toleranse og for tiden som kommer.

Jeg er førskolelærer, jeg er barnehagelærer og jeg elsker jobben min.

Foto: © Norges sjømatråd, Ørjan Bertelsen, Studio Dreyer-Hensley | Design: Tank Design Tromsø

La elevene få smaken på sjømat

Fiskesprell spanderer råvarene

RÅVARESTØTTE Har du lyst til å introdusere elevene for nye og spennende smakskombinasjoner, og la dem eksperimentere med sunne råvarer? Fiskesprell gir skolene tilskudd til innkjøp av sjømatråvarer til bruk i mat og helse-faget.

OPPSKRIFTER Usikker på hvor du finner sjømat- oppskrifter som elevene liker? Fiskesprell har utarbeidet egne hefter med retter som vi vet vil bli vinnere på skolekjøkkenet. Undervisningsmateriell med oppskrifter og fagstoff får du tilsendt helt gratis.

Påmelding og mer informasjon på fiskesprell.no

TILBUDET GJELDER MELLOMTRINNET OG UNGDOMSTRINNET

Fiskesprell er et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Norges sjømatråd, Helsedirektoratet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og fiskesalgslagene i Norge. Tiltaket er basert på, og i tråd med Helsedirektoratets kostråd.

Kan Norge få verdens beste lærere?

● **Gerd Grimsæth**
førstelektor ved
Høgskolen i Bergen.

FOTO PRIVAT

Gi lærerne tid til å tenke, diskutere, reflektere og kritisk analysere egen praksis for å se hvor de skal sette inn tiltak for egen profesjonell utvikling.

Noe av det viktigste for å utvikle verdens beste skolepolitikk i Norge ligger blant annet i at politikere lytter til lærerne angående behov innen egen profesjonell utvikling. Ulike regjeringers skolereformer og tilbud om videreutdanningskurs er ikke nok. Hva mener lærerne er utfordringen i skolehverdagen, og hvordan kan de få utviklet egen undervisningspraksis?

Til tross for politikernes ambisjoner og de utallige endringene i norsk skole ligger vi fortsatt sånn midt på treet sammenlignet med andre land når det gjelder elevresultater. «Samtidig som lærerne er sykdommen, er de også mirakelmedisinen» skriver Roos og Trippestad i sitt innlegg på Utdanningsnytt.no 4.2.2015. Regjeringen satser gjennom Lærerløftet ved å gi tilbud om etterutdanning til lærerne. Men alle lærere er ikke like ivrige. På Utdanningsnytt.no 20.3.2015 leser vi: «Oslo lærere kommer på jumboplass når en ser på søker tallene til videreutdanning for lærere. Årsaken kan forklares med at Oslo har flere høyt utdannede lærere enn andre kommuner.» Eller er det en annen årsak?

«Regjeringens utgangspunkt er tillit til lærerne og deres profesjonalitet» (Lærerløftet, s. 16). Det er et godt startsted. Enhver regjering bør søke å unngå interessekonflikt mellom politikk og profesjonsutøvere. Derfor er det av største betydning å spørre: Hva synes lærerne selv er den beste veien å gå for å utvikle den norske skolen? Dessuten, hvem spør om den undervisningspraksisen som har etablert seg og den kultur for samarbeid som har dannet seg, er den beste? Kan her ligge noen

begrunnelser for, eller årsaker til, treninger av velbegrunnede innovasjoner og et «nei takk» til kurstilbud?

En av regjeringens ambisjoner er lagbygging (Lærerløftet). Det kan sees som en motsats til muligheter for individuell karriere innen skolesystemet og mulighetene til å øke eget kunnskapsnivå gjennom kursing, men gir i realiteten noe annet og mer. Utvikling av profesjonskunnskap handler om å erverve mer fagkunnskap, men også om å utvikle ferdigheter i praksis og pedagogisk kyndighet. Hver lærer besitter fagkunnskap og pedagogisk kompetanse som de har muligheter til å akkumulere i yrket ved at ny kunnskap blir overført og videreutviklet mellom kolleger. Her ligger ubrukte muligheter for læring kolleger imellom. Lagbygging skaper fellesskap, profesjonell kompetanse, individuell trygghet og ønske om å bli i yrket. Skal lærerne få overføre kunnskap seg imellom og øke de kompetanseressurser som eksisterer i kollegiet, kan det skje gjennom nye former for samarbeid. Da tar vi forhåpentlig fatt i det allmenne sukk som stadig høres i de fleste lærerkollegier: «Når skal vi få tid til å gå i dybden?»

Den pedagogiske diskurs som prinsipp kan være et viktig grunnlag for kontinuerlig utvikling av alle lærere og skolen. Derfor er det ønskelig at tid og arena for pedagogiske diskurser ville bli prioritert ved enhver skole. De diskursive møtene for personalet i skolen kan være av avgjørende betydning for å reflektere rundt alle typer læringssituasjoner. Når lærere blir støttet og utfordret av kolleger, kan deres kunnskapshorisont bli utvidet som igjen har positiv innflytelse på læreres undervisningspraksis og dermed elevenes læring. Et slikt positivt profesjonelt læringsfellesskap fører til strategier som oppmuntrer til å dele tanker, refleksjon over egen praksis og vilje til å prøve ut endringer. Samarbeid er prosessen, ikke målet, i lærende fellesskap. Gi lærerne tid til å tenke, diskutere, reflektere og kritisk analysere egen praksis for å se hvor de skal sette inn tiltak for egen profesjonell utvikling. «Videreutdanning kan ofte med fordel utvikles på skolens egen arena» (Lærerløftet, s. 33).

Å analysere egen og kollegers undervisningspraksis krever en kultur der mot blir begunstiget samtidig med prioritering av et støttende miljø kolleger imellom, mot til å endre tilbakemeldinger fra en velmenende «du er flink» til «her er hva du kan utvikle, og er ikke det spennende?»

Kritisk refleksjon over undervisningspraksisen

hører praksisfeltet til. Hva som kreves for å lykkes er miljøer som tillater den enkelte å ta risiko ved å prøve, men mest av alt, miljøer som tillater å ta opp og diskutere det vanskelige i egen praksis. Språket er viktig i en kollektiv pedagogisk diskurs. Avgjørende er bruk av faglige begrunnelser, et profesjonsspråk og vilje til å utfordre hverandre gjennom pedagogiske velbegrunnede prinsipper. Økt læring for elevene er det endelige målet.

En annen måte å utvikle egen undervisningspraksis, som også Lærerløftet presenterer, er ved hjelp av den globale timeforskningsmodellen (Lesson Study). For å øke elevenes læring forbereder en gruppe lærere sammen en undervisningsøkt. Da eier alle lærerne ansvar for planen, så det spiller ingen rolle hvem av dem som står for undervisningen. Undervisningen blir så observert og/eller filmet av de andre lærerne slik at de etterpå kan analysere gjennomføringen av deres felles plan og undersøke hvordan den virket på elevenes læring og atferd. Hovedtema er analyse og refleksjon over, og utvikling av, undervisningspraksisen.

Utvikling av fagkunnskap gjennom videreutdanninger er bra, men undervisningen må også forbedres. Det er avgjørende at lærerne vet hvordan de skal bruke den nye kunnskapen de erverver gjennom videreutdanninger. Til det trengs et kollektiv løft; nye samarbeidsmåter om utvikling av undervisningspraksisen. Derfor må lærerne få tid til å undersøke egen praksis og så forbedre undervisningen slik at ny kunnskap når frem til elevene. Det kan bli et kvantesprang mot verdens beste skole.

«Enhver regjering bør søke å unngå interessekonflikt mellom politikk og profesjonsutøvere.»

Hva skal du bli når du blir stor?

● **Unni Helland**
forfatter
lærer ved Fjell skole,
Drammen

FOTO PRIVAT

De sitter i dyp samtale, åtteåringene. Om fremtidsplaner, fremtidsdrømmer, fremtidsmuligheter.

Det er viktige samtaler. Samtaler som kan være med på å forme dagens, og fremtidige års, skoleinnsats. «Jeg må være flink med leksene mine,» sier en av dem i stort alvor. «For jeg skal bli øyelege, og da må jeg være innmari bra på skolen.» «Åffer vil du bli det'a?» spør sidemannen og himler med øynene. «Jeg vil bli pol'ti. Det er mye kulere.» Elevene sitter på benker, plassert i ring. Ingen viskelær å kunne smuldre opp. Ingen blyanter å kunne gnage på. Ingen bøker å kunne skjule seg bak. Og her, i ringen, utfolder de seg, diskusjonene, samtalene, spennende fortellinger, tårevåte konfliktløsninger. Hverdagen i klasserommet fargelegges. I mørke og lyse toner. Engasjementet er på høygir. Fellesskolen, den oppvoksende generasjons viktigste møteplass, har muligheter, betydning og styrke som ingen annen samfunnsinstitusjon kan måle seg med.

I klasserommet sås og høstes lærdom, lærdom de nasjonale prøvelser ikke kan måle. For styrken i dialogene sprenger ethvert måleinstrument. Skolen som brannmur mot ekstremisme er ikke umiddelbart målbar. Kunnskapene og holdningene fra samtaler om dette emnet er ikke mulig å rangere og konkurranseutsette. De fanges ikke inn i desimaler. Faren er derfor at dette arbeidet blir tatt mindre alvorlig. Ønsker vi det i norsk skole? Ønsker vi at nasjonale og internasjonale prøver skal sette dagsorden, slik de vitterlig gjør i dag? Oslo-skolen er ekstrem i så måte. Vi har lest om små barneskoleelever som dør litt i magen hver torsdag kveld fordi fredag er den store, ukentlige testdagen. Tror virkelig skolebyråkratene at dette fremmer barns læring, motivasjon og skoleglede? Tror ledere i Drammen-

skolen at dette er veien å gå? «Look to Oslo»? Der rektorer må underskrive resultatkontrakter med 86 resultatmål. Gode elevresultater utløser ekstra lønnstrinn. Man omtaler elevenes læring som leveranser, «varer» som skolene skal levere!

Det er et ufravelig faktum at indre motivasjon er læringens fremste drivkraft. Hvor blir denne framifrå læringsmotoren av når testdag etter testdag oppleves som nederlag? Selvopplyllende profeti heter det: «Jeg greier det ikke.» Prøve på prøve gis tilbake: «Jeg visste det. Jeg greide det ikke.»

Drammen-skolens visjon er: «En skole der hver enkelt elev oppfyller sitt fulle faglige potensial og blir et trygt og selvstendig menneske.» Hva er så viktigst? Desimalforskjeller på ulike prøver eller skolens store samfunnsmandat nedfelt i den generelle delen av læreplanen? Den delen omhandler utvikling av hele mennesket, vedtatt av et enstemmig storting og overordnet den enkelte fagplan.

Når vi i tillegg har fått dokumentert utstrakt juks på disse rangeringsprøvene, burde det ringe noen bjeller. Teorisvake barn har blitt holdt hjemme for at ikke snittet på de nasjonale prøvene skal trekkes ned. En rektor reiste hjem og hentet et sykt barn, en av klassens glupeste, for at vedkommende skulle være med på disse prøvene. Skolens snitt opp! Og så ble barnet kjørt hjem igjen. Av en rektor som tydeligvis har glemt de eldgamle ordene: «Du skal ikke ha andre guder enn meg!»

Røyken kommune har gitt Hyggen skole 50.000 kroner for gode resultater på nasjonale prøver. Men slike tester, hvor resultatene blir overtolket og (mis)brukt i politisk sammenheng, faser gradvis ut annen viktig skoleaktivitet. Det påpeker mange forskere, blant annet professor Ulf Lundgren, en av PISA-grunnleggerne. (PISA: Internasjonal prøve som kartlegger 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag.) En bekymret kinesisk professor, Yang Donping, forteller om skolebarn som konkurrerer hverandre i hjel. I Finland, på topp i internasjonale tester, finnes ikke nasjonale prøver. I finsk skole er praktisk-estetiske fag fremdeles høyt verdsatt, vel vitende som de er om at ved å utvikle også barns kreative evner, styrkes ferdigheter i lesing, skriving og regning. Professor Anne Bamford kan dokumentere dette faktum gjennom bred forskning. Er de ikke-testbare

fagene prioritert i dagens norske skole? Gjett selv!

Og hvor blir det av tiden til refleksjon og oppøving av kritisk tenkning? I disse terrortider tar de videregående skolene i Oslo i bruk et nytt undervisningsprogram om radikaliseringsprogram. Men dette må inn allerede på barnetrinnet. Vi skal jobbe intens mot utenforskap, ikke tillate et «oss» og «dem». Da må vi gi rom for fremtidsdrømmene, forankret i nåtiden. Visst skal vi jobbe hardt. Vi skal ha kartleggingsprøver som viser elevenes individuelle fremgang. Det motiverer til å lære mer. Lære for i dag og lære for i morgen. Ikke leksefri i uka før en ferie! Lekser er ikke straff, lekser er viktig for å forberede seg best mulig til en ønsket fremtidig yrkesvei. Drømmene har egenverdi samtidig som de kan være viktig motivasjonsfaktor her og nå.

Og så var det altså åtteåringene som diskuterte spennende yrkesmuligheter. Sånn 15 år frem i tid. Det var øyelege og politi, brannmann og TV-stjerne. Da var det at Selma kom med sin drøm: «Jeg vil bli saksbehandler.» «Saksbehandler?» Læreren er et stort spørsmålstejn. «Ja, saksbehandler.» Hun nikker ivrig. «For jeg liker så godt å klippe med saks!»

«En bekymret kinesisk professor, Yang Donping, forteller om skolebarn som konkurrerer hverandre i hjel.»

Metodeansvar og lærarkunnskap

● **Ragnhild Lied**

leiar i Utdannings-
forbundet

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Thomas Nordahl skriv i Utdanning nr. 10 ein interessant artikkel om «den kunnskapsbaserte læraren». Han har mange gode poeng om kor viktig kunnskap er for lærarar.

Nordahl og eg er samde i mykje, sjølv om kronikken formulerer ein kritikk av min forbundskommentar om metodefridom i Utdanning nr. 7. Noko av usemja kjem av at Nordahl har lese andre ting inn i min kommentar enn eg meiner å ha skrive. Men det er også reelle skilnader i våre syn på kva som er metodefridom for lærarar, og kva som er eit naudsynt kunnskapsgrunnlag for lærarar.

Mykje av det som Nordahl legg vekt på i sin kronikk, meiner eg ligg godt innanfor vår forståing av lærarar sin metodefridom. Lærarar skal vere kunnskapsrike, dei skal kjenne til forskning om undervisning og utdanning. Vi meiner at lærarar ikkje berre skal vere forskingsinformerte, men at dei helst også skal ha høve til å ta del i forskings- og utviklingsarbeid i sin lærarpraksis. Vi ønskjer å utvikle sterke profesjonsfelleskap av lærarar som kan diskutere sin eigen og andre sin praksis opp mot teori og forskning. Dette er prosessar som vil styrke læraren sitt skjønn.

Så meiner eg sjølvsagt ikkje at lærarar skal kunne velje undervisningsmetodar berre ut frå «privat synsing». Å undervise er ei offentleg handling – vi lærarar må grunngje våre val. Vi må vere villige til å vise fram og grunngi vår praksis, og vi må også kunne gjere det mogleg for elevar, foreldre, andre lærarar og administrative eller politiske styresmakter å ytre kritikk. Slik utviklar vi undervisninga. Men til sjuande og sist må avgjerder om handlingar bli tatt av den som underviser – altså av læraren. Grunnen er at det berre er han eller ho som kjenner heile elevgruppa og kan vere ansvarleg i møtet med dei viktigaste personane – elevane.

Det eg finn problematisk med Nordahl sitt krav om forskingsbasert undervisning, er at det kan sjå ut som om han snevrar inn forståinga av kva forskning er, og av kva som er gyldig kunnskap for lærarar. Nordahl snakkar berre om den såkalla evidensbaserte forskinga – i hovudsak forskning som reknar ut korrelasjonar mellom ulike kvantifiserbare innsatsar og resultat. Dermed ekskluderer han store deler av den dannelsorienterte

vitskapelege tradisjonen som utdanninga i vårt samfunn kviler på. Nordahl koplår også verdiar ifrå kunnskapen. Han omtalar verdiar som synonymt med ideologiar. Om eg forstår han rett, er etikken eit kunnskapsfelt som ikkje har ein plass i lærarar sine refleksjonsprosessar. For ein organisasjon som har tatt eit stort ansvar for å utvikle ein profesjonsetisk plattform, er dette sjølvsagt eit umogleg standpunkt.

Nordahl polemiserer mot at lærarar skal bruke sin erfaringsbaserte kunnskap. Det er eit overraskande standpunkt. Mykje forskning om lærarutvikling viser oss at det er aktiv bruk av egne erfaringar, i lys av teori og refleksjon, som gjer det mogleg for lærarar å endre handlingar eller å utvikle sin praksis. Å ordsette, systematisere og dele erfaringskunnskapen er ei gullgruve i alt utviklingsarbeid.

Til sist vil eg setje eit lite spørjeteikn ved Nordahl sin bruk av ein skule i Oslo som døme på at det er den forskinga han promoterer, som kan skape ei god utvikling. For meg framstår det litt underleg at han er så bastant i si tru på at han veit akkurat kva som har løfta denne skulen. På Forskningsrådet sine sider kan ein finne ein artikkel om korleis eit team på fem forskarar har forsøkt å finne eit svar på kvifor elevar i Sogn og Fjordane fylke har mykje betre resultat på nasjonale prøver enn kva ein skulle forvente ut frå dei føresetnadane befolkninga i fylket har. Forskarane skriv sjølve at dei har nytta både «helikopter» og «mikroskop». Dei har altså nytta svært ulike metodar – og dei har funne mange trekk ved Sogn og Fjordane som er interessante og som kan gi bidrag til resultatane. Lærarane har ei sterk stilling i fylket, som elles ikkje har ein tradisjonell overklasse. Dette gjer at både lærarar og skulen blir møtt med respekt. Forskarane meiner også at elevane si meistring av to målformer kan ha noko å seie for korleis dei lærer. Også andre sider ved befolkning og skule i Sogn og Fjordane blir nemnt. Men likevel konkluderer dei med at dei ikkje har funne «oppskrifta» på Sogn og Fjordane sin suksess.

Forskinga kan ikkje gje lærarar ei oppskrift på suksess i skulen – vi skal også ha ein demokratisk samtale gåande om kva som er suksess i skulen. Eg er heilt sikker på at det er meir enn resultatane på nasjonale prøver som høyrer med i dette biletet. Mange former for forskning gir oss viktig kunnskap om organisering av skulen – men i møtet med eleven må lærarar framleis ha profesjonelt armslag til å velje arbeidsmåtar.

«Forskinga kan ikkje gje lærarar ei oppskrift på suksess i skulen.»

Hedre den sovjetiske krigsinnsatsen

● Lene Ferstad-Løland

lektor ved Tranevågen ungdomsskule, Fjell i Hordaland

FOTO PRIVAT

Som lærer er jeg opptatt av å lære elevene mine å skille mellom krigsinnsatsen Sovjetunionen nedla i den andre verdenskrig, og Russland i dag.

Denne åttende mai var det 70 år siden jubelen over slutten på andre verdenskrig preget verden. Og idet lysene atter ble tent i byer som London, Paris og New York, tok også vestlig erindringshistorie form. De allierte hadde seiret, og Sovjetunionen var åpenbart utslagsgivende. Dette var i alle fall klart for de fleste i Norge i de skjønne mai-dagene etter at freden «brøt ut». Likevel gikk det ikke lenge før fremstillingen av krigen nedtonet rollen til vår omfangsrrike nabo i øst. Storbritannia og USA fikk den største æren for å ha beseiret Hitler.

Flere har i det siste tatt til orde for urettferdigheten i dette med tanke på Sovjetunionens enorme, nesten ufattelige innsats under krigen. Og med rette har det blitt pekt på Erna Solberg og regjeringens nei til å delta under minnemarkeringen over krigen i Russland 9. mai.

Vi snakker her om en særdeles fattig og historieløs avgjørelse, i alle fall sett fra en lærers synsvinkel. Statsministeren er med på å forkludre noe vesentlig når det gjelder verdien av å kunne skille mellom noe viktig fra fortiden og noe som skjer i dag. Viktigheten av å kunne skille her er svært verdifull, og man må skille mellom Sovjetunionens rolle under den andre verdenskrig og dagens Russland med Vladimir Putin ved roret. Det er direkte respektløst overfor det russiske folk, de som levde og kjempet da, men også vanlige folk som lever i dag.

Kampen om fortiden

Det kan ikke være slik at elever i grunnskolen

skal få inntrykk av at krigsinnsatsen som vi bør være takknemlige for, er mindre verdt i dag grunnet Putins aggresjon mot Krim og Ukraina. Det er avgjørende at de som vokser opp i dag, lærer at det går an å gjøre et skille her. Det går an å hedre alle heltene fra andre verdenskrig, uavhengig av dagens Russland.

Det handler om historieforståelse. Selvsagt hva vi vet og kan, men også hvorfor vi vet og kan det. Et kjent uttrykk er kampen om fortiden, og for Sovjetunionens del begynte denne kampen umiddelbart etter krigen var slutt, da vestlige formidlere begynte å formidle det mest fordelaktige bildet sett med datidens øyne. Professor emeritus Oddbjørn Magne Melle skriver i Klassekampen 7. mai at det ikke er «realitetene som avgjør historieoppfatningen, men 'representasjonen' av dem, utformet etter samtidsbehov og mediemakt.» Han hevder at kampen om fortiden handler om å konvertere fortidsminne til symbolsk kapital, en verdifull ressurs i samtidens opinionskamp. Melle trekker fram eksempler som viser at undervisningen i den norske grunnskolen er preget av en bestemt vinkling, uten at det er snakk om historieforfalskning. Et godt eksempel er D-dagen 6. juni 1944, som i realiteten kom da krigen langt på vei var avgjort – på østfronten.

Det sovjetiske offeret

Under og i etterkant av krigen ble det snakket om blod, slit, svette og tårer. Dette var som Melle påpeker en retorikk vi forbinder med Winston Churchill. Ser vi på tallene over tap av menneskeliv under krigen, er det i bunn og grunn et ufattelig stort tap Sovjetunionen led.

I nærheten av 28 millioner mennesker omkom. Til sammenligning regner man med at rundt 400.000 briter døde som et resultat av krigen.

I vårt land fantes det mange russere i tysk fangenskap under krigen. Behandlingen de fikk, var særdeles dårlig. Dette har nordmenn som jobbet side om side med dem, kunne berette om. Min farfar gjorde nettopp det. Han var tvunget av okkupasjonsmakten til å jobbe med byggingen av Fjell festning, og han fortalte senere om den uverdige behandlingen russerne var utsatt for. Det var mange russere, og man kan si at de «bygget landet» før vi selv gjorde det etter 1945, med tysk kapital.

Vi kan trekke linjen videre og se på hvordan norske motstandsfolk som var kommunister eller hadde sovjetiske sympatier, ble glemt på en ufin

måte og slett ikke ble hedret i offentligheten i etterkrigstiden. Og med den kalde krigen som raskt var et faktum, ble det hele stadig mer «komplisert».

I klasserommet

Målet med historie- og samfunnsfagsopplæringen i norske klasserom må være å gjøre elevene i stand til å trekke egne konklusjoner basert på mest mulig objektiv og innholdsrik informasjon. De bør gjøres oppmerksom på både humaniora og medias makt til å formidle sannheter om fortiden. Det er en vanskelig oppgave, og læreren må bruke tid på å illustrere hvor enkelt det er å framstille noe ensidig. Sovjetunionen i andre verdenskrig, og Russland i dag, er et mektig eksempel på dette. Vi er ofte flinke til å fortelle elevene våre om andre kulturers tradisjon for nettopp ensidige og ofte feilaktige historiefremstillinger. Russland og flere land i øst, og sør, er stadige representanter i så måte. Det betyr ikke at vi her i Vesten ikke kan bli bedre enn vi er. Vi styres også av ideologiske ryggmargsreflekser. Vi liker for eksempel å si at demokratiet seiret over fascismen under andre verdenskrig, men underkommuniserer vi ikke da den totalitære Sovjetunionens rolle?

Tilbake til 70-årsmarkeringen: Erna Solberg sender et uheldig signal både til øst og til vest. Det burde være mulig å skille dagens Russland og Putin fra innholdet i markeringen som Norge med andre nasjoner var invitert til. Det hører med til historien at Norge ikke er alene om å avslå invitasjonen fra Putin, uten at jeg kan se at det burde ha noe med avgjørelsen å gjøre. Noen fra det offentlige Norge burde ha dratt for å hylle krigsinnsatsen. Jeg håper og tror at en statsminister fra Arbeiderpartiet ville fattet en avgjørelse det ville vært lettere å formidle i klasserommet denne våren.

«De allierte hadde seiret, og Sovjetunionen var åpenbart utslagsgivende.»

Meiningar på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot langt fleire meningsytringar enn det er plass til i bladet. Dei fleste vert publiserte i nettutgåva vår, utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Kunnskapsløshetens pris

Det blir ingen Nobelpriser av middel-mådigheit, og vi nordmenn må slutte å tro at vi kan oppnå gode skoleresultater uten å jobbe hardt for dem, skriver Kaja Løken Fevang. [02.12.]

Har Norge verdens beste skolepolitikk?

Visjonen om å skape verdens beste skole har vært en politisk uttalt målsetting gjennom flere regjeringerperioder. Men har våre politikere også klart å utvikle verdens beste skolepolitikk som muliggjør ambisjonen om verdens beste skole? skriver Merethe Roos og Tom Are Trippestad. [04.02.]

Til barnas beste

I dag går ni av ti barn i barnehage. Oppmerksomheten har lenge vært rettet mot nok barnehageplasser, men i det siste er det blitt større bevissthet på kvalitet og kompetanse. Likevel er andelen ansatte med førskolelærerutdanning omtrent uendret siste ti år, påpeker Tone Jøssund. [06.05.]

Voksenopplæringen er utdanningssystemets stebarn

Det undergraver lærernes profesjon at kommunene står fritt til å organisere opplæringen av flyktninger i norsk og samfunnskunnskap i arbeidsmarkedsbedrifter, mener Vibeche Holte. [17.04.]

● Lærerutdanning

Flere vil bli lærere, men får vi flere lærere?

Søkertallene fra Samordna opptak viser en generell økning i søkingen til de fleste lærerutdanningene. Grunnskolelærerutdanningene opplever blant annet en økning på 8,3 prosent fra 2014 til 2015. Vi er fornøyd med økning, men vi er likevel bekymret.

Undersøkelser ved Nifu (2014) viser nemlig at det i de siste årene har vært et stort gap mellom førstevalgssøkere og de som er kvalifisert til opptak med tanke på karakterkrav. De siste årene har det vært omtrent 1,5 førstevalgssøkere per studie plass, men kun rundt 1,0 kvalifiserte førstevalgssøkere per studie plass. Med regjeringens økte karakterkrav i matematikk, er det grunn til å tro at vi i år får enda færre kvalifiserte søkere per studie plass.

Karakterkravet i matematikk vil hindre den fremtidige norsklæreren med 6 i norsk og 3 i matematikk i å kunne bli språklærer. Det er uklok politikk når vi vet at vi i 2025 vil mangle 38.000 lærere i landet. Pedagogstudentene er fornøyd med økningen til lærerutdanningene, men vil følge spent med når de endelige opptakstallene er klare i juli, fordi det er først da vi vet hva den reelle økningen vil bli. Det er positivt at mange vil bli lærere. Det viktige er imidlertid hvor mange som begynner å jobbe som lærere i skolen og barnehagen. Vi vet at en tredel slutter i løpet av studiet, og

Strengere karakterkrav i matematikk vil føre til enda færre kvalifiserte søkere til lærerutdanningene, advarer innsenderen.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

ytterligere en tredel etter få år i yrket. Vel så viktig som søkertallene er derfor oppfølgingen studentene får i utdanningen, og når de er nyutdannet.

Marie Furulund | leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

● Resolusjon

Digitale aktiviteter i barnehage og skole

Det er en pågående utvikling mot stadig flere digitale aktiviteter i barnehage og skole. Myndigheter, skole- og barnehageeiere må derfor ha et kritisk-konstruktivt syn på bruk av digitale verktøy.

Lærernes faglige og didaktiske kompetanse samt forskningsbasert kunnskap bør ligge til grunn for beslutningene som tas, til beste for elevenes læring og utvikling.

Vi mener derfor at det er særdeles viktig at pedagogisk personale representert ved de tillitsvalgte er deltagende i beslutningsprosessene på alle nivå.

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Hamar

Mika 6 år og Andreas 10 år trenger hvert sitt raise fosterhjem å vokse opp i

Mika beskrives som en blid og verbal gutt med et godt ordforråd. Han liker å leke hvis leken er godt tilrettelagt.

Mika har opplevd alvorlig omsorgssvikt, bl.a. vold, uforutsigbarhet og manglende varme fra foreldre. Dette medfører store utfordringer i samspill med både voksne og barn. Han er utrygg og har vansker med å regulere følelsene sine.

Det er behov for tett samarbeid mellom fosterhjem, hjelpeinstanser og skole.

Andreas er en smart og kvikk gutt med glimt i øyet. Han vil gjerne lære nye ting og er god på tekniske leker og data-spill. Han er trives med dyr og er snill med dem.

Andreas har måttet ta ansvar for seg selv og opplevd voksne som ikke er til å stole på. Han forventer lite av voksne og kan avvise og bli sint, framfor å be om trøst og klemmer.

Hvem er dere?

Vi trenger to fosterhjem som innehar tålmodighet, forståelse, stort engasjement og har gode kommunikasjonsevner.

Vi trenger fosterforeldre som kan stå i en utfordrende hverdag, forstå at utviklingsstøttende omsorg er tidkrevende og evner å glede seg over små framskritt. Vi søker noen som har et ønske å hjelpe.

Eventuelle hjemmeboende barn bør være robuste og ikke yngre enn 15 år gamle.

Begge guttene skal ha samvær med mor og far.

Det ytes:

- **Minimum ett års forhøyet godtgjøring/frikjøp fra eventuell jobb etter gjeldende satser**
- **Utgiftsdekning**
- **Veiledning**
- **Kurs og opplæring**
- **Jevnlig avlastning**

Vil dere vite mer?

Ta kontakt med Fosterhjemstjenesten i Oslo på tlf. 23 42 80 09 eller send en e-post til fosterhjemstjenesten@bfe.oslo.kommune.no

● Resolusjon

Me treng nasjonal bemanningsnorm i barnehagane no!

Me har ikkje blekksprutarmar, me rekk ikkje over alle barna.

Me har kvart vårt fang med to kne, men har gjerne tre eller fire barn som vil sitje trygt på det fanget.

Politikarane må vakne og sjå kva som skjer når det vert fleire og fleire småborn i barnehagane utan tilstrekkeleg bemanning.

Barnehagane treng bemanningsnorm no, me kan ikkje vente til 2020.

I norma må det understrekast at:
– 50% barnehagelærarar krev fleire tilsette.

– lang opningstid krev fleire tilsette
– meir dokumentasjon krev meir plantid som igjen krev fleire tilsette

Barnehagane treng bemanningsnorm no!

Årsmøtet til Utdanningsforbundet Voss

● Tilsvar til Eyvind Riis i Utdanning nr. 8

Ingen sensur

Vi må dessverre erkjenne at Eyvind Riis har delvis rett i sin kritikk av oversettelsen av Malalas tale på Nobelinstituttets nettsider (Utdanning nr. 8/24. april 2015), men forklaringen er mer prosaisk enn han ser ut til å tro. Riis har rett i at det er diskrepanser mellom talen som ligger tilgjengelig på norsk på våre nettsider (nobelpeaceprize.org/) og de taler som ble holdt under utdelingen av Nobels fredspris i Oslo rådhus 10. desember 2014. Men han tar feil når han spekulerer i hvorvidt det kan ligge ikke-aktverdige motiver bak dette. Både Kailash Satyarthi og Malala Yousafzai avvek i sine taler i Oslo rådhus fra det manus vi fikk fra dem på forhånd. De ende-

lige engelske versjonene har vi fått tilsendt i ettertid og selv korrigerer ytterligere opp mot TV-opptaket av talene. Jeg vil understreke at det her på ingen måte er snakk om at noen har villet sensurere eller endre på hva prisvinnerne faktisk sa. Vi har publisert den endrede engelske versjonen av talene på vår nettside. Dessverre har de norske oversettelsene ikke blitt synkronisert med de korrigerede engelske tekstene. Dette vil nå bli gjort. Vi beklager den uleilighet dette kan ha skapt for lærere som bruker talene i sitt undervisningsarbeid.

Asle Toje | forskningsdirektør ved Nobelinstituttet i Oslo

● Nordland

Økt satsing på kreative fag i skolen – kroppsøving, musikk, kunst og kulturfag

Norsk skole er gjennom opplæringsloven og læreplaner gitt et bredt samfunnsmandat. Formålsparagrafen uttrykker bla.: «Elevene og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.»

Formålsparagrafen har bred støtte fra alle de politiske partiene på Stortinget.

De siste årene har vi sett en endring i norsk utdanningspolitikk og man har gått i retning av et smalere fokus der lesing, matematikk og naturfag dominerer. Dette er det samme som vektlegges i PISA-tes-tene. Det er på tide at blikket snus bort fra PISA-hysteriet.

Kroppsøving, musikk og kunst- og kulturfag må få en sterkere plass i skolen, og Utdanningsforbundet må arbeide for dette, mener fylkeslaget i Nordland. ILL. FOTO BIRGIT ROE MATHISEN

Når fokus blir endret i så stor grad, risikerer vi å få en skole som går fra mangfold til enfold.

Den australske forskeren Anne Bamford viser gjennom sin forsk-

ning at god undervisning i musikk og andre estetiske fag har store positive effekter på barn og unge i skolen. Det bidrar til økt selvtillit, mindre fravær og bedre lese- og

skriveferdigheter. Det er dette hun kaller for «The wow-factor»

De praktisk-estetiske fagene er ikke lenger obligatoriske i lærerutdanningen, og har ikke vært det siden 2003. Fagenes omfang og status i skolen har blitt redusert i denne perioden.

Vi er bekymret for de kreative fagenes fremtid i norsk skole og det ensidige fokus som nå legges på realfagene.

Utdanningsforbundet Nordland forventer at Utdanningsforbundet jobber for mer kroppsøving, musikk og kunst og kulturfag i skolen. Det må være en forutsetning at disse timene er ledet av kvalifiserte lærere.

Fylkesårsmøtet i Utdanningsforbundet Nordland

● Mobbing

Ansvarsfraskrivelse i skolen

Søndag 10. mai kjørte tusenvis av motorsykler over hele landet i protesttog mot mobbing. Denne aksjonen var til minne om Odin Olsen Andersgård, som bare ble 13 år. Han tok sitt liv etter mobbing over flere år, først ved Lambertseter skole i Oslo, så ved Aursmoen skole i Aurskog-Høland. I Oslo gjorde man ingenting for å ta tak i Odins problem, i Aurskog-Høland opprettet man enkeltvedtak, en forutsetning for at det kunne tas tak i Odins situasjon, men for sent.

Hallvard Bakke har 15.05.2015 en kronikk i Klassekampen under tittelen: «Rektor har ansvaret», om hva vi bør lære av Odins skjebne. Undertegnede er ubetinget enig i Bakkens argumenter. Rektor har ansvaret når mobbing får gå så langt som i Odins tilfelle. Dette er utvetydig slått fast i opplæringsloven. Hvorfor stilles ikke rektorene til ansvar? Er de bare gallionsfigurer for de hyggelige hendinger

og seremonimestre når sola skinner? Hva med de mørke dager når en mor finner sin tenårings sønn død på badet fordi skolen ikke maktet å skape et akseptabelt læringsmiljø?

Odin er en av flere ungdommer som ikke er blant oss lenger fordi mobbinga ble for tung å bære. Man kjenner til at andre Finnmark for noe tid tilbake gjennomgikk en hard tid med flere selvdrap blant tenåringer, og over hele landet kan man nok finne flere Odiner. Det kan kanskje være urealistisk å tro at alle selvdrap blant unge kan hindres i kongeriket i all framtid. Men du store all verden så mye bedre man må kunne gjøre arbeidet for å hindre dette sørgelige misbruk av unge menneskers liv.

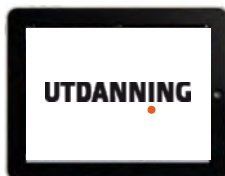
Man er tilbøyelig til å kalle unnfalldenheten i Skole-Norge for et svik mot mobbeofrene som ga opp. Arnulf Øverland skrev: «Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer dig selv! Du har ikke

lov til å gå der og glemme!» Nei, vi har ikke engang lov til å unnlate å gjøre hederlige forsøk på å gjøre livet levelig for de mobbete.

Mye bra gjøres i skolen for å unngå mobbing. Men der det svikter, må de ansvarlige stilles til ansvar, ikke for å utpeke syndebukker, men for å oppgradere ansvarsnivået for skoleledere.

Nobelprisvinner Elie Wiesel sier at den største synd du kan gjøre mot et menneske, er å ignorere det. Odin må aldri glemmes. Far til Odin var ute på veien søndag 10. mai. Noen må anmelde uten å godta henleggelse slik at første sak om tjenesteforsømmelser etter utdanningsloven havner i retten. Når det skjer, kan det være på sin plass med en ny motorsykelmarkering, nå som markering for at det nytter.

Bjørn Olsen | pensjonert adjunkt, Oslo

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trangt om plassen. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår.

For innlegg på innspel plass er lengda 3000–10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Resolusjon

Hjelp til syriske flyktninger nå!

Vi står for øyeblikket overfor en av de største flyktningkatastrofene etter andre verdenskrig. Krigen i Syria har tvunget fire millioner mennesker til å flykte fra landet. I tillegg er millioner internt fordrevne. Nabolandene kneler i møtet med flyktningene. De ber resten av verden om å ta imot flere.

For mennesker på flukt fra eget land er det en menneskerett å kunne søke beskyttelse i et annet land. En ny rapport fra FNs utdanningsprogram Unesco viser at barn i konfliktområder utgjør 36 prosent av de 58 millionene barn som

ikke går på skole i verden i dag. Andelen stiger.

Den profesjonsetiske plattformen og Utdanningsforbundets verdigrunnlag forplikter oss moralsk til å handle når menneskerettigheter brytes. Vi har en særlig aktivitetsplikt overfor barn.

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Nordland ber norske myndigheter ta imot minst 5000 syriske flyktninger årlig i 2015 og 2016, slik blant annet Amnesty International krever. Norges offentlige bidrag til syriske flyktninger i og rundt konfliktområdet må også økes kraftig. I begynnelsen av

april utgjorde dette ifølge Jan Egeland i Flyktninghjelpen 10 øre per flyktning per dag.

Ut fra erkjennelsen av vårt særlige ansvar for barns rett til utdanning, bevilger årsmøtet i Utdanningsforbundet Nordland kr 50.000 til Flyktninghjelpens skoleprogram for syriske barn i Zaatari-leiren i Jordan.

Fylkesårsmøtet i Utdanningsforbundet Nordland

BLI MED PÅ SKOLE- JOGGEN

ONSDAG 23. SEPTEMBER

Skolejoggen kombinerer fysisk aktivitet med engasjement for verdens sårbare barn.

I fjor deltok 35 000 elever. Meld på din skole, så kan vi sammen skape Norges største solidaritetsløp 23. september, til inntekt for SOS-barnebyer.

Undervisningsopplegg for alle trinn!

Påmelding:
skolejoggen.no

LFF Landslaget
Fysisk Fostring i Skolen

SOS
BARNEBYER
Et trygt hjem for alle barn

Resolusjon

Kompensasjon for kontaktlærerfunksjonen

Hamar lokallag ønsker at Utdanningsforbundet sentralt skal arbeide for å få hevet kronebeløpet for godtgjørelse av kontaktlærerfunksjonen. Årsrammen for undervisning må også reduseres ytterligere.

Minstesatsen for kontaktlærer har ikke blitt hevet i tråd med prisstigning de siste årene. Samtidig blir det stadig flere oppgaver som skal løses lokalt av kontaktlærer. Kontaktlærerenes betydning som nøkkelperson og koordinator blir framhevet i stadig sterkere grad. Mange steder blir lokalt lønnsoppgjør brukt for å styrke nettopp

kontaktlærerfunksjonen, men dette skjer ikke i alle kommuner og fylkeskommuner. Dette skaper store og uheldige forskjeller kommuner og skoler imellom. Kontaktlærerfunksjonen bør ha sentrale rammer.

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Hamar

Utdanningsforbundet må arbeide for å heve godtgjørelsen for kontaktlærere, mener lokallaget på Hamar.

ILL. FOTO NINA BULL JØRGENSEN

Realfag

Mot et mer engasjerende naturfag

I Mattekriser-artikkelen i Morgenbladet 17.04. påpekes det at det siden 2002 har kommet tre realfagssatsinger fra Kunnskapsdepartementet, kanskje uten at så mye har endret seg i realfagenes situasjon. Og snart er det tid for en ny realfagssatsing.

I løpet av årene har vi stusset litt over disse satsingene, for vi synes de har manglet noe viktig. Det var mange tiltak innen matematikk, men lite for de andre realfagene, som for eksempel naturfag, biologi, kjemi og fysikk, som vi videre vil kalle «naturfagene». For hvordan kunne det ha seg at selve undervisningen knapt var noe tema i forbindelse med naturfagene? Som naturfaglærere i videregående skole har vi nemlig sett at hvilke måter vi organiserer undervisningen på, har mye å si for elevenes engasjement og læring. Her tenker vi spesielt på teoriundervisningen, som er en viktig del av alle realfag.

Tenk hvis det finnes et underliggende problem med naturfagene, som i liten grad er sett, nemlig hvilke undervisningsmetoder man bruker? Da er det naturlig å tiltak som besøk til vitensentre, lektor II og rollemodeller ikke fører til store endringer, selv om de i seg selv er gode tiltak. De

berører likevel ikke det egentlige problemet.

Mange forskere er tydelige på at for å lære, bør elevene i stor grad være aktive i sin egen læringsprosess. Det er ikke slik at læreren skal «fylle på» kunnskaper hos elevene – undervisning og læring er nemlig ikke det samme. For å lære må elevene snakke fag med egne ord, koble inn egne tanker og følelser eller egen forforståelse, organisere kunnskapen, sjekke hva de har lært, være kreative, osv. Læreren bør gi slipp på det å skulle gjennomgå alt – da bruker man mye tid på noe som vi vet ikke er særlig effektivt med hensyn på læring.

Lærereforedrag kan gjøres mer elevaktiviserende ved at elevene på ulike måter må forholde seg aktivt til fagstoffet. Teoriundervisning kan også være at elevene skifter perspektiv og forestiller seg at de er en matbit på vei gjennom fordøyelsen. Hva skjer med deg da? Eller de skal bruke sin egen kreativitet til å lage en celle-modell, der resultatet brukes til en rask presentasjon av temaet cellen. De kan gjøre ulike gjetteleker for å sjekke hva de har forstått. Alt dette er faglig arbeid som styres av læreren, og med høy effektivitet.

Skal naturfag oppleves som engasjerende, må vi tette gapet mellom den gode fagkunnskapen og det å tilrettelegge for at elevene aktivt skal delta i sin egen læringsprosess. Ansvar for å endre på dette ligger ikke hos den enkelte lærer. Det er systemet rundt lærerne som i liten grad synes å ta dette på alvor. Kursing av naturfaglærere har i stor grad dreid seg om faglige tema og opplæring på nytt utstyr, og lærerne har liten mulighet til å bli kjent med nyere læringsteori.

Kanskje har utdanningssystemet en forståelse av at naturfagene er annerledes fag, som bare kan undervises på gammel-måten, med en kombinasjon av læregjennomgang av fagstoff og oppgaver i boka? Bruk av Power Point og internett endrer ikke nødvendigvis på det at læreren er den aktive, mens elevene er passive mottakere.

Men lærerne trenger hjelp – det blir en lang vei å gå hvis hver enkelt lærer må finne fram til sine egne pedagogiske verktøy.

Kari Folkvord og Grethe Mahan
fagbokforfattere

Rett på sak

● Internasjonalt

Nemtsovs rapport – Putins krig

Den 27. februar i år ble den russiske opposisjonspolitikeren Boris Nemtsov skutt ned på åpen gate i Moskva like ved maktens sentrum, Kreml. Det var kjent at han arbeidet med en rapport om den russiske medvirkningen i krigen i Ukraina. Det er i hvert fall ikke usannsynlig at dette var grunnen til at han ble tatt av dage. Rapporten, som er på 64 sider, ble imidlertid ferdigstilt av hans tilhengere og publisert den 12. mai. Den ble lagt ut på nettet og er foreløpig trykt i 2000 eksemplarer. Det vil bli forsøkt samlet inn midler til en videre publisering, en ingen enkel oppgave i dagens Russland.

Rapporten hevder at

- 220 russiske soldater så langt er drept i Ukraina, derav 70 i slaget om Debaltseve,
- i 2014 ble det utbetalt 2 millioner rubler til soldatenes familier mot at de skriftlig lovet ikke å omtale tapene offentlig, og
- at Russlands støtte til opprørerne i Øst-Ukraina beløper seg til hele 53 milliarder rubler.

Hovedkonklusjonen til de russiske opposisjonelle er at den russiske regjeringen gir aktiv politisk, økonomisk, personell og militær støtte til de såkalte separatistene i Øst-Ukraina. En mer korrekt betegnelse er etter mitt skjønn russisk-støttede opprørere. Nemtsov og hans tilhengere ønsker å få fram sannheten om det russiske engasjementet i Ukraina: En sammenrasket opprørshær som ifølge Putin består av gruvearbeidere, landbruksarbeidere og gravemaskinførere som på kort tid både har og kan bruke mer moderne utstyr enn den ukrainske hæren, er en løgn som faller på sin egen urimelighet. «Vi vil fange Putin i hans løgner. Han lyver til Russland og hele verden», sannelig ingen lett oppgave i politistaten Russland!

Nils Tore Gjerde

> Delta i debatten på utdanningsnytt.no

● Pensjon

Etteroppgjer

● Rolv Sæter

medlem av det sentrale pensjoniststyret i Utdanningsforbundet

FOTO WILLIAM GUNNESDAL

Avtalefesta pensjon (AFP) i Statens Pensjonskasse (SPK) fra 62 og 65 år er ei god ordning. Dette er ei ordning mange lærarar under 67 år gjer seg nytte av, med heil eller delvis pensjon.

Denne tidlegpensjonen brukar ikkje av «pensjonsformuen» ein har som ordinær alderspensjonist ved 67 år. Men ordninga har sine avgrensingar. AFP-pensjonistane kan ikkje ha andre lønnsinntekter etter at dei har teke ut pensjon, utan at dette får konsekvensar for pensjonsutbetalinga. Det er vedteke eit toleransebeløp på 15.000 kroner per år, ikkje justert etter 2002. Dei fleste er klar over dette, greitt forklart i informasjonen både frå pensjonskassa og Nav.

Men sjokket opplever mange AFP-pensjonistar året etter. Da kjem etteroppgjeret. Nav sjekkar skattelistingene og nesten utan unntak sender dei brev til pensjonistar med krav om tilbakebetalinga av for mykje utbetalt pensjon på 40–50.000 kroner eller meir!

Eg har blitt fortalt at mange får sjokk og hjarteklapp av kravet, dei og skjonar ikkje kva som har skjedd. Det som oftast har skjedd, er at Nav oppfattar feriepengane frå førre året som utbetalt lønn etter pen-

sjonering, og I tillegg kan det kome opptent tilleggslønn med sein utbetaling. Til saman beløp langt over 15.000 kroner. Brevet frå Nav inneheld rett nok reglane om at dersom ein kan dokumentere at dette er lønn og feriepengar opptente før ein vart pensjonist, fell kravet om tilbakebetaling bort.

Men det er unødvendig å skremme folk på denne måten. Det er vanleg at lønnskontoet i kommunen dokumenterer dette for arbeidstakarane, når søknaden om AFP går til pensjonskassa. Så er det tydeleg svikt i kommunikasjonen mellom SPK og NAV. Desse lønnsopplysningane kjem ikkje vidare?

Eg kjenner til at lønnskonto og kommunar har teke opp dette med SPK og NAV, dei må da kunne utveksle opplysningar om utbetalt lønn og feriepengar? Men framleis ser dette ut til å halde fram. Så hald dykk fast, kjære AFP-arar frå siste året, mange av dykk vil får krav om tilbakebetaling i nær framtid. Da gjeld det berre å halde seg kald og skaffe seg rett dokumentasjon (ein gong til) frå lønnskontoet i kommunen!

Ei oppmoding til statsråd Robert Eriksson, som er politisk sjef både for Statens Pensjonskasse og NAV, er at han ordnar opp i dette. Det må gå an å få til kommunikasjon og samarbeid mellom desse statsetatane. Få fjerna dette ubehaget for pensjonistane og det ekstra byråkratiet og meirarbeidet for NAV, når så mange heilt unødvendig får etteroppgjer.

En sparsomt omtalt hendelse

Tvangsevakueringen av Finnmark og Nord-Troms i 1944

● **Rolf Bjørn Nylund**
pensjonert lektor

FOTO PRIVAT

I år er det 70 år siden frigjøringen og 71 år siden innbyggerne i Finnmark og Nord-Troms måtte oppleve å være flyktninger i eget land.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Det førte til lidelser så store at virkningen ikke lar seg måle og er sannsynligvis den største tragedien i Norge etter svartedauden. 65.000 mennesker var på flukt. Spedbarn, gravide, gamle og alvorlig syke ble stuet sammen og sendt sørover med bare det aller mest nødvendige av klær og utstyr. Mange av dem måtte se sine hjem bli lagt i aske og være vitner til at buskapen deres ble avlivet. Noen nektet å la seg evakuere. Det var folk som var vant til å klare seg ute med et minimum av hjelpemidler, de søkte tilflukt i huler, gammer og provisoriske kryppinn.

Hele den nordlige landsdelen var berørt etter som den sydlige delen av Troms og hele Nordland fylke ble mottaksområde for de evakuerte.

Finnmark fylke er det desidert største fylket i landet med over 48.000 kvadratkilometer, langt større enn Danmarks landareal. Finnmark består av øyer, halvøyer, en mengde større og mindre fjorder, vann, elver og fjell. Legger man til de fire kommunene i Nord-Troms som også ble evakuert, nemlig Skjervøy, Nordreisa, Kvenangen og Lyngen, utgjør det til sammen et landområde på 60.000 kvadratkilometer. Det tilsvarer arealet av fylkene Oslo, Akershus, Vestfold, Østfold, Buskerud og Oppland. Tar man i betraktning at østlandsfylkene har Oslofjorden og Skagerak som nabo og ikke Barentshavet og Ishavet, skjønner en lett at det er to forskjellige klimasoner det her er snakk om, og hvilke problemer tvangsflyttingen av så mange mennesker over så store avstander

måtte føre med seg. At den nordligste delen av dette området ligger på 71 grader nordlig bredde, og at den østligste delen ligger på nesten samme lengdegrad som Istanbul og Kairo, understreker klimasone og størrelse ytterligere.

Det er dette landområdet Hitler gir ordre om å jevne med jorda 28. oktober 1944, og det er menneskene i dette området som skal evakueres etter at høsten er i ferd med å gå over i vinter.

Det er vanskelig å fastslå nøyaktig hvor mange mennesker som ble evakuert, men 50.000 er et sannsynlig tall. Måten denne tvangsflyttingen foregikk på, var opprivende og skremmende, og for noen redselsfull. De som hadde egne skøyter, tok med seg storfamilien, men av utstyr fikk de ofte bare med seg et minimum av det nødvendige for å klare seg på den lange turen til Tromsø eller Harstad, hvor de skulle registreres før de ble sendt videre til endelig bestemmelsessted.

Andre ble stuet sammen under dekk i lastebåter. Turene kunne ta mange dager, over en uke var det mange som opplevde. Her manglet alt: mat, drikke, sitteplasser og liggeplasser. De sanitære forholdene var forferdelige. Dysenteri og annen sykdom oppsto, og flere døde under seilasen.

På grunn av de korte fristene befolkningen fikk til å forberede seg på evakuering, og de væpnende tyskernes brutale framferd, oppsto det panikk og redsel, og mange barn kom bort fra foreldrene. Vitner har fortalt om barnegråt og foreldres fortvilte rop etter barna sine blandet med skudd fra tyske våpen. Flammer og svart røk steg opp fra hus som bare en kort tid før hadde vært hjemmene deres. Det var Wehrmacht-soldater som avlivet de etterlatte husdyrene, unntatt hestene som allerede var beslaglagt, og som satte fyr på eller sprengete titusener av hus og fjøs, hundrevis av uthus, naust, fiskebruk, veier, broer, telefonstolper (antall: 31 500!), brønner, båter, fyrlykter, butikker, hoteller, forsamlingshus, sykehus og sykehjem, skoler og andre offentlige bygninger, kirker og alt som var >

Finnmark

Troms

av infrastruktur. De uhyggelige opplevelsene satte varige spor. At ikke flere mistet livet under evakueringen, skyldes hovedsakelig fint vær. Det var lite vind, lite snø og mildt den høsten.

Hva var det som gjorde at tyskerne brukte så brutale metoder og hadde sånn bråhast med å få sivilbefolkningen bort og legge Finnmark øde? Tyskerne hadde jo under okkupasjonen lagt vekt på å ha et godt forhold både til norske myndigheter og befolkningen, og i stor grad lyktes.

Svaret må søkes i Det tredje rikets tilbakeslag på Østfronten og de alliertes massive fremrykning på Vestfronten. Den begynte med landsettingen av allierte tropper i Normandie bare noen måneder før, 6. juni, kjent som D-dagen.

På Østfronten, som strekte seg fra Atlanterhavet til Kaukasus, utgjorde Murmansk-fronten den nordligste delen. I begynnelsen av september 1944 sluttet Finland fred med Sovjetunionen. En av Sovjetunionens betingelser var at finnene skulle drive ut de tyske styrkene, som de hadde vært alliert med siden juni 1941. For Stalin var Murmansk svært viktig, det var her Atlanterhavs-konvoiene leverte militært materiell og annet viktig utstyr. Under tilbaketrekningen av Lapplands-armeen, som besto av 200.000 soldater, tusenvis av krigsfanger, 80.000 heste- og motorkjøretøyer, angrep Den røde arme dem, og mer enn 22.000 soldater mistet livet før de nådde Finnmarks grenser.

Kirkenes falt 25. oktober etter å ha blitt utsatt

for flere bombeangrep enn noe annen by under 2. verdenskrig. 28. oktober 1944 stoppet de sovjetiske styrkene ved Rustefjelbma i Tana. Samme dag bestemte tyskerne at Finnmark og Nord-Troms skulle evakueres og brennes. Den brente jords taktikk, praktisert under tilbaketog gjennom Finland, ble nå iverksatt i Finnmark. De tyske styrkene skulle trekkes sørover til en linje mellom Lyngen og finskegrensen for å forsvare Narvik og malmtransporten. Lyngen-linjen ble dermed tyskernes siste forsvarslinje i Norge.

I rapport til ministerpresidenten om evakueringen av Finnmark fylke samt de fire nordligste kommuner av Troms fylke, gir justisminister Jonas Lie i et 75-siders skriv en utførlig og detaljert redegjørelse for anstrengelsen som minister J.A. Lippestad og han gjør for å få i stand en frivillig evakuering.

Allerede 10. oktober reiser de med fly til Kirkenes og møter sivile myndigheter flere steder i Finnmark. De planlegger en stille evakuering. Det ble forutsatt at befolkningen brukte egne fremkomstmidler for å bringe seg i sikkerhet, «det ble således fremhevet at befolkningen måtte benytte hester, eventuelt forspente kuer foran sine kjøretøyer».

Oppfordringen hadde liten virkning. Heller ikke hviskekampanjene om bolsjevikenes grusomheter, som ble satt i verk, førte frem. Kanskje bare så få som 2000 mennesker forlot Finnmark frivillig.

Dette var situasjonen kort tid før tyskerne nådde Finnmark med russerne i hælene. Befolkningen i de østligste delene av Finnmark hadde ingen ting imot at russerne befrikket områdene, og den tyske overkommandoen holdt det for mer enn sannsynlig at Den røde arme ikke ville stoppe ved grensen. Det hastet derfor med å gjøre områdene ufremkommelig og ubeboelig for bolsjevikene. Treppeflytting gjennom arktisk område vinterstid hvor all infrastruktur var ødelagt, ville forsinke fremryk-

kingen så pass at Wehrmacht kunne få tid og rom til å etablere nye forsvarslinjer. Med innpå 400.000 fullt utrustete soldater innenfor de norske grensene ble det i Berlin lagt planer om å gjøre Norge til en gigantisk base for videre krigføring; Festung Norwegen. Det var Hitler selv som gjennom Terboven ga ordre om evakuering og total ødeleggelse, i første omgang av Finnmark og Nord-Troms.

Da Tyskland kapitulerte 8. mai 1945, var 50.000 finnmarkinger spredd over store deler av Norge, de fleste i Sør-Troms, Nordland og Trøndelagsfylkene. Det var viktig for folk å få oppholdssted så nært hjemstedet som mulig. I nordre del av Nordland var tilstrømningen «gjennom kontrollerte og ukontrollerte veier» blitt så stor at det ved nyttårstid var 20.000 evakuerte i fylket. Forsyningsssituasjonen var «ytterst anstrengt», og i et rundskriv til ordførere og lensmenn fra Fylkesmannen i Nordland datert 7. februar 1945, merket «Konfidensielt», blir det anmodet om videresending sydover. De første som skulle «sydsendes», var de som gjorde minst nytte for seg i fiskeryrket og ikke klarte å ernære seg selv uten stonad.

Riksutvalget for evakuerte utarbeidet detaljerte planer for behovsprøvd stonadsutbetaling. I oppsamlingsleirene fikk de evakuerte beskjed om hvor de skulle reise, etter legekontroll, vaksi-

«Hva var det som gjorde at tyskerne brukte så brutale metoder og hadde sånn bråhast med å få sivilbefolkningen bort og legge Finnmark øde? »

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

nasjon mot difteri og eventuell avlusing. De som kom sørover med fiskeskøyter, ble oppfordret til å reise til Lofoten eller Vesterålen. Lofotfisket sto jo for døren. Ordførerne hadde plikt til å sørge for husrom og nødvendig utstyr til dem som var tilvist oppholdssted i kommunen. Riksutvalgets maksimalsatser pr. døgn for «ubemidlede» så slik ut: Enslige: kr 5,- Tillegg for hustru: kr 2,50. Barn: kr 1,75. Det var også mulighet til å få dekket utgifter til klær og sko. For pensjonat-/hotellboere var det egne satser. Herredskassereren sto for utbetalingene, med refusjonsrett hos staten. (Senere ble satsene kraftig redusert.)

Ryktene gikk om at også Lofoten skulle evakueres. Selv husker jeg en mørk ettermiddag høsten i 1944. Det var spennende for oss barn, for det ble sagt at vi skulle få flere lekekamerater, tre gutter. At vi var sju søsken fra før i huset, hvorav tre var gutter født mellom 1939 og 1942, med meg i midten, var vel ikke noe å snakke om! To loftsrom fikk familien Hansen på seks til rådighet, adgang til kjeller og annet uterom kom i tillegg. Kua og sauene, som de hadde fraktet med seg på skøyta helt fra Lyngen til yttersiden av Lofoten, ordnet far plass til i fjøset.

Per, Arvid og Hans ble gode lekekamerater, og flere lekekamerater ble det for alle barna i bygda vår, og nabobygda med, for barnetallet i skolekretsen økte atskillig den høsten. Fem-seks familier ekstra gjorde utslag.

Et annet eksempel på forholdene for de evakuerte har jeg fra en som var åtte år da familien, medregnet bestemor, måtte rømme fra Sørøya, vest for Hammerfest. De fikk være med nabofamiliens fiskeskøyte til Kvaløya, utenfor Tromsø. Der fikk begge familiene ett klasserom til disposisjon, og der bodde de den første vinteren. Etter frigjøringa flyttet de til en onkel på Senja. Her ble loftet i et fiskemottak hjemmet deres de neste to årene. Først i 1947 reiste de tilbake til ruinene. Huset, som

var nytt i 1937, var det ingen ting igjen av.

501 mennesker ble imidlertid igjen på Sørøya og gjemte seg for tyskerne. I desember ble de hentet av engelske destroyere og bragt til Skottland via Murmansk. Da var de blitt 502. Naturen hadde gått sin gang, også for huleboere!

Selv om London-regjeringen allerede høsten 1944 begynte å planlegge gjenoppbyggingen, tok det tid å bygge opp landsdelen. Flere steder gikk det hardt utover bebyggelsen i april dagene 1940, og byer som Narvik og Bodø ventet også på å bli gjenoppbygd. Viktige varer som klær, sko og matvarer var det knapt med, de var rasjonert flere år etter frigjøringen. Og selv om Husbanken ble opprettet i 1946, var det mangel både på arbeidskraft, bygningsmaterialer og kapital. Hele sju gjenreisningskontor hvor arkitekter tegnet og planla, ble opprettet i Nord-Norge. Provisorier ble avløst av permanente boliger, og 12.000 hus for 60.000 mennesker ble bygd, 70 prosent etter typetegninger. Kvinnelige arkitekter fikk husmødre med i diskusjonene om innredning og utforming av nye boligtyper. Gjenreisningen ble offisielt avsluttet 1952, men i praksis varte den til 1960.

Så snart det ble kjent at tyskerne hadde kapitulert, begynte de evakuerte å strømme nordover, men få transportmidler var å oppdrive, disse var på vei sørover til jernbanen i Trondheim, overfylt med tyske soldater. Mange måtte vente både ett og flere år før de kunne reise hjem. De som måtte vente lengst eller som aldri vendte tilbake, var de alvorlig syke, sendt sydover med syketransport. Dette var alle de som bodde på institusjoner da evakueringen satte inn: gamle, pleietrengende, sterkt sinnslidende og andre alvorlig syke. Tuberkulosen var på det tidspunktet ennå ikke utryddet. Disse hadde hatt opphold i ulike institusjoner og sykehus sørpå. Til sammen 38 institusjoner i Sør-Norge tok imot syke fra de evakuerte områdene.

Ikke bare bolighus, fjøs/låver, butikker, brygger,

kaier, fyrlykter, skoler og andre offentlig bygninger skulle bygges. Det skulle også skaffes landbruksredskaper og bygges opp ny husdyrbestand, for de fleste dyrene ble jo etterlatt. Et anselig antall måtte skaffes: 20.000 storfe, 30.000 sauer, pluss geiter, griser og høns. I tillegg var flokker av rein kommet på avveie. Av hester måtte 1500 erstattes.

En av de evakuerte, som var liten gutt da de fikk ordre om å forlate hjembygda, forteller at de rakk å slakte noen sauer før de dro. Alle naboene fikk del i kjøttet, og mange lagde fårrikål. Det førte med seg at de fikk spise så mye de orket, og han forspiste seg grundig. Lukten av fårrikål var det siste han husket; den lå tung over hele bygda da de reiste. Da han vendte tilbake året etter, var han mest redd for at fårrikållukta fortsatt skulle være der, men det var lukta av noe helt annet som møtte dem.

*Etterskrift

Da jeg i fjor høst gjorde research til denne artikkelen for Telepensjonisten, fikk jeg via en lokalhistoriker adressen til de to gjenlevende i familien, to gutter på fire og ni år i 1944. Det var sterkt å få kontakt etter 70 år. De hadde ingen såre følelser over oppholdet i Lofoten. Da jeg spurte dem om de ikke syntes det var trangt hos oss, fikk jeg vite at det slett ikke var så god plass der de kom fra. Der hadde nemlig seks tyske soldater, sannsynligvis Østfront-soldater, lagt beslag på stua deres ved å dekke golvet med halm. Der oppholdt de seg når de ikke var «på jobb», for tidlig om morgenen dro de av sted på uhyggelige oppdrag, nemlig å forberede evakueringen: ødelegge, sprengte og sette fyr på alt som var av bygninger og installasjoner.

Da familien vendte hjem sommeren 1945 med kua og sauene (to lam var kommet til verden i fjøset vårt), var de spent på om også deres hjem bare besto av en naken skorstein og sotete grunnmur. Huset sto, men var sterkt ramponert.

Halden kommune

Halden kommune ligger 1 1/2 times kjøring fra Oslo – 20 min. fra Strömstad og 2 timer fra Göteborg. Kommunen ligger ved sjøen og har et ypperlig turterreng. Det er et aktivt kultur- og organisasjonsliv i kommunen som har ca. 30.000 innbyggere. Byen har høgskole med avdelinger for lærerutdanning, informasjonsteknologi, økonomi, språk og samfunnsfag

LEDIG STILLING

KOMMUNALAVDELING UNDERVISNING,
OPPVEKST OG KULTUR

RISUM UNGDOMSSKOLE

• Enhetsleder/ rektor

Fullstendig utlysningstekst med søknadsfrist og informasjon om hvordan du kan søke stillingen, finner du på Halden kommunes hjemmeside www.halden.kommune.no under «Ledige stillinger».

SØKNADSRIST: 21.06.2015

Ski kommune

Rundt 20 minutter sør for Oslo finner du Ski kommune. Ski er den mest folkerike og sentrale kommunen i Follo i Akershus fylke. Kommunen har ca. 30 000 innbyggere, mens det bor omtrent 134 000 mennesker i hele Follo. Ski kommune er en IA-bedrift og har ca. 2100 ansatte.

Undervisningsinspektør ved Langhus skole, 100 % fast

Er du nytenkende og ønsker å være med på skoleutvikling?

Langhus skole er en barneskole med ca. 430 elever og 50 ansatte. Skolen ligger på Langhus i Ski kommune. Skolen ligger sentralt, men rolig til med store og gode uteområder. Skolen arbeider spesielt med EQ i forhold til sosial læring og satser på utstrakt bruk av IKT i undervisningen.

Mer informasjon og full utlysningstekst finner du på:
www.ski.kommune.no under ledige stillinger.

Søknadsfrist: 10.06.2015

 Lørenskog kommune

Rektor til Benterud skole

Ønsker du nye
utfordringer?

Vi har behov for en dyktig rektor som kan lede og utvikle en av våre barneskoler.

For fullstendig utlysning se www.finn.no eller www.lorenskog.kommune.no

Søknadsfrist: 08.06.2015

frantz.no

PP-rådgiver?

PP-klinisk videreutdanning

Deltidsstudium over 3 semestre
(31.august 2015- november 2016)
30 studiepoeng.

Tema: Sakkyndig vurdering, dynamisk kartlegging, tiltak/ systemarbeid, sertifisering for CAS og ACFS, tolkningskurs i WISC-IV.

Forelesere: dr.Jack Naglieri, dr. Andreas Hansen, psykologspesialist Bjørn Einar Bjørge, seniorrådgiver Gunvor Sønnesyn, cand.paed.Morten Hem m.flere.

Be om søknadsskjema fra
Pedverket Kompetanse,
Uttrågata 12, 5700 Voss.
post@pedverket.no
tlf. 56521820
www.pedverket.no

Studiet tilbys i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer.

Endre Lien | Advokatfullmektig
i Advokatfirma Raugland AS

FOTO OLAV HEGGØ/FOTOVISJON AS

LOV
og
rett

Permisjon

Ved permisjon består arbeidsforholdet, men man har i permisjonstiden ikke arbeidsplikt. Når permisjonen er slutt, er det forutsatt at arbeidet gjenopptas dersom ikke permisjonen blir utvidet.

Permisjoner kan gis med full lønn, med delvis lønn eller uten lønn. Permisjonsrettigheter for ulike formål kan være nedfelt i arbeidsmiljøloven, i tariffavtalen eller i arbeidsgivers permisjonsreglement. Ofte er permisjonsretten – det vil si rett til fri – gitt i lov, mens rett til lønn under permisjon er nedfelt i tariffavtalen.

Mange virksomheter har et permisjonsreglement som beskriver nærmere hvilke permisjoner som kan gis arbeidstakere, ut over det som er lov- eller avtalefestet, og hvem som har myndighet til å gi ulike permisjoner.

Utdanningspermisjon

Arbeidsmiljøloven § 12–11 gir grunnleggende rettigheter til permisjon ved ulike typer utdanning. Dersom søknad om permisjon for utdanning ikke blir innvilget, kan saken i noen tilfeller bringes inn for Tvisteløsningsnemnda.

Tariffavtalene vil også inneholde bestemmelser om utdanningspermisjon. I staten finner man bestemmelsene i særavtale om permisjon og økonomiske vilkår ved etter- og videreutdanning, kurs mv. Ut over dette kan arbeidsgiver gjennom permisjonsreglement gi retningslinjer for permisjon for utdanning.

Rettighetene bygger gjerne på at man har vært ansatt hos arbeidsgiver en viss tid. Ved videreutdanning gjøres det ofte

en vurdering av om utdanningen er relevant for stillingen. Kartlegging av arbeidstakers kompetansebehov og virksomhetens kompetanseplaner er sentralt i denne vurderingen.

I hovedtariffavtalen i KS pkt. 14.2 står det at hvis det, i forbindelse med utdanning som er av verdi både for arbeidstaker og arbeidsgiver, er nødvendig med hel eller delvis permisjon, skal dette innvilges, med mindre særlige grunner er til hinder for det.

Permisjon i forbindelse med eksamen

De tariffavtalene som Utdanningsforbundet er part i, har bestemmelser om rett til fri med lønn for lesedager og eksamensdager.

I hovedtariffavtalen i KS er bestemmelsene slik:

I forbindelse med avleggelse av eksamen gis permisjon med lønn for eksamensdagen(e) samt to lesedager for hver eksamen. Ved eksamensformer som varer 3 sammenhengende dager eller mer, skal det drøftes en ytterligere tilrettelegging. Det er en forutsetning at vedkommende ville hatt ordinært arbeid de to dagene umiddelbart før eksamen, og at faget har betydning for kommunen.

Lignende bestemmelser gjelder på andre tariffområder. I PBL og FUS er

bestemmelsene tatt i inn i hovedavtalen pkt. 5.3.

Permisjon ved militærtjeneste mv.

Arbeidsmiljøloven § 12–12 gir rett til permisjon ved militærtjeneste eller lignende allmenn vernetjeneste og fredsbevarende oppdrag i utlandet.

Tariffavtalene vil dessuten gi rettighet til lønn eller delvis lønn i forbindelse med slike permisjoner.

Velferdspermisjoner

Tariffavtalene inneholder bestemmelser om velferdspermisjon. I KS er bestemmelsen slik i hovedtariffavtalen pkt. 14.1, annet ledd:

Når viktige velferdsgrunner foreligger, kan en arbeidstaker tilstås velferdspermisjon med lønn i inntil 12 arbeidsdager. På andre avtaleområder er det lignende bestemmelser.

Arbeidstaker leverer søknad til sin nærmeste leder og oppgir formålet med velferdspermisjonen. Leder, eller den som har fullmakt til å avgjøre søknaden, kan innvilge søknaden på grunnlag av virksomhetens sitt reglement for velferdspermisjonen, eller på grunnlag skjønns hvis det ikke utarbeidet et slikt reglement.

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Terje Skyvulstad | 1. nestleder

FOTO STIG BRUSEGARD

Et udemokratisk forslag

En pilar for vårt demokrati er den lovfestede innsynsretten i hva våre politiske myndigheter foretar seg. Innsynsretten er hjemlet i offentlighetsloven, som egentlig heter «Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd». Paragraf 1 slår fast den demokratifremmende hensikten: «Formålet med lova er å leggje til rette for at offentlig verksemd er open og gjennomiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta. Lova skal òg leggje til rette for vidarebruk av offentlig informasjon.»

Budskapet er åpenbart. Informasjon må være lett tilgjengelig, ja så lett at offentlige virksomheter oppleves som åpne og gjennomiktige. På den måten skal ytringsfriheten ivaretas og styrkes, fordi dette er et vilkår både for demokratisk deltakelse, den enkeltes rettssikkerhet og at vi skal opprettholde tilliten til det offentlige. Våre politikere og offentlige ledere skal legge best mulig til rette for at allmennheten skal kunne kikke dem i korta og slik bedrive kontroll. Her beskrives de virkemidlene loven skal beskytte. Men dette er bare den ene siden av formålet. Den andre – og kanskje viktigste – siden, som lovgiver mer eller mindre tar for gitt at oppfattes, er at nettopp når disse virkemidlene er i aktiv bruk, får samfunnet de beste politiske beslutningene.

I disse dager foreligger et representantforslag (85 L/2014-1015) i Stortinget, som tar sikte på å svekke nettopp disse virkemidlene, ved at saksframlegg til forberedende møter i kommuneråd og byråd skal kunne unntas fra offentlighet. Forslaget er ikke tenkt underlagt noen grundig høringsbehandling, hvilket i seg selv er alvorlig. Dersom Stortinget likevel behandler forslaget, vil det –

som Norsk redaktørforening påpeker i et brev til Høyres stortingsgruppe, datert 15. april – «innebære en tilsidesettelse av vanlige demokratiske prinsipper for lovsaker, uten at dette kan begrunnes i annet enn den politiske bekvemmelighet hos partier som besitter byrådsposisjoner i parlamentarisk styrte kommuner.»

Representantforslaget har bakgrunn i to saker, der Sivilombudsmannen har konkludert med at Bergen og Oslo kommuner har en praksis som er lovstridig når det gjelder innsyn i byrådsdokumenter. Begge disse kommunene har ønsket å definere forberedende saksbehandling på byrådsnivå som sidestilt med administrativ forberedelse. Men det er det jo slett ikke. Byrådene er politiske organer. Hensikten med å innføre parlamentarisme i kommunesektoren var å flytte makt fra den administrative til den politiske arena. Da kan man ikke, for å beskytte seg mot «brysomt» innsyn, nærmest forsøke å omdefinere ledende politikere til en slags administrasjonssjefer. Det hører også med til bildet at det svært ofte er slik at det nettopp er i de innledende politiske drøftingene, der standpunktene i mindre grad har satt seg, at mulighetene for å påvirke er størst. Hvilket tilsier at det er i denne fasen at allmennhetens innsyn kanskje er aller viktigst.

Forslagsstillerne argumenterer med at dagens rettstilstand skaper «store vanskeligheter for fortrolige diskusjoner i byrådet/fylkesrådet». Nettopp. Da virker loven etter hensikten. Viktige politiske prosesser i offentlig virksomhet skal preges av gjennomiktighet. Det gir best beslutninger. Selv om det kan oppleves krevende for politikere som kunne tenke seg å holde kortene tett til brystet. Det skal de ikke få lov til. De spiller nemlig med våre kort.

«Viktige politiske prosesser i offentlig virksomhet skal preges av gjennomiktighet.»

Politikerne overkjører faglige råd

I Vefsn kommune blir to barnehager pålagt å bruke atferdsprogrammet «De utrolige årene».

Som del av en rusmiddelpolitisk handlingsplan har politikerne i Vefsn kommune vedtatt å sette inn tiltak i barnehagen, på grunn av utfordringer blant unge i kommunen. Rådmanen har valgt ut atferdsprogrammet «De utrolige årene», og kommunen pålegger nå to barnehager i kommunen å bruke dette programmet fra høsten av.

«De utrolige årene» kommer fra USA og ble i utgangspunktet laget for barn med store atferdsvansker. Kommunen har ikke spurt noen av barnehagenes fagfolk om barnas behov eller om det aktuelle programmet.

De to barnehagene som er plukket ut som pilotbarnehager, ønsker ikke å bruke «De utrolige årene», men er foreløpig ikke blitt hørt.

Får ikke respekt

Alle styrerne i de kommunale barnehagene har protestert. Styrerne ønsker ikke å utsette barnehagebarna for metoder som ignorering og «nabo-ros». De vil ikke gå med på at et barn som bråker, skal bli totalt ignorert, mens barnet ved siden av plutselig skal overøses med ros.

Styrerne mener at metodene er bakstreverske og stammer fra en tid

Alle styrerne i de kommunale barnehagene i Vefsn kommune er kritiske til atferdsprogrammet «De utrolige årene». F.v. Tanja Aanes, Rita Stenvik, Anniken Dale, Bjørn Rasmussen og Unni Norum.

FOTO JON STEINAR LINGA/HELGELENDINGEN

da barn ble behandlet som objekter, og ikke subjekter. Styrerne vil at personalet skal være ærlige og direkte i sin kommunikasjon med barna. De vil bygge gode relasjoner til alle barn.

– Vi får ikke respekt for fagligheten vår. Men vi vil ikke gå med på at én metode skal brukes på absolutt alle barn. Alle barn har jo ikke atferdsproblemer, sier Tanja Aanes, som er styrer i en av pilotbarnehagene.

– De pedagogiske utfordringene er sammensatte og komplekse, og det finnes ingen pedagogiske mirakelkurer, sier hun.

En yrkesetisk forpliktelse

Nestleder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, forstår godt at styrere og ped.ledere i Vefsn reagerer.

– De kjenner jo en yrkesetisk forpliktelse til å gjøre det de mener er best for barna, sier han.

Handal er sikker på at politikernes

intensjon var god, men han er kritisk til at kommunen ikke vil lytte til barnehagelærernes faglige råd.

– Når politikere og byråkrater overstyrer profesjonen og detaljstyrer det pedagogiske arbeidet i barnehagen på denne måten, vil det kunne gjøre mer skade enn gagn, sier han.

Handal viser til at barnehagelærere arbeider i barnehagen nettopp for å ta hånd om disse pedagogiske beslutningene. Det er de som har kompetansen som skal til for å gi det enkelte barn et tilpasset pedagogisk tilbud. Dessuten er det barnehagelærerne som er sammen med barna hver dag og kjenner dem.

En ny «Sandefjord-sak»?

Utdanningsforbundet mener saken i Vefsn minner sterkt om Sandefjord-saken, der to lærere i skolen nektet å fylle ut 70-80 kryss for hver elev i et vurderingsskjema som kommu-

nen påla lærerne å bruke. Lærerne mente det var i strid med elevenes beste. De ble truet med oppsigelse, men flere og flere lærere reiste seg og protesterte, og profesjonen vant til slutt frem, til beste for elevene.

– På samme måte som Sandefjordlærerne trengte støtte fra lærerprofesjonen som helhet, trenger barnehagelærerne i Vefsn det nå, sier Handal.

Regjeringens forslag utsatt

I vinter foreslo regjeringen å endre barnehageloven, slik at eierne, og ikke pedagogene, har retten til å velge pedagogiske metoder og verktøy. Dette forslaget møtte massiv motstand i høringsrunden og er foreløpig utsatt.

– Vi mener det bør være opplagt at det er pedagoger som har ansvaret for å ta gode pedagogiske valg, sier Handal.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

KrF ønsker økt lærertetthet men sier nei i Oslo

10. mai vedtok KrF på sitt landsmøte å innføre en norm for lærertetthet i grunnskolen. Halvannen uke senere stemte partiet mot det samme i Oslo.

– Vi ser det igjen og igjen: Det blir lovet gode skolepolitiske tiltak på nasjonalt nivå, men disse løftene smuldrer opp når kommunepolitikere skal få lokale prioriteringer på plass, sier en oppgitt Steffen Handal.

20. mai ble et innbyggerinitiativ til lærertetthetsnorm i Oslo stemt ned. SV og Rødt hadde fremmet forslaget om at byrådet «skulle utarbeide en opptrappings- og samarbeidsplan med staten for lærertetthet i Oslo-skolen, med mål om å komme ned på 15 elever per lærer i 1.-4. trinn og 20 elever per lærer i 5.-10. trinn». Bare disse to partiene stemte for dette forslaget.

Også et mer uforpliktende forslag

der Byrådet bes om å legge fram en sak om hvordan økt lærertetthet kan bidra til mer læring i Osloskolen, ble stemt ned mot stemmene til SV, R, Ap og MDG.

H, FrP, V og altså KrF stemte for å forkaste forslagene om lærertetthet.

Det forundrer Steffen Handal, nestleder i Utdanningsforbundet:

– Jeg synes det er veldig rart at KrF stemmer nei til det de selv sier er partiets viktigste prioritering i skolepolitikken. Da er det noe som skurrer i mine ører, sier Handal.

Erik Lunde, KrFs representant i bystyret i Oslo, forklarer det slik:

– Jeg kan forstå at det virker rart,

men det er ikke et uttrykk for at vi er uenig i initiativets intensjon, sier Lunde.

– Vi mener det er mest hensiktsmessig å fremme en slik sak i forbindelse med de årlige budsjettene. Jeg har begrenset tro på å fatte vedtak nå som det ikke følger midler med til å realisere det. Jeg tror heller ikke vi kan vedta en så ambisiøs norm som enkelte legger opp til lokalt, uten forsikringer om at det følger med penger til dette fra Stortinget, legger han til.

Derfor trengs det en nasjonal norm

Utdanningsforbundet har lenge kjempet for en nasjonal norm for å unngå stappfulle klasserom og sikre elevene et likeverdig opplærings-tilbud, uansett hvilken kommune de bor i. Vi mener elevene ikke kan få et likeverdig opplærings-tilbud når antall elever pr. lærerårsverk er over tre ganger så stort i noen kommuner som i andre.

Mer tid til hver elev

– Vi ønsker en nasjonal norm for å unngå at hver lærer får ansvaret for opplæringen av for mange elever. Derfor var vi glade da KrF sa de ville jobbe for dette. Og det er fullt mulig for Oslo og alle andre kommuner å sette et tak på antall elever pr. lærer lokalt i dag. Det kommer an på hva man prioriterer, og dessverre viser det seg igjen og igjen at dette er noe som ikke blir prioritert av lokalpolitikere. Det viser behovet for nasjonale regler på dette området, sier Steffen Handal.

KrF, sammen med Høyre og FrP i Oslo, nøyer seg med å peke på at det ble bevilget midler til økt lærertetthet på barnetrinnet i statsbudsjettet for 2015, etter forslag fra KrF. Oslo kommune får 58 millioner av denne tilleggsbevilgningen.

Erik Lunde forsikrer likevel at KrF kommer til å jobbe for økt lærertetthet.

Vårrengjøring?

Det bankes, koster, males og vaskes mens vi klargjør hjemmet til sommeren. Kanskje er det også på tide å gå gjennom forsikringene dine? Utdanningsforbundets kollektive forsikringer er forhandlet spesielt for våre medlemmer slik at du kan føle deg trygg på at du får de beste avtalene til den beste prisen tilgjengelig.

Alle medlemmer får automatisk tildelt en grunnforsikring bestående av tre deler: Livsforsikring for medlem, erstatning

ved familiemedlems død og familieulykkesforsikring.

I tillegg kan du velge mellom syv andre forsikringer:

- Reiserforsikring
- Innboforsikring
- Barneforsikring
- Ulykkesforsikring
- Livsforsikring
- Uføreforsikring
- Studentforsikring

Les mer og bestill forsikringer på www.udf.no/medlemstilbud

Kurs i Utdanningsforbundet

TVIL 2015: Endring

9.-10 september går årets Tvilsdager av stabelen på Voksenåsen kultursenter i Oslo. Tema på årets konferanse er endring. Smakebiter fra programmet:

- Varsel i endring - om kritikens plass i det offentlige rom
- Hvilket samfunn er under utvikling i vårt velferds-Norden?
- Kvinners endring de siste 60 år
- Samfunn i endring - unge i skvis

Møt bl.a. Edvard Hoem, Ingvild Hedemann Rishøi, Rasmus Willig, Oddleiv Apneseth, Paul Otto Brunstad, Marta Breen, Oddgeir Synnes, Tom Remlov, John Y. Jones, Erik Reinert, Arne Ruth, lærerne fra Sandefjordsaken. Mer informasjon: www.tvil.no

thet,

het i Oslo bystyre framover.

– Dette er vår hovedsatsing på skole i programmet for neste bystyreperiode. Alle kan være trygge på at dette er en viktig prioritering for KrF, avslutter han.

Langt mellom liv og lære: I Oslo stemmer KrF mot noe man egentlig er for: Høyere lærertetthet.

ILLUSTRASJONSFOTO OLE WALTER JACOBSEN.

det

Rakettfysikk i skolen

17.-18. september er det kurs i Lærernes hus, der temaet er rakettfysikk i skolen. Kurset er et samarbeid mellom Utdanningsforbundet og NAROM med støtte fra Nordic ESERO. Formålet med seminaret er å gi realfagslærere et bedre grunnlag for å aktualisere undervisningen gjennom faglig oppdatering og innblikk i romrelaterte emner. Målgruppen for kurset er realfagslærere i videregående skole, men deler av opplegget kan også brukes av lærere i ungdomsskolen. Kurset er gratis. Begrenset antall plasser.

Les mer på www.udf.no/kurs

FOTO NASA/KIM SHIFLETT

Etikk-stafett

Sett med skolelederøyne

TEKST Tore Fjørtoft,

Sentralstyremedlem og leder av Sentralt leder-råd

Ledernes plass og rolle er et aktuelt tema i den utdanningspolitiske debatten. Stadig oftere snakker politikere om hvor viktig ledelse er for å oppnå forventede resultater i skolen, og hvilken oppgave lederne har som motivatorer og kulturskapere i arbeidet for å utvikle et læringsmiljø som sikrer best mulige læringsvilkår for barn og unge.

Ledelse er en kompleks oppgave, der hovedutfordringen er å bidra til at lærerne får mulighet til å gjøre en best mulig jobb. Kunnskap om ledelse, kombinert med erfaring, forskning og annen empiri er et nødvendig utgangspunkt, men må også balanseres opp mot lederens personlige egenskaper og evne til å skape gode relasjoner til sine medmennesker.

Min erfaring er at det, i ettetid, ikke er enkelt å vite om de beste løsningene på situasjoner som oppstod i hverdagen, var de beste, sett i et etisk perspektiv. Kunne jeg håndtert de sakene som dukket opp, annerledes? Opplevde elever og kolleger at mine beslutninger var rettferdige og relevante?

Jeg er overbevist om at dette er noen av spørsmålene mange ledere har stilt seg i sitt møte med kolleger, elever og foresatte, i en hektisk hverdag.

Arbeidet med å bevisstgjøre oss som profesjonsutøvere er det derfor viktig å legge til rette for etisk refleksjon på skolen, gjerne på allerede etablerte samhandlingsarenaer.

I det følgende vil jeg presentere noen situasjoner eller forhold som kan være utgangspunkt for etisk debatt på din skole. Det er viktig å si at slike saker sjelden utløser et fasisvar. Hva som er de beste løsningene vil variere fra skole til skole. Lærerprofesjonens etiske plattform kan med fordel brukes for å belyse hvilket ansvar vi alle har til å utvikle en god etisk standard. Lykke til!

- En ansatt kommer til deg og forteller at en av kollegaene latterliggjør andre religioner i RLE - timen. Hva gjør du med saken?
- Du ønsker å vite mer om hva som foregår i undervisningen på din skole. Du mener dette er viktig, og vil derfor selv være tilstede i klasserommene i noen timer i uka. Du presenterer ideen for kollegiet, men lærerne, via klubben, gir uttrykk for at de ikke synes noe om dette. Hva gjør du?
- En rektor får et oppdrag fra kommuneadministrasjonen om å iverksette et prosjekt som omfatter to uketimer av lærernes planleggingstid i en tidsperiode på ett skoleår. Skolen har allerede, gjennom tidligere vedtak, iverksatt et lokalt skoleutviklingsprogram som binder opp tilsvarende tidsressurs, og som derfor kommer i konflikt med administrasjonens ønsker. Hva gjør du, sett i et lojalitetsperspektiv?

Stafettspinnen går videre til sentralstyremedlem Hege Valås

Familien Gillinger
fra Stockholm er en
av ekspertfamiliene
vi blir kjent med i
Lærepenger.

Kjære lærere,

dere er vår aller viktigste ressurs til å snu en negativ trend og bidra til å skape en generasjon av økonomisk ansvarlige voksne. I dag har foreldrene hovedansvaret for å lære barna om privatøkonomi, men dessverre vet vi at mange barn ikke får med seg denne kunnskapen hjemmefra. Dette er grunnen til at vi har utviklet det digitale læringsverktøyet Lærepenger.

Vi mener det er viktig for våre barns fremtid at privatøkonomi blir en del av pensum i den norske skolen. Skolen gir alle barn en sjanse til å få samme grunnlag inn i voksenlivet og bidrar til sosial utjevning.

Derfor har DNB, i samarbeid med Røde Kors, utviklet Lærepenger, et digitalt læringsverktøy som svarer på sentrale læringsmål på 5.-7. trinn innen fagene engelsk, matte, norsk og samfunnsfag.

Læringsverktøyet er tilrettelagt slik at det enkelt kan integreres i en travel skolehverdag og baserer seg på metodikk som fremmer mestringsfølelse hos elevene underveis.

Kunnskapsutveksling med familier fra andre land i Europa

Et sentralt element i undervisningsopplegget er at elevene skal få inspirasjon og kunnskap fra familier i Sverige, Spania og Polen. Disse

tre landene er valgt ut på bakgrunn i en fersk europeisk undersøkelse gjennomført av DNB. Gjennom et ung-til-ung perspektiv får elevene tips og råd fra de utvalgte læremesterne på hvordan vi kan få mer ut av pengene våre i hverdagen.

Dette får du som lærer:

- Et innhold som svarer på læreplanens kompetansemål
- Materiell til fem skoletimer, men du kan bruke flere eller færre
- Et visuelt og brukervennlig innhold med oversikt over elevenes resultater
- Forslag til diskusjonstema
- Enkle klasseromsoppgaver

Vil du vite mer om Lærepenger?

Gå inn på www.laerepenger.no og registrer deg nå!

LÆREPENGER